ABC Amber Palm Converter, http://www.processtext.com/abcpalm.html

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\Nová složka (2)\Verne_Jules-Doktor_Ox.pdb

PDB Name: Verne Jules-Doktor Ox
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 2.5.2007
Modification Date: 2.5.2007
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

JULES VERNE
Návrat, Brno 1994

DOKTOR OX
I.
JAK BY BYLO ZBYTEČNÉ HLEDAT I NA NEJDŮKLADNEJŠÍCH MAPÁCH MĚSTEČKO QUIQUENDONE.
Budete-li hledat na mapě Vlámska, ať staré nebo moderní, městečko Quiquendone, je pravděpodobné, že jej na ní nenaleznete. Je tedy Quiquendone zaniklé město? Nikoli. Město, které má teprve vzniknout? Rovněž ne. Existuje navzdory zeměpisným učebnicím, a to už osm až devět set let. Má dokonce dva tisíce tři sta třiadevadesát duší, počítáme-li na každého obyvatele jednu duši.
Leží čtrnáct a půl kilometru na severozápad od Audernardu a patnáct a čtvrt kilometru od Brug ve středu Vlámska. Vaar, malý přítok Šeldy, proudí pod jeho třemi mosty, pokrytými dosud starobylou středověkou střechou jako v Tournay. Můžeme tam obdivovat starý zámek, k němuž základní kámen položil roku 1197 hrabě Balduin, pozdější cařihradský císař, a radnici s gotickými polookny, ověnčenou růžencem cimbuří, které ovládá věž čnící do výše 109 metrů nad zemí. Každou hodinu se ozývá z věže pětioktávová zvonková hra, opravdové vzdušné piano, jejíž pověst překonává proslulou zvonkohru v Brugách.
Cizinec – přijde-li někdy některý do Quiquendonu – neodchází z tohoto zvláštního města, aniž by nenavštívil zasedací radniční síň, ozdobenou Brandonovou podobiznou Viléma Nassavského v životní velikosti, nebo kůr chrámu Saint Magloire, mistrovské dílo architektury 16. století, nebo kašny z kovaného železa nacházející se na náměstí Saint Ernuphe. Její podivuhodná výzdoba je dílem malíře-kováře Quentina Metsyse. Nevynechá rovněž pohled na náhrobek, kdysi zhotovený Marii Burgundské, dceři Karla Smělého, která odpočívá nyní v kostele Panny Marie v Brugách, a tak bychom mohli pokračovat dále.
Hlavní quiquendonskou průmyslovou činností je výroba sněhových koláčků a kandysového cukru ve velkých rozměrech. Město spravuje od otce na syna už po několik století rodina van Tricassova.
A přece se nepyšní město Quiquendone na mapě Vlámska! Je to opomenutí zeměpisců, opomenutí úmyslné? To vám nemohu říci, ale Quiquendone se svými těsnými uličkami, se svou hradební zdí, španělskými domy, tržnicí a purkmistrem skutečně existuje. Důkazem toho je, že bylo před nedávnem jevištěm překvapující, neobyčejné, jak pravdě nepodobné, tak pravdivé podívané, kterou věrně popíšeme v tomto vyprávění.
Zajisté nelze o Vlámech západního Vlámska říci ani si pomyslet něco zlého. Jsou to zámožní, rozšafní, spořiví, společenští lidé klidné mysli, pohostinští, snad poněkud těžkopádní, pokud se týká řeči a ducha. Ale to není důvodem, proč by jedno z nejzajímavějších měst jejich území mělo být opomíjeno moderní kartografií.
Toto opomenutí je jistě hodné politování. Kdyby aspoň dějepis, nebo když ne dějepis tak kroniky, nebo když ne kroniky tak tradice se zmiňovaly o Quiquendonu! Ale nikoli, ani atlasy, ani průvodci, ani jízdní řády jej nepřipomínají. Ani pan Joanne – proslulý francouzský spisovatel cestovních příruček prozíravý slídič po zajímavostech obcí a osad, nenapsalo něm ani slova.
Lze pochopit, do jaké míry asi škodí toto mlčení obchodu a průmyslu tohoto města. Musíme dodat, že i když Quiquendone nemá rozvinutý průmysl ani obchod, obejde se bez toho zcela dobře. Své sněhové koláčky a kandysový cukr spotřebuje sám a nevyváží je. Quiquendoňané nepotřebují vůbec nikoho. Jejich požadavky jsou nepatrné, jejich živobytí skromné. Jsou klidní, střízliví, chladní, flegmatičtí, slovem „Vlámové“, jak se s nimi setkáme ještě časem mezi Šeldou a Severním mořem.
II.
PURKMISTR VAN TRICASSE A RADNÍ NIKLAUSSE JEDNAJÍ O OBCHODNÍCH ZÁLEŽITOSTECH.
„Myslíte?“ optal se purkmistr.
„Soudím tak,“ odtušil radní a odmlčel se na několik minut.
„Nesmíme jednat lehkovážně,“ pokračoval purkmistr.
„Deset let už projednáváme tuto tak vážnou záležitost,“ podotkl radní Niklausse, „a přiznám se vám, ctihodný van Tricassi, že se dosud nemohu odpovědně rozhodnout.“
„Rozumím vašemu váhání,“ pokračoval purkmistr, který promluvil až po dobré čtvrthodině přemítání, „rozumím vašemu váhání a dělím se o ně s vámi. Uděláme dobře, když zatím neučiníme žádné závěry, dokud tuto otázku důkladně neprojednáme.“
„Je jisté,“ odpověděl Niklausse, „že místo policejního komisaře je ve městě tak klidném jako Quiquendone úplně

zbytečné.“
„Můj předchůdce,“ pronesl van Tricasse vážným tónem, „můj předchůdce neřekl nikdy, nikdy by se neodvážil říci, že je něco jisté. Každé tvrzení podléhá pozdějším možným nepříjemným opravám.“ Radní kývl hlavou na znamení souhlasu.
Pak asi půl hodiny nepromluvil. Po této době, kdy radní a purkmistr nehnuli ani prstem, zeptal se Niklausse van Tricasse, zda-li jeho předchůdce nezamýšlel – před nějakými dvaceti roky – zrušit toto místo policejního komisaře, které každoročně stálo město Quiquendone třináct set pětasedmdesát franků a několik centimů.
„Skutečně,“ odpověděl purkmistr a majestátně se rukou dotkl svého klidného čela, „skutečně, ale ten ctihodný muž zemřel dříve, než se odvážil k nějakému rozhodnutí, jak v tomto směru, tak vzhledem k nějakému jinému administrativnímu opatření. Byl to mudrc. Proč bych neměl jednat právě jako on?“ Radní Niklausse nepřišel na žádný důvod, kterým by mohl odporovat purkmistrovu mínění.
„Muž, který zemřel, aniž ve svém životě o něčem rozhodl,“ připojil vážně van Tricasse, „má věru blízko k dosažení pozemské dokonalosti!“ Po těch slovech stiskl purkmistr koncem malíčku knoflík přitlumeného zvonku, který vydal spíše vzdech než zvuk. Vzápětí zašustily po parketách lehké kroky. Myš, cupitající po vysokém koberci, by nezpůsobila větší hluk.
Dveře pokoje se potichu otvíraly, otáčejíce se v naolejovaných veřejích. Mladá, plavá dívka s dlouhými copy se objevila na prahu.
Byla to Suzel van Tricassová, jediná purkmistrova dcera. Podala svému otci s nacpanou dýmkou měděný popelníček, nepronesla ani slovo a opět zmizela, aniž by svým odchodem způsobila více hluku než při příchodu.
Ctihodný purkmistr zapálil obrovské ohniště svého nástroje a zmizel brzy v oblaku modravého dýmu. Radního Niklausse zanechal jeho unášejícím myšlenkám.
Pokoj, ve kterém rozmlouvali obě přední osobnosti, na nichž spočívala správa Quiquendonu, byla hovorna, bohatě ozdobená řezbami z tmavého dřeva.
Vysoký krb s prostorným ohništěm, na kterém by mohl hořet snad celý kmen dubu nebo péci se celý vůl, zaujímal jednu stěnu hovorny a čelil zamřížovanému oknu, jehož pomalované tabulky něžně tlumily denní světlo. Ve starožitném rámu nad krbem byla vidět podobizna jakéhosi dobráckého starocha, připisovaná Hemlingovi a představující asi některého předka van Tricassova, jehož rodokmen sahá, což je zjištěno, do čtrnáctého století, tedy do doby, kdy Vlámové a Gnym de Dampierre bojovali s Rudolfem Habsburským.
Hovorna byla částí purkmistrova domu, jednoho z nejpříjemnějších v celém Quiquendonu. Dům, vybudovaný ve vlámském stylu s velkou fantazií, rozmanitostí a malebností a s prvky gotické architektury, byl uváděn mezi nejzajímavějšími pamětihodnostmi města.
Klášter Trapistů nebo ústav hluchoněmých by nebyly mlčenlivější než tento příbytek. Hlasitý zvuk tam vůbec neexistoval, tam se nechodilo, ale šoupalo, tam se nemluvilo, ale šeptalo. A přece nescházely v domě ženy.
Mimo purkmistra van Tricassa zde žily ještě jeho manželka Brigita van Tricassová, dcera Suzel van Tricassová a služka Lotka Jansheuová. Je třeba se také zmínit o purkmistrově sestře, tetě Hermíně, staré panně, slyšící na jméno Tetermína, jímž ji překřtila její neteř Suzel v době, kdy byla sama ještě malým děvčátkem. Přes všechny tyto prameny nesouladu, hluku a žvástů zůstal purkmistrův dům tichý jako poušť.
Purkmistr byl padesátník, ani tlustý ani hubený, ani malý ani velký, ani starý ani mladý, ani červený ani bledý, ani veselý ani smutný, ani spokojený ani mrzutý, ani energický ani netečný, ani hrdý ani pokorný, ani dobrý ani zlý, ani štědrý ani lakomý, ani statečný ani zbabělý, ani mnoho ani málo, – ne quid nimis – člověk ve všem umírněný.
Podle uvolněnosti jeho pohybů, poněkud pokleslé dolní čelisti, nehybně zdvihnutého horního očního víčka, podle jeho čela hladkého jako žlutá, měděná plotna a bez vrásky, podle jeho málo vystupujících svalů, by každý fyziognomik bez obtíží poznal, že purkmistr van Tricasse je zosobněný flegmatik.
Nikdy – ani z hněvu ani z nějaké vášně – jakékoli pohnutí mysli nezrychlilo tlukot srdce tohoto muže. Jeho tvář nezrůžověla, zřítelnice jeho očí se nikdy nestáhly účinkem nějakého sebepovrchnějšího dojmu.
Byl vždy stejně oblečený v šaty, ani příliš volné ani příliš těsné, které nemohl obnosit. Nohy měl obuté do hrubých, čtyřhranných střevíců s trojnásobnými podrážkami a stříbrnými přezkami. Boty vydržely vždy tak dlouho, že to uvádělo v zoufalství jeho ševce. Na hlavě nosíval veliký klobouk pocházející z doby, kdy se Vlámsko definitivně odloučilo od Holandska, což tedy znamená, že tato ctihodná pokrývka hlavy pamatovala doby před čtyřiceti lety.
Ale co chcete? Vášně ničí tělo právě tak jako duši, oděv právě tak jako tělo, a náš ctihodný purkmistr, apatický, lhostejný, netečný, žádné vášně neměl. Neničil a nebyl ničen, a právě proto patřil k mužům, kteří jsou zapotřebí, aby spravovali quiquendonskou obec s jejími klidnými občany. Ve městě opravdu vládl stejný klid jako v domě van Tricassově.
Ve svém klidném příbytku zamýšlel purkmistr dospět k nejzazším mezím lidského života. Zatímco dobrá paní Brigita van Tricassová, jeho manželka, ho předejde na onen svět, kde jistě nenajde dokonalejšího klidu, než jaký zakoušela už po šedesát let na zemi.
K tomu je nutné podat vysvětlení. Rodina van Tricassova by právem mohla být nazývána rodinou Palečkovou. Ptáte se proč?
Je všeobecně známo, že nůž typické osobnosti je právě tak proslulý jako jeho majitel a neméně nezničitelný díky dvojí operaci. Operaci stále opakované, která spočívá v tom, že se dá nová rukojeť, když je stará opotřebovaná, a když stará čepel nestojí za nic, nahradí se novou. Taková byla i operace prováděná od nepaměti v rodině van Tricassově. Příroda se k ní propůjčovala s poněkud neobyčejnou blahovůlí.
Od roku 1340 můžeme vypozorovat stále stejný rituál. Když van Tricasse ovdověl, oženil se zase s nějakou van Tricassovou, ale mladší než on. Když ona ovdověla, provdala se za van Tricasse, mladšího než ona, ten když ovdověl a tak pořád dokola, aniž v tomto postupu někdy nastala mezera. Každý umíral, když na něho došlo, s mechanickou

pravidelností. Ctihodná Brigita van Tricassová měla už druhého muže a pokud chtěla dodržet své svaté povinnosti, musela svého muže, mladšího o deset let, předejít na onen svět, aby tak učinila místo nové paní van Tricassové. S tím najisto počítal ctihodný purkmistr, aby se neporušily rodinné tradice.
Takový to byl tichý a klidný dům, kde dveře nevrzaly, kliky necvakaly, okenice nepráskaly, podlahy nesténaly, krby nehučely, větrné korouhvičky nedrnčely, nábytek nepraskal a obyvatelé domu nezpůsobovali více hluku než jejich stín. Božský Hypokrates by jej jistě vyvolil za chrám ticha.

III.

KOMISAŘ PASSAUF VRAZÍ NEJEN HLUČNĚ, ALE I NEOČEKÁVANĚ.

Když zajímavá rozmluva radního s purkmistrem, jak jsme výše uvedli, začala, hodiny ukazovaly tři čtvrtě na tři odpoledne. Ve tři čtvrtě na čtyři si zapálil van Tricasse objemnou dýmku, která mohla pojmout čtvrt libry tabáku, a teprve pět minut po půl šesté přestal kouřit.
Za celou tu dobu nevyměnili spolu oba besedníci ani jediné slovo.
K šesté hodině pokračoval radní, který začínal vždycky pominutím nebo aposiopesí, takto:
„Rozhodneme tedy o tom, že…“
„Že o ničem nerozhodneme,“ odpověděl purkmistr.
„Myslím, že máte celkem pravdu, van Tricassi.“
„Já si to myslím také, Niklaussi. Rozhodnutí o policejním komisaři učiníme, až budeme lépe informováni…, později… Na nějakém měsíci nesejde.“
„Ani na nějakém roku,“ odpověděl Niklausse, roztáhnul svůj kapesník a použil jej s dokonalou diskrétností.
Pak zavládlo nové mlčení, které trvalo dobrou hodinu. Nic nepřerušilo tuto novou přestávku v rozmluvě, ani příchod domácího psa, poctivého Loudala, který ač neméně flegmatický než jeho pán, přišel se zdvořile podívat do hovorny. Věru ctihodný to pes! Vzor všech psů. Kdyby byl z lepenky a na kolečkách, nezpůsobil by za své návštěvy více hluku.
K osmé hodině, když Lotka přinesla starožitnou lampu z mléčného skla, řekl purkmistr radnímu:
„Nemáme vyřídit nějakou jinou naléhavou záležitost, Niklaussi?“
„Nikoli, van Tricassi, pokud vím, žádnou.“
„A přece, nebylo mi oznámeno,“ otázal se purkmistr, „že věž Audenardské brány hrozí spadnutím?“
„Vskutku,“ odpověděl radní, „a nepřekvapilo by mne opravdu, kdyby dnes nebo zítra zabila nějakého kolemjdoucího.“
„Ach,“ pokračoval purkmistr, „než se stane takové neštěstí, doufám, že rozhodneme, co s věží učiníme.“
„Doufám, že ano, van Tricassi.“
„Jsou však naléhavější otázky, které je nutno řešit,“
„Ovšem,“ odpověděl radní, „například otázka tržnice na kůže.“
„Ještě pořád hoří?“ otázal se purkmistr.
„Ano, pořád, už tři týdny.“
„Neusnesli jsme se v radě, že ji necháme hořet?“
„Ano, van Tricassi, a sice na váš návrh.“
„Nebyl to nejjistější a nejjednodušší prostředek ke zdolání tohoto požáru?“
„Ano, samozřejmě.“
„Tedy počkáme. Je to všechno?“
„Ano, všechno,“ odpověděl radní, a mnul si čelo, jako by se chtěl přesvědčit, že nezapomněl na nějakou důležitou záležitost.
„Ach,“ pravil purkmistr, „neslyšel jste také, že z vodovodu uniká voda a hrozí zaplavit dolní část čtvrti Svatého Jakuba?“
„Ano,“ odpověděl radní.
„Je věru škoda, že tato voda neuniká nad tržnicí na kůže! Mohla tak zcela přirozeně zdolat požár a ušetřit nám rozvláčné rokování.“
„Co chcete, Niklaussi,“ odpověděl ctihodný purkmistr, „nic není nelogičtějšího než nehody. Nemají žádnou spojitost a nemůžeme, jak bychom chtěli, využít jedné na zmírnění druhé.“ Tato důmyslná poznámka van Tricassova vyžadovala delší chvíle, aby ji jeho spolubesedník a přítel náležitě ocenil.
„Ale věru,“ pokračoval za několik okamžiků radní Niklausse, „nezmiňujeme se ani o naší velké záležitosti.“
„O jaké velké záležitosti? Cožpak máme nějakou velkou záležitost?“ otázal se purkmistr.
„Ovšem. Mám na mysli osvětlení města.“
„Ach, ano,“ odvětil purkmistr, „pokud mě neklame paměť, chcete mluvit o osvětlení doktora Oxe?“
„Ano.“
„Nuže?“
„Práce pokračují, Niklaussi,“ pravil purkmistr.
„Už začínají ukládat roury a továrna je zcela hotová.“
„Snad jsme se poněkud v této záležitosti ukvapili,“ řekl radní a kroutil hlavou.
„Možná,“ odpověděl purkmistr, „ale omluvou nám je, že doktor Ox nese všechny náklady svého pokusu. Nás to nebude stát ani centim.“
„To je opravdu naší omluvou. A mimo to je potřeba jít s dobou. Podaří-li se pokus, bude Quiquendone prvním městem ve Vlámsku, které bude osvětleno kyslí…
Jak se vlastně jmenuje ten plyn?“
„Kysličník vodičitý.“
„Tedy kysličníkem vodičitým.“ Náhle se otevřely dveře a Lotka přišla purkmistrovi oznámit, že večeře je na stole.

Radní Niklausse vstal, aby se rozloučil s van Tricassem, kterému tolik učiněných rozhodnutí a tolik projednaných záležitostí dodalo náležité chuti.
Purkmistr a radní uzavřeli debatu s tím, že v dosti vzdálené době svolají městské zastupitelstvo, které by učinilo nějaké usnesení v opravdu naléhavé otázce Audenardské věže.
Oba důstojní správcové města pak zamířili ke dveřím vedoucím na ulici, zavěšeni do sebe. Před dveřmi se zastavili, radní si rozžal lucerničku, která ho měla doprovázet na jeho cestě tmavými quiquendonskými uličkami, dosud neosvětlenými podnikem doktora Oxe. Noc byla tmavá, panoval říjen a lehká mlha zastírala město.
Přípravy radního Niklausse k odchodu trvaly dobrou čtvrthodinu. Když zažehnul svítilnu, musel si navléci hrubé přezůvky z hověziny a natáhnout tlusté rukavice z ovčí vlny. Potom si ohrnul kožešinový límec převlečníku, stáhl si čepici k očím, potěžkal v ruce mohutný deštník s kostěným držadlem a chystal se vyjít.
V okamžiku, kdy Lotka, svítící svému pánovi, chtěla odsunout dveřní závoru, ozval se zvenku nenadálý lomoz.
Ano, i když se to zdálo neuvěřitelné, lomoz, opravdový lomoz, takový, jaký město neslyšelo určitě od dobytí hradeb Španěli roku 1513. Strašlivý lomoz probudil tvrdě spící ozvěnu starého van Tricassova domu. Kdosi tloukl na tyto dveře, uchráněné dosud před každým brutálním dotknutím. Kdosi prudce tloukl tvrdým nástrojem, kterým asi byla sukovitá hůl, ovládaná silnou rukou!
Mezi rány se mísil křik a volání. Ozývala se jasně slyšitelná slova:
„Pane van Tricassi! Pane purkmistře! Otevřete, otevřete rychle!“ Purkmistr a radní se na sebe dívali úplně zkoprněle a beze slova. To bylo nad jejich chápání. Kdyby v hovorně vystřelila zámecká hákovnice, které se nepoužívalo už od roku 1385, nezůstali by obyvatelé van Tricassova domu „zařezanější“. Promiňte nám tento výraz, omluvte jej nastalou situací.
Avšak rány, křik a volání se znásobily. První se vzpamatovala Lotka a odvážila se zeptat:
„Kdo je tam?“
„Já! Já! Já!“
„Kdo já?“ otázala se Lotka.
„Komisař Passauf.“ Komisař Passauf! Ten, o jehož místě a návrhu na zrušení se jedná už deset let. Copak se stalo? Vtrhli snad do Quiquendonu Burgunďané jako ve 14. století? Vskutku jen událost takového rázu mohla vzrušit a vyvést z míry komisaře Passaufa, který, pokud se týká klidu a netečnosti, se vyrovnal samému purkmistrovi.
Na van Tricassovo znamení – ten ctihodný muž nebyl dosud schopen ani slova – Lotka odsunula závoru a otevřela dveře.
Komisař Passauf vrazil do síně jako uragán.
„Co se děje, pane komisaři?“ otázala se Lotka, statečná dívka, která nepozbyla duchapřítomnost ani v nejtěžších chvílích.
„Co se děje?“ odpověděl Passauf otázkou. V jeho velkých, okrouhlých očích se zračilo skutečné rozčilení.
„Děje se to, že přicházím z domu doktora Oxe, který dnes přijímal návštěvy, a že tam…“
„Tam?“ řekl radní.
„Tam jsem byl svědkem takové hádky…, pane purkmistře… mluvilo se o politice!“
„O politice?“ zvolal van Tricasse a paruka se mu posunula na stranu…
„Ano, o politice,“ pokračoval komisař Passauf, „což se v Quiquendonu nestalo už alespoň sto let. Spor byl prudší a prudší. Advokát Ondřej Schut a lékař Dominik Custos popadli se s prudkostí, která povede snad k souboji.“
„K souboji!“ zvolal radní. „Souboj! Souboj v Quiquendonu! A co si řekli advokát Schut a lékař Custos?“
„Doslova toto: Pane advokáte, řekl lékař svému protivníkovi, zacházíte trochu daleko a zdá se mi, že neváží te dostatečně svá slova!“ Purkmistr van Tricasse spráskl ruce. Radní zbledl a bezmála upustil svítilnu. Komisař vrtěl hlavou. Takto vyzývavě k sobě mluvili dva z předních lidí kraje!
„Tento lékař Custos,“ zašeptal van Tricasse, „je rozhodně nebezpečný člověk a příliš výstřední! Pojďte, pánové!“
Radní Niklausse a policejní komisař Passauf s purkmistrem van Tricassem se vrátili do hovorny.
IV.
DOKTOR OX SE PROJEVÍ JAKO FYZIOLOG PRVNÍHO ŘÁDU A ODVÁŽNÝ EXPERIMENTÁTOR.
Kdopak je vlastně osobnost, známá pod jménem doktor Ox?
Je to jistě člověk originální, ale zároveň odvážný učenec, fyziolog, jehož práce zná a oceňuje celá Evropa, šťastný sok Davyů, Daltonů, Bostocků, Menziesů, Godwinů, Vierordtů, všech těch velikánů, kteří povznesli fyziologii na nejvyšší stupeň moderních věd.
Doktor Ox byl muž prostřední postavy, neurčitého věku a národnosti.
Ostatně na tom nezáleží. Postačí, víme-li, že jde o zvláštní osobnost, horkokrevnou a ráznou, pravého výstředníka, vyjmutého z některého Hoffmannova svazku, který neobvykle kontrastoval – o tom není pochyb – s quiquendonskými obyvateli.
Měl neochvějnou důvěru v sebe, ve své znalosti. Byla radost na něj pohledět. Usmíval se stále, chodil se vztyčenou hlavou a vypjatou hrudí, pohodlně, volně, s ostrým zrakem, s široce rozevřeným chřípím, velkými ústy, nasávajícími vzduch mocnými doušky. Byl čilý, velmi čilý, naprosto harmonický celou svou osobností, se rtutí v žilách a stem jehel pod nohama. Proto nemohl nikdy vydržet na místě a vyjadřoval se překotně s nadbytečnými posuňky.
A byl opravdu tak bohatý tento doktor Ox, který právě pořizoval svým nákladem osvětlení pro celé město?
Zřejmě ano, což potvrzovaly jeho výdaje. Jedině tak můžeme odpovědět na tuto indiskrétní otázku.
Doktor Ox přišel před pěti měsíci do Quiquendonu se svým laborantem, slyšícím na jméno Gedeon Ygen (jména Ox a Ygen dávají dohromady francouzský název kyslíku – oxygen), hrubým, suchým, hubeným, vysokým člověkem, čilým přinejmenším stejně jako jeho pán.

A nyní: Proč si doktor Ox umínil pořídit na vlastní náklad městu osvětlení? Proč si vyvolil právě klidné Quiquendoňany, tyto nejvlámštější Vlámy, a zamýšlel jejich městu poskytnout dobrodiní nádherného osvětlení? Nechtěl pod touto záminkou učinit nějaký veliký fyziologický pokus, při kterém by operoval in anima vili (v duši netečné)? Ale o co se chtěl pokusit tento originální člověk? To právě nevíme, protože doktor Ox nemá jiného důvěrníka než svého laboranta Ygena, který je mu slepě oddán.
Alespoň na oko se zavázal doktor Ox pořídit městu osvětlení, které doopravdy potřebovalo, „zvláště v noci“, jak se důmyslně vyjadřoval komisař Passauf. Proto byla vybudována továrna na výrobu plynu ke svícení. Plynoměry dělníci zabudovali a rozváděcí roury, položené pod dlažbou ulic, které měly zakrátko vyústit do kohoutků ve veřejných budovách, a dokonce v soukromých domech několika přátel pokroku.
I van Tricasse jako purkmistr a Niklausse jako radní, mimo to pak někteří další z předních obyvatel města, považovali za svou povinnost dát souhlas k zavedení moderního osvětlení do svých domovů.
Pokud si čtenáři ještě vzpomínají, na dlouhou purkmistrovu rozmluvu s radním o tom, že osvětlení města se docílí nikoli spalováním obyčejného uhlovodíku vyráběného z uhlí, nýbrž použitím modernějšího plynu s dvacetkrát vyšší svítivostí, kysličníku vodičitého, sloučeniny kyslíku a vodíku.
Tak tedy doktor fyziolog, zručný chemik a chytrý fyzik, dovedl vyrábět tento plyn ve velkém množství a levně, bez použití manganistanu sodnatého podle návodu pana Tessié du Motay, ale zcela prostým rozkladem poněkud okysličené vody, pomocí článku sestaveného z nových součástek, které sám vynalezl.
Proto nepotřeboval nákladné látky, platinu, křivule, palivo, ani jemné přístroje k výrobě obou plynů, každého zvlášť. Elektrický proud procházel prostornými nádržemi naplněnými vodou, a ta se rozkládala na obě základní složky, kyslík a vodík. Kyslík byl vyveden na jedné straně, vodík, kterého bylo dvakrát víc než kyslíku, na druhé straně. Oba plyny zůstaly v oddělených nádržích – bylo to nutné opatření, neboť jejich smíšením by vznikl obrovský výbuch a následný požár. Počítalo se i s rourami, které je rozvedou do oddělených kohoutků, umístěných tak, aby se předešlo možnému výbuchu. Smísením obou plynů vznikne plamen pozoruhodné síly, plamen, jehož světlo se vyrovná elektrickému světlu, které – a to ví ostatně každý – se podle pokusů Casselmannových vyrovná světlu jedenácti set jedenasedmdesáti svíček, ani o jednu více či méně.
Dalo se očekávat, že quiquendonská obec získá touto důmyslnou kombinací skvělé osvětlení. Ale to leželo doktorovi Oxovi a jeho laborantovi na srdci nejméně, jak uvidíme později.
Hned nazítří poté, co komisař Passauf vrazil tak lomozně do purkmistrova domu, hovořili doktor Ox a Gedeon Ygen mezi čtyřma očima ve společné laboratoři, v přízemí hlavní tovární budovy.
„Nuže, Ygene, nuže!“ zvolal doktor Ox a mnul si ruce.
„Viděl jste včera na našem večírku ty bodré, chladnokrevné Quiquendoňany, kteří, pokud se týká prudkosti vášní, stojí mezi houbami korálovými výhonky? Viděl jste, jak se přeli, jak se provokovali slovy i posuňky, už duševně i tělesně změněni? A to je teprve začátek! Vyčkejte jen chvíle, kdy do jejich útrob vpravíme pořádnou dávku!“
„Opravdu, mistře,“ odpověděl Gedeon Ygen a třel si špičatý nos koncem ukazováku, „pokus začíná dobře a kdybych opatrně neuzavřel vývodní kohoutek, nevím, co by se stalo.“
„Slyšel jste advokáta Schuta a lékaře Custosa?“ pokračoval doktor Ox.
„Ta věta vlastně nebyla nic zlého, ale v ústech Quiquendoňanových vyrovná se celé řadě nadávek, jaké si Homérovi rekové vrhají v tvář, než se popadnou. Ach, ti Vlámové, uvidíte, co z nich ještě uděláme!“
„Učiníme z nich nevděčníky,“ odpověděl Gedeon Ygen tónem člověka, který oceňuje lidské pokolení podle zásluh.
„Pak,“ řekl doktor, „nezáleží na tom, zda nám budou vděčni či ne, jestliže se náš pokus zdaří!“
„Máte pravdu,“ připojil laborant a zlomyslně se usmál, „ale máme se obávat, když jejich dýchací trubice uvedeme do takové činnosti, že těmto rozšafným obyvatelům Quiquendonu nepoškodíme plíce?“
„Tím hůře pro ně,“ odpověděl doktor Ox.
„Je to přece v zájmu vědy! Co byste říkal, kdyby se psi nebo žáby vzpírali vivisekčním pokusům?“ Je pravděpodobné, kdybychom se mohli zeptat psů a žab, že by zvířata měla určitě námitky proti jednání vivisektora. Ale doktor Ox se domníval, že našel pádný příklad, neboť vydal mohutný povzdech uspokojení.
„Ano, mistře, máte pravdu,“ odpověděl Gedeon Ygen s tváří zcela přesvědčenou.
„Nemohli bychom najít lepší než jsou tito obyvatelé Quiquendonu.“
„To bychom nemohli,“ podotkl doktor a vyslovoval zřetelně každou slabiku.
„Ohledal jste tepnu těmto tvorům?“
„Stokrát.“
„A jaký je průměr zjištěného tepu?“ otázal se Gedeon Ygen.
„Ani ne padesát tepů za minutu. Jen si pomyslete, město, v kterém už po sto let nebyl jediný spor, kde fiakristé neklejí, kde si vozkové nenadávají, kde se koně nikdy nerozeběhnou, kde psi nekousají a kde kočky neškrábou!
Město, jehož policejní úřad odpočívá po celý rok! Město, kde se obyvatelé nenadchnou pro nic, ani pro umění, ani pro obchodní záležitosti! Město, kde četníci jsou něčím mýtickým a kde nebyl protokol sepsán alespoň sto let!
Město, kde po tři sta let nepadla rána pěstí nebo políček! Pochopil jste, mistře Ygene, že to nebude trvat dlouho a že vše změníme?“
„Výborně! Výborně!“ zvolal laborant nadšeně. „A analyzoval jste, mistře, vzduch tohoto města?“
„Samozřejmě, že jsem to neopomenul. Sedmdesát devět procent dusíku a jedenadvacet procent kyslíku, kysličníku uhličitého a vodních par potom různé množství. Je to obvyklý poměr.“
„Dobrá, doktore, dobrá,“ řekl mistr Ygen.
„Pokus provedeme ve velkém a bude určovat směr dalšího bádání.“
„A bude-li směrodatný,“ připojil doktor Ox s vítězoslavnou tváří, „zreformujeme svět.“

V.
PURKMISTR A RADNÍ NAVŠTÍVÍ DOKTORA OXE A CO Z TOHO VZEJDE.
Radní Niklausse a purkmistr van Tricasse konečně zjistili, co je to bouřlivá noc. Vážná událost, která se udála v domě doktora Oxe, je skutečně připravila o spánek. Jaké následky tato aféra vyvolá, si ani sami nedovedli představit.
Bude nutné učinit nějaké rozhodnutí? Bude nutné, aby zakročila správa města, reprezentovaná právě jimi? Bude nutno vydat vyhlášku, aby se podobný skandál už více neopakoval?
Všechny jmenované pochybnosti uvedly ve zmatek tyto poddajné povahy.
Proto večer, než se rozešli, se oba hodnostáři „rozhodli“, že se následující den opět sejdou.
Druhý den před obědem se tedy purkmistr van Tricasse vydal osobně k radnímu Niklaussovi. Shledal, že přítel je klidnější. I on nabyl opět klidu.
„Je něco nového?“ otázal se van Tricasse.
„Od včerejška nic nového,“ odpověděl Niklausse.
„A lékař Dominik Custos?“
„Už jsem o něm nic neslyšel a zrovna tak o advokátovi Schutovi.“ Po hodině rozmluvy, která by se vešla na tři řádky a o níž je zbytečné se zmiňovat, se purkmistr a radní rozhodli navštívit doktora Oxe. Ovšem tak, aby nedali najevo svou zvědavost a přitom se jim dostalo vysvětlení.
Jakmile učinili toto rozhodnutí, umínili si, že proti všem svým zvykům uskuteční návštěvu ihned. Opustili dům a zamířili k továrně doktora Oxe ležící za městem u Audenardské brány. U té brány, jejíž věž hrozila spadnutím.
Purkmistr a radní se nevzali v podpaží, ale kráčeli passibus aequis, volným a slavnostním krokem, přičemž takto urazili něco málo přes třicet centimetrů za vteřinu. Tak se ostatně chovali i podřízení jejich správě, kteří, co paměť lidská sahá, neviděli nikoho utíkat quiquendonskými ulicemi.
Po chvíli se oba přední činitelé města zastavili na tiché a klidné křižovatce na rohu tiché uličky, aby se pozdravili s lidmi.
„Dobrý den, pane purkmistře,“ pozdravil jeden z obyvatel.
„Dobrý den, příteli,“ odpovídal van Tricasse.
„Nic nového, pane radní?“ tázal se jiný.
„Nic nového,“ odpovídal Niklausse.
Avšak z vyjevených tváří, z tázavých pohledů se dalo uhodnout, že se ve městě ví o včerejší hádce. Už ze směru, kterým se ubíral van Tricasse, by i nejtupější Quiquendoňan uhodl, že purkmistr podniká vážný krok. Méra Custos – Schut zaměstnávala všechny obyvatele, ale veřejné mínění se nepřiklánělo zatím ani k tomu, ani k onomu.
Advokát a lékař byli váženými osobnostmi. Advokát Schut, který neměl ještě nikdy příležitost obhajovat někoho ve městě, kde advokáti a soudní vykonavatelé existovali jenom na ukázku, neprohrál následkem toho nikdy proces. Pokud se týká lékaře Custosa, to byl ctihodný praktik, který po příkladu svých kolegů vyléčil všechny nemocné ze všech nemocí mimo ty, na které umírali. Je to osudný zvyk, na němž bohužel lpějí všichni absolventi lékařských fakult ve všech zemích.
Když došli k Audenardské bráně, udělali radní a purkmistr obezřetně malou zacházku, aby se neoctli v „dosahu pádu“ věže. Pak se na ni pozorně zahleděli.
„Myslím, že spadne,“ řekl van Tricasse.
„Myslím si to také,“ odpověděl Niklausse.
„Leda, že bychom ji podepřeli,“ dodal van Tricasse.
„Ale je nutné ji podepřít? O to jde.“
„O to skutečně jde,“ souhlasil Niklausse.
Několik okamžiků potom se octli u brány továrny.
„Můžeme mluvit s doktorem Oxem?“ otázali se.
První předáci města mohli s doktorem Oxem mluvit kdykoli, a proto byli ihned uvedeni do kabinetu proslulého fyziologa.
Možná, že oba hodnostáři museli čekat dobrou hodinu, než se doktor objevil. Můžeme se to domýšlet, neboť purkmistr – a to se mu v životě ještě nestalo – jevil jistou netrpělivost, kterou nepostrádal ani jeho společník.
Konečně vešel doktor Ox a především se omlouval, že nechal pány čekat.
Musel totiž nutně nahlédnout do plánu plynoměrů, opravit rozvětvení rour…
„Mohu vám potvrdit, že práce zdárně pokračují. Odváděcí roury pro kyslík jsou už položeny. Za několik měsíců bude město obdařeno skvělým osvětlením!“ halasil doktor Ox.
Oba představitelé města mohli už vidět otvory rour, které ústily do doktorova kabinetu.
Pak se doktor zeptal na důvod, který mu připravil tu čest přivítat u sebe purkmistra a radního.
„Ale chtěli jsme se na vás jen podívat,“ odpověděl van Tricasse.
„Už dávno jsme neměli to potěšení. Vycházíme jen málo po svém dobrém městě Quiquendonu. Počítáme na prstech rukou naše pochůzky. Jsme šťastni, nenaruší-li nic jednotvárnost…“ Niklausse hleděl na svého přítele. Ten nemluvil ještě nikdy tak dlouho, alespoň bez rozmyšlení a dlouhých přestávek. Zdálo se mu, že se van Tricasse vyjadřuje s jistou obratností, kterou v hovoru právě nikdy neoplýval.
I Niklausse dokonce cítil nepřekonatelnou chuť mluvit.
Pokud se týká doktora Oxe, ten bedlivě pozoroval purkmistra svýma zlomyslnýma očima.
Van Tricasse, který nehovořil nikdy, pokud se neusadil v pohodlném křesle, tentokrát povstal. Nevím, jaké nervózní rozčilení, které se vůbec neshodovalo s jeho povahou, se ho zmocnilo. Negestikuloval ještě, ale dlouho to už nemohlo trvat. Pokud se týká radního, ten si třel lýtka a oddechoval volnými a mohutnými doušky. Jeho pohled oživoval

ponenáhlu, a Niklausse byl „rozhodnut“ pomoci stůj co stůj, bude-li to zapotřebí, svému druhovi a příteli purkmistrovi.
Van Tricasse se zvedl, udělal několik kroků, pak se otočil a stanul tváří v tvář doktorovi.
„A za kolik měsíců,“ otázal se lehce důrazným tónem, „za kolik měsíců budou vaše práce skončeny?“
„Za tři až čtyři měsíce, pane purkmistře,“ odpověděl doktor Ox.
„Tři nebo čtyři měsíce – to je dlouho!“ řekl van Tricasse.
„Až příliš dlouho!“ připojil se Niklausse a vstal také, neboť nevydržel na jednom místě.
„Tato doba je nutná k dokončení prací,“ odpověděl doktor. „Dělníci, které jsme najali z Quiquendoňanů, nejsou příliš hbití.“
„Jak to, že nejsou hbití?“ zvolal purkmistr a jak se zdálo, považoval tento výraz za vlastní urážku.
„Nikoli, pane purkmistře,“ řekl doktor Ox důrazně, „jeden francouzský dělník vykoná za den tolik práce jako deset vašich. Víte, jsou to ryzí Vlámové!…“
„Vlámové!“ vzkřikl radní Niklausse a jeho pěsti se sevřely.
„V jakém smyslu tohoto slova užíváte, pane?“
„Ale… v nejroztomilejším smyslu, který mu dává kdekdo,“ odpověděl s úsměvem doktor Ox.
„Oh, pane,“ pravil purkmistr při přecházení kabinetem z kouta do kouta, „nemám rád takové narážky. Quiquendonští dělníci se vyrovnají dělníkům z každého jiného města na světě, víte, a ani do Paříže ani do Londýna si pro vzor nepůjdeme! Co se týká vašich prací, prosím, abyste je urychlil.
Naše ulice jsou rozkopány, aby se mohly klást vaše rozváděcí roury, a to překáží provozu. Obchodníci si nakonec začnou stěžovat a mne, odpovědného správce, ani nenapadne se stát terčem jejich oprávněných výtek!“ Statečný purkmistr! Mluvil o obchodnících, provozu a tato slova, která jinak neužíval, nepoškodila mu rty! Ale co se to s ním dělo?
„Ostatně,“ připojil Niklausse, „město nemůže už dál postrádat osvětlení.“
„Ale,“ řekl doktor, „město, které čeká osm nebo devět set let…“
„O důvod více, pane!“ odpověděl purkmistr a kladl důraz na každou slabiku.
„Jiná doba, jiný mrav! Pokrok postupuje a my nemůžeme zůstat pozadu. Do měsíce chceme, aby naše ulice byly osvětleny, jinak zaplatíte značnou pokutu za každý den zpoždění! A co se stane, když v té tmě vznikne nějaká rvačka?“
„Ano,“ zvolal Niklausse, „je zapotřebí jediné jiskřičky, aby Vlám vzplanul!“
„A když už jsme u toho,“ pravil purkmistr a přerušil svého přítele, „náčelník městské policie komisař Passauf, nám oznámil, že ve vašich salonech, pane doktore Oxi, vznikl včera spor. Mýlil se snad, když tvrdil, že šlo o politický spor?“
„To je pravda, pane purkmistře,“ odpověděl doktor Ox a stěží potlačoval spokojený úsměv.
„A nevznikla snad hádka mezi lékařem Dominikem Custosem a advokátem Ondřejem Schutem?“
„Ano, pane radní, ale výrazy, které si mezi sebou vyměnili, nebyly nijak závažné.“
„Nijak závažné!“ zvolal purkmistr.
„Nijak závažné, řekne-li muž muži, že neváží dostatečně svá slova! Copak máte v žilách limonádu místo krve, pane? Copak nevíte, že v Quiquendonu není zapotřebí moc, aby se dospělo ke krajně žalostným výsledkům? Ale, pane, kdybyste se vy nebo někdo jiný odvážil mluvit se mnou takto…“
„A se mnou!“ připojil se radní Niklausse.
Při těchto slovech pronesených hrozivým tónem hleděli oba hodnostáři s rukama zkříženýma a vlasy zježenými ostře do tváře doktora Oxe, připraveni zahrát mu patřičně, jestliže jen posuňkem, nebo ani ne posuňkem, ale pouhým pohledem projeví opačný názor.
Ale doktor nepohnul ani brvou.
„V každém případě, pane,“ pokračoval purkmistr, „budu vás činit odpovědným za vše, co se stane ve vašem domě. Jsem zodpovědný za klid v tomto městě a nechci, aby byl porušen. Události, které se včera sběhly, se nesmějí víckrát opakovat, nebo budu konat svou povinnost, pane. Rozuměl jste? Ale odpovězte přece, pane!“ Při vyslovování těchto vět, zvyšoval purkmistr, ovládán neobyčejným rozčilením, hlas po nejzazší mez. Tento ctihodný van Tricasse zuřil a jistě ho bylo slyšet až ven. Úplně se přestal ovládat a když viděl, že doktor neodpovídá na jeho provokativní otázky, prohlásil rezolutně:
„Pojďte, Niklaussi!“ purkmistr vlekl radního pryč, a přitom bouchl dveřmi tak prudce, až se celý dům otřásl v základech.
Když ušli asi dvacet kroků od továrny, ponenáhlu se oba důstojní hodnostáři utišili. Jejich krok se zvolnil, chování se změnilo. Červeň z jejich tváří začala mizet, z rudých se stali narůžovělými.
A čtvrt hodiny poté, co opustili továrnu, řekl van Tricasse radnímu Niklaussovi jemně:
„Tento doktor Ox je roztomilý člověk! Půjdu k němu vždycky s největší radostí.“

VI.

FRANTIŠEK NIKLAUSSE A SUZEL VAN TRICASSOVÁ SI TVOŘÍ JISTÉ PLÁNY DO BUDOUCNA.

Naši čtenáři už vědí, že purkmistr má dceru, slečnu Suzel. Ale kdyby byli sebeprozíravější, nemohou uhodnout, že radní Niklausse má syna, pana Františka. A i kdyby to uhodli, nepřivedlo by je to na myšlenku, že František je Suzeliným snoubencem. Dodejme, že oba mladí lidé byli pro sebe jako stvořeni, a že se milovali, jak se miluje v Quiquendonu.
Nesmíte si myslet, že mladá srdce nebušila v tomto neobyčejném městě.
Bušila, ale s jistou zdlouhavostí. Ženili a vdávali se tu jako v každém jiném městě na světě, ale dávali si při tom na čas. Než je spojilo „strašlivé pouto manželské“, chtěli nastávající manželé a snoubenci zjistit, zda se k sobě hodí. A toto studium trvalo nejméně deset let – jako v koleji. Bylo velkou vzácností, „vzali-li se“ dříve.
Ano, deset let, deset let se mládenec dvořil dívce. A je to opravdu příliš dlouho, jde-li o svazek na celý život? Člověk studuje deset let, aby se stal inženýrem nebo lékařem, advokátem nebo radou prefektury, a chtěl by za kratší dobu nabýt vědomostí nutných k tomu, aby se stal manželem? To nepřichází v úvahu, a je věcí buď povahy, nebo rozumu,

že Quiquendoňané mají pravdu, když si takto prodlužují svoje studia. Vidíme-li, že v jiných městech, volných a ohnivých, „upeče“ se manželství za několik měsíců, musíme jen pokrčit nad tím rameny a spěchat s umístěním mládence do koleje a dívky do penzionu v Quiquendonu.
Za posledních padesát let tam byl znám jen jediný případ sňatku, k němuž došlo po dvou letech a ten ještě dopadl špatně.
František Niklausse miloval tedy Suzel van Tricassovou, ale klidně, jak milujeme, máme-li se teprve za deset let stát majitelem milovaného předmětu. Jednou týdně a v domluvenou hodinu přicházel František pro Suzel a odváděl ji s sebou k Vaaru. Měl při sobě rybářské náčiní a Suzel si nezapomněla vzít k vyšívání kanavu, na které její hezké prstíky kouzlily nejfantastičtější květy.
Nutno na tomto místě uvést, že František byl dvaadvacetiletý mladík, na jehož tváři vyráželo lehké chmýří a jeho hlas se právě snížilo oktávu. Pokud se týká sedmnáctileté Suzel, ta byla bílá a růžová. Ráda chytala ryby na udici. Je to ovšem zvláštní zábava, při které musíte přelstít každou rybičku. Ale František rybaření zbožňoval. Tato zábava se hodila k jeho povaze. Byl trpělivý a nalézal potěšení v tom, když mohl se zasněnýma očima pozorovat splávek udice chvějící se na vodě. Dovedl čekat a když se po šestihodinovém sezení nad ním slitovala malá rybička a dala se konečně chytit, byl šťastný, ale svoje vzrušení uměl potlačit.
Ten den seděli oba budoucí manželé, můžeme říci oba snoubenci na zeleném břehu. Jasný Vaar šplouchal několik desítek centimetrů pod nimi. Suzel prorážela lhostejně jehlu kanavou. František automaticky překládal udici zleva doprava a pak ji nechal plynout po proudu zprava nalevo. Drobné rybky se rozpustile prohánělý kolem splávku, zatímco udice marně splývala do spodních vrstev.
Chvílemi se František ozval, aniž však zvedl k dívce oči:
„Myslím, že bere, Suzel.“
„Myslíte, Františku?“ odpověděla Suzel. Zanechala na okamžik vyšívání a sledovala pohnutým okem udici svého snoubence.
„Ale ne,“ pokračoval František. „Domníval jsem se, že pozoruji lehké trhání. Mýlil jsem se.“
„Však ony budou brát, Františku,“ řekla Suzel svým čistým a něžným hláskem. „Ale nezapomeňte zaseknout v pravý čas. Vy se vždycky opozdíte o několik vteřin a rybka uklouzne.“
„Chcete si zalovit, Suzel?“
„Miléráda, Františku.“
„Dejte mi tedy svoje vyšívání. Uvidíme, jestli umím obratněji zacházet s jehlou než s udicí.“ Poté dívka uchopila třesoucí rukou prut, mladý muž začal propichovat jehlou čtverečky kanavy. A po celé hodiny spolu vyměňovali něžná slova a srdce jim bušila, když se pohnul splávek na hladině. Ach, nechť nikdy nezapomenou na tyto rozkošné hodiny, za kterých seděli vedle sebe a naslouchali šplouchání říčky!
Toho dne bylo slunce už velmi nízko nad obzorem a přesto, že Suzel a František spojili své talenty, ryby nebraly. Tentokrát se nechtěly dát chytit a vysmívaly se mladým lidem. Ti však byli natolik uznalými, aby jim to neměli za zlé.
„Budeme šťastnější jindy, Františku,“ pravila Suzel, když mladý rybář zabodl ten den stále panenský háček do jedlového prkénka.
„Musíme doufat, Suzel,“ odpověděl František.
Pak, kráčejíce vedle sebe, zamířili oba beze slova k domovu, němí jako jejich stíny táhnoucí se před nimi. Suzel se viděla velikou, velikánskou v šikmých paprscích zapadajícího slunce. František se zdál hubeným, hubeňoučkým jako dlouhý prut, který držel v ruce.
Došli k purkmistrovu domu. Zelené trsy trávy vroubily bílé dlaždice a nikdo se neodvážil je vytrhávat, neboť vystýlaly ulici a tlumily tak hluk kroků.
V okamžiku, kdy se dveře už už měly otevřít, pokládal František za vhodné říci své snoubence:
„Víte, Suzel, že velký den se blíží?“
„Blíží se opravdu, Františku,“ odpověděla dívka a sklopila oči s dlouhými řasami.
„Ano,“ řekl František, „za pět nebo šest let…“
„Na shledanou, Františku!“ pravila Suze!.
„Na shledanou, Suzel!“ odpověděl František.
A když se dveře za Suzel zavřely, zamířil mladý muž stejnoměrným a klidným krokem k domu radního Niklausse.
VII.
ANDANTE SE ZMĚNÍ V ALLEGRO A ALLEGRO VE VIVACE.
Rozčílení, vyvolané aférou advokáta Schuta a lékaře Custose, se uklidnilo. Méra zůstala bez následků. A tak nezbývá než doufat, že občané v Quiquendonu nabudou opět apatického vzezření, které na okamžik porušilo nevysvětlená událost.
Kladení rour, kterými měl být rozveden do všech hlavních budov města plyn na jejich osvícení, pokračovalo v rychlém tempu. Roury v impozantním rozvětvení dělníci postupně pokládali pod quiquendonskou dlažbu. Ale vývody dosud zůstaly neosazeny hořáky, neboť jejich provedení vyžadovalo neobyčejnou jemnost, a proto jejich zhotovení se muselo provést v cizině.
Doktora Oxe bylo vidět všude. On a jeho laborant Ygen poháněli dělníky k většímu pracovnímu úsilí, upravovali soustavně obrovské články pro rozklad vody účinkem mohutného elektrického proudu. Ano, doktor už vyráběl svůj plyn, i když rozvod rour dělníci ještě nedokončili. Což, mimochodem řečeno, by se mohlo zdát dost zvláštní. Ale zanedlouho už – alespoň tak bylo přislíbeno – překvapí doktor Ox v městském divadle s nádherou nového osvětlení.
V Quiquendonu měli divadlo ve skutečně krásné budově, jejíž vnitřní a vnější uspořádání připomínalo různé stavební slohy. Budova byla zároveň byzantská, románská, gotická a renesanční s dveřmi do oblouku, gotickými okny,

fantastickými růžicemi. Šlo o jakousi ukázku všech druhů slohů. Zpola Parthenon, zpola pařížský Grand Café, což vás v úžas neuvede, protože stavbu samu započal mistr Ludvík van Tricasse roku 1175 a dokončil ji teprve roku 1837 purkmistr Natalis van Tricasse. Stavěla se po sedm století a přizpůsobovala se postupně architektonické módě v průběhu doby. Nevadí, byla to však krásná budova, jejíž románské pilíře a byzantské klenby se budou velice dobře vyjímat v osvětlení kysličníkem vodičitým.
V quiquendonském divadle se hrálo tak trochu všechno, a obzvlášť opery a opery komické. Ale nutno předeslat, že skladatelé by nikdy svá díla nepoznali – tak se změnil jejich takt.
Doopravdy, protože se v Quiquendonu nekonalo nic rychle, musela se tomuto tempu Quiquendoňanů přizpůsobit i tato dramatická díla. I když se brány divadla otvíraly zpravidla ve čtyři hodiny a zavíraly v deset hodin večer, nebyl znám případ, aby se v těchto šesti hodinách odehrála více než dvě jednání.
Robert Ďábel, Hugenoti nebo Vilém Tell zabrali pravidelně tři večery ano, tak zdlouhavě se prováděla tato mistrovská díla. V quiquendonském divadle se táhla vivace jako skutečná adagia. Allegra vlekla se pomalu, pomaloučku. Čtyřiašedesátiny vypadaly tak, jako noty půlové v každé jiné zemi. Nejrychlejší ruládý, přednesené podle vkusu Quiquendoňanů, dopadly jako velebná hymna. Lehké trylky se vlekly a táhly, aby neurazily sluch milovníků. Nejlépe se to pochopí na příkladu. Rychlá Figarova árie při jeho vstupu na jeviště v Lazebníkovi sevillském, se zpívala podle třiatřicítky na metronomu a trvala padesát minut – byl-li herec zvláště ohnivý.
Jak je možno si domyslet, nově příchozí herci se museli této módě přizpůsobit. Ale protože byli dobře zaplaceni, nestěžovali si a poslouchali ochotně taktovku šéfdirigenta, který s ní při allegru nepohnul víckrát než osmkrát za minutu.
Avšak jakého potlesku se dostávalo těmto umělcům, kteří tak uváděli quiquendonské diváky v nadšení, aniž by je unavili! Všechny ruce tleskaly o sebe v dosti značných časových intervalech, ale žurnály o tom psaly jako o frenetickém potlesku. A že se jednou nebo dvakrát nezřítil sál divadla účinkem nadšeného aplaudování, můžeme děkovat jen tomu, že ve dvanáctém století se nešetřilo kamenim ani cementem.
Ostatně, aby tyto nadšené vlámské pochvaly nebyly příliš často uváděny v pokušení, hrálo se v divadle pouze jednou týdně. Což zase na druhou stranu umožňovalo hercům hlouběji nastudovat jejich role a divákům delší zažití krás mistrovských děl dramatického umění.
Tak to vypadalo v Quiquendonu už dlouho. Cizí umělci, pokud si chtěli odpočinout po únavě na jiných scénách, uzavírali smlouvu s quiquendonským ředitelem divadla, a nic nenasvědčovalo tomu, že by něco mělo změnit tyto zastaralé zvyky. Ale dva týdny po aféře Schut-Custosově nenadálá příhoda uvedla obyvatelstvo ve zmatek.
Byla sobota, den kdy se měla dávat opera. Nešlo ještě o to, aby se, jak by si mohl někdo myslet, vyzkoušelo nové osvětlení. Nikoli, roury ústily sice do sálu, ale jak jsme výše uvedli, hořáky ještě nebyly přimontovány a svíce lustru vrhaly dosud svoji něžnou zář na početné diváky, kteří zaplňovali sál divadla. Pro diváky se brány otevřely v jednu hodinu po poledni a ve tři hodiny byl sál do poloviny zaplněn. V jednom okamžiku sahala řada návštěvníků divadla až na konec náměstí svatého Ernufa, ke krámu lékárníka Josse Liefrincka. Podle délky fronty se dalo usoudit na velmi pěknou návštěvu.
„Půjdete dnes večer do divadla?“ otázal se toho dne ráno radní purkmistra.
„Nebudu tam chybět,“ odpověděl van Tricasse, „doprovodím tam paní van Tricassovou i naši dceru Suzel a drahou Tetermínu, která doslova blázní po pěkné hudbě.“
„Slečna Suzel přijde?“ zeptal se radní.
„Zajisté, Niklaussi.“
„Můj syn František tedy bude jeden z prvních u pokladny,“ odpověděl Niklausse.
„Je to horkokrevný hoch, Niklaussi,“ odpověděl vážně purkmistr, „horká hlava! Musíme dávat pozor na tohoto mladého muže.“
„Miluje, van Tricassi, miluje vaši roztomilou Suzel.“
„Však si ji vezme, Niklaussi. Jakmile jsme se dohodli o tomto sňatku, čeho víc si může přát?“
„Nepřeje si ničeho, van Tricassi, nepřeje si ničeho mé drahé dítě! Ale ostatně – nechci se o tom šířit – nebude poslední, kdo si vyzvedne ohláškový list!“
„Ach, živé a ohnivé to mládí!“ odpověděl purkmistr a usmíval se při pomyšlení na minulost. „Byli jsme také takoví, můj důstojný radní! I my jsme milovali! I my jsme svého času chodili za děvčaty! Dnes večer tedy, dnes večer! Abych nezapomněl, víte, že Fioravanti je veliký umělec? A také jakého přivítání se mu dostalo v našich zdech! Nezapomene dlouho na potlesk v Quiquendonu!“ Šlo doopravdy o slavného tenora Fioravantiho, který svým virtuózním talentem, dokonalou metodou a sympatickým hlasem vyvolal pravé nadšení u milovníků umění ve městě.
Po tři týdny sklízel Fioravanti v Hugenotech ohromný úspěch. První jednání, podané podle vkusu Quiquendoňanů, vyplnilo celý večer prvního týdne v měsíci. Další večer druhého týdne protahovaný nekonečnými andante vynesl proslulému pěvci opravdové ovace. Úspěch se ještě zvětšil po třetím jednání mistrovského díla Meyerbeerova. Čekalo se tedy na vystoupení Fioravantiho ve čtvrtém jednání. Toto čtvrté jednání se mělo uskutečnit před netrpělivým obecenstvem právě dnes večer. Ach, takové dueto Raoula a Valentiny, tato dvojhlasá hymna lásky, vyvzdychaná zdlouha, tato stretta, která se hemží crescendy, strigendy, accelerandy, piu crescendy, to vše zpíváno zvolna, obsažně, nekonečně! Ach, jaká to rozkoš!
Proto bylo ve čtyři hodiny odpolední v divadle nabito. Lóže, galerie, parter se hemžily diváky. V popředí seděli purkmistr van Tricasse, slečna van Tricassová, paní van Tricassová a roztomilá Tetermína v čepci bramborové barvy. Nepříliš daleko od nich seděl radní Niklausse s rodinou, zamilovaného Františka nevyjímaje. Bylo vidět také rodiny lékaře Custose, advokáta Schuta, vrchního soudce Honoré Syntaxe a Norberta Soutmana, ředitele pojišťovací společnosti, velkobankéře Collaerta, zblázněného do německé hudby, který sám byl trochu virtuózem, učitele Ruppa a

ředitele Akademie Jeroma Resche i policejního komisaře. A ještě mnoho dalších kapacit města, které už nebudeme uvádět, abychom zbytečně nezvyšovali čtenářovu netrpělivost.
Než se zvedla opona obyčejně se Quiquendoňané chovali tiše, jedni si četli svůj žurnál, jiní hovořili šeptem, druzí se ubírali na svá místa beze spěchu a hlomozu, další vrhali zpola zastřené pohledy na roztomilé krásky zdobící galerie.
Ale toho večera by pozorovatel viděl, že již před zvednutím opony panoval v divadle nezvyklý ruch. Bylo vidět, jak se pohybují lidé, kteří nikdy takové pohyby nevykonávali. Dámské vějíře v rukou dam kmitaly s nenormální rychlostí.
Zdálo se, že živější vzduch naplnil všechny hrudi. Dýchalo se jaksi více zhluboka. Zraky některých diváků jiskřily téměř jako plameny svíček v lustru, které vrhaly po divadelním sále nezvyklou zář. Opravdu bylo vidět jasněji než obvykle, i když se osvětlení dosud nezvětšilo. Ach, kdyby už fungovaly nové přístroje doktora Oxe! Ale ty ještě nefungovaly.
Konečně je orchestr na svém místě do posledního muže. První houslista vešel mezi pulty hráčů, aby skromně udal kolegům tón ‚a'. Nástroje strunné, dechové i bicí jsou dokonale sladěny. Kapelník vyčkává jen na zazvonění, aby udal takt.
Zvonek se ozval. Čtvrté jednání může začít. Allegro apassionato mezihra se hraje jako obyčejně s majestátní volností, při které by slavný Meyerbeer skákal do stropu a jejíž vznešenost plně zažívají quiquendonští milovníci umění.
Avšak kapelník brzy cítí, že svůj sbor už nezvládne. Dá mu značnou námahu, aby hudebníky, kteří jsou obyčejně tak poslušní, tak klidní, udržel.
Dechové nástroje se snaží zrychlit takt, a je nutné krotit je pevnou rukou, neboť předbíhají strunné nástroje, což by vzhledem k souzvuku dalo žalostný výsledek. Ba i basista, syn lékárníka Josse Liefrincka, se dává strhnout.
Zatím počala Valentina svůj recitativ:
„Jsem sama zde…," ale spěchá.
Kapelník a všichni členové orchestru ji následují – snad nevědomky v jejím cantabile, které má postupovat ve volném tempu.
Když se Raoul objeví ve dveřích v pozadí, neuplyne mezi okamžikem, kdy Valentina běží k němu, a okamžikem, kdy jej ukryje ve vedlejším pokoji, ani čtvrt hodiny, zatímco jindy podle tradic quiquendonského divadla trval tento recitativ o třiceti sedmi taktech sedmatřicet minut. Saint Bris, Nevers, Cavannes a katoličtí velmožové vystoupí na jeviště možná trochu chvatně. Allegropomposo označil skladatel na partituře. Orchestr a velmožové na scéně jsou sice v allegru, ale nikdy pomposo, a při sborovém zpěvu, v mohutném výjevu přísahy a žehnání dýk, se nekrotí už obvyklé allegro.
Zpěváci a hudebníci se zuřivě, ve zpěvu a hudbě, rozbíhají. Kapelník už nemyslí ani na to, aby je mírnil. Ostatně obecenstvo to ani nevyžaduje. Je zřejmé, že je samo strženo, že je vzrušeno, a toto vzrušení odpovídá rozpoložení jeho duše.
„Zdaž nových zmatků, války bezbožné, jak já svou chcete zprostit vlast?" Slibuje se, přísahá. Nevers nemá čas ani na protestování, ani na zpívání, že „mezi jeho předky jsou sami vojáci a žádný vrah". Zatknou jej. Přiběhnou čtvrtníci a konšelé, a rychle se zapřísahávají, že „pobijí všechny naráz".
Saint Bris přednese v opravdovém dvoučtvrtečním taktu recitativ, v kterém vyzývá katolíky k pomstě.
Tři mnichové, kteří přinášejí koše s bílými šerpami, se vřítí dveřmi z Neversova obydlí, aniž by dbali pokynů režie, která jim předepisuje kráčet pomalu. Všichni účastníci na scéně už vytasili své meče a dýky a tři mniši je obratem ruky požehnají.
Sopránové, tenoři a basové pronášejí vzteklé výkřiky v allegrufuriosu a z dramatického přednesu se stává veselá čtverylka. Pak vyjdou a scénou se nese řev:
„O půlnoci bez hluku!
Bůh to chce!
Ano, o půlnoci." V tuto chvíli je všechno obecenstvo na nohou. Vzrušení je patrné v lóžích, v parteru i na galeriích.
Vypadá to, jako by všichni diváci chtěli vtrhnout na jeviště s purkmistrem van Tricassem v čele, aby se spojili se spiklenci a pobili hugenoty, neboť jsou stejného náboženského vyznání. Tleská se, volá se, křičí se. Tetermína zimničně mává svým čepcem bramborové barvy. Lampy v sále vydávají skvělou zář.
Místo, aby Raoul nazdvihl pomalu drapérii, roztrhne ji nádherným posuňkem a octne se tváří v tvář Valentině.
Konečně dochází na veliké dueto a to se zpívá allegro vivace. Raoul nečeká na Valentininy otázky a Valentina nečeká na Raoulovy odpovědi. Božskou pasáž:
„Jsme v nebezpečí a přímo letí čas…," odzpívají oba v rychlém dvoučtvrtečním taktu, který založil Offenbachovu slávu, nechává-li tančit nějaké spiklence. Andante amoroso:
„Ty řekl jsi!
Ach, máš mne rád!" je už hotovým vivace furioso a houslistovi orchestru už nezáleží na tom, aby napodobil věrně pěvcův hlas, jak udává mistrova partitura. Nadarmo volá Raoul:
„Mluv dále jen a prodlužuj sen srdce mého přesladký!" Valentina nedovede prodlužovat, je zřejmé, že jí sžírá nezvyklý oheň. Její hlas znějí děsně. Zmítá se, gestikuluje, je beze smyslů.
Ozve se hrana, zazní zvon. Ale jak rychle zvoní! Zvoník, který jím pohybuje, je jako v transu. Je to úděsné zvonění jako na poplach, jako by zápolilo svou prudkostí se zběsilostí orchestru.
Konečně přichází stretta, kterou končí toto nádherné jednání:
„Pryč s láskou, s opojením pryč, mne hněte moje svědomí!" a kterou skladatel označil allegrem con moto, se zvrhne ve zběsilé prestissimo. Řeklo by se, že uhání expresní vlak. Hrana se ozve znovu. Valentina padne do mdlob. Raoul vyskočí oknem!
Byl nejvyšší čas. Orchestr, opravdu jako šílený, by stejně nemohl dále pokračovat. Z kapelníkovy taktovky, rozbité o nápovědní budku, zbývá jen malý kousek. Struny houslí jsou zpřetrhány a smyčce zkrouceny! V záchvatu zuřivosti tympánista prorazil své bubny! Kontrabasista vylezl na svůj bručivý nástroj. První klarinetista spolkl násadku svého

nástroje a druhý hobojista přežvykuje v ústech klapky od svého nástroje. Trombón je celý zprohýbaný a trubač na lesní roh je nešťastný, protože nemůže vytáhnout ruku, kterou vrazil příliš hluboko dovnitř svého nástroje.
A obecenstvo? Obecenstvo se zmítá jakoby beze smyslů, gestikuluje, řve!
Všechny tváře jsou rudé, jako by nějaký plamen řádil v jejich tělech! Tlačí se, strkají se u východu, mužové jsou bez klobouků, ženy bez mantil! Tlačí se v kuloárech, tlačí se u dveří, hádají se, bijí se! Není už autority, není purkmistra! V tomto pekelném rozčílení jsou si všichni rovni…
A několik okamžiků potom, co jsou na ulici, nabude každý obvyklého klidu a vrátí se pokojně do svého domu s nejasnou vzpomínkou na to, co právě zažil.
Čtvrté jednání Hugenotů, které jindy trvalo šest hodin, začalo toho večera v půl páté a skončilo ve tři čtvrtě na pět a tři minuty.
Trvalo osmnáct minut!
VIII.
STAROBYLÝ A SLAVNOSTNÍ NĚMECKÝ VALČÍK SE ZMĚNÍ V DIVÝ VÍR.
Třebaže diváci, když opustili divadlo, nabyli obvyklého klidu a odebrali se pokojně do svých příbytků, zachovali si přece jen jakousi přechodnou otupělost. Nicméně zakusili neobyčejné vzrušení a klesli těžce na svá lože, uondáni a zničeni, jako kdyby se dopustili v jídle neobyčejných výstředností.
Nu a následujícího dne se kdekdo rozpomínal na to, co se včera stalo.
Opravdu, jednomu scházel klobouk ztracený při pranici, druhému šos kabátu, který pozbyl v tlačenici. Jedné scházel jemný brinelový střevíček, další chyběla sváteční mantila (černý krajkový závoj halící hlavu a ramena). Počestným měšťanům se opět vrátila paměť a. s pamětí se dostavil stud nad nevysvětlitelností včerejší zběsilosti. Všem to připadalo jako orgie, jejichž bezděčnými hrdiny se stali! Nemluvili o tom a nechtěli na to ani myslet.
Avšak nejsklíčenější osobou ve městě byl purkmistr van Tricasse. Když se následující ráno probudil, nemohl najít svoji paruku. Lotka hledala všude. Nic. Paruka zůstala na bojišti.
„Abych ji dal vytroubit Janem Mistrolem, příležným městským trubačem, to raději ne," šeptal sám sobě van Tricasse. „Lepší udělám, když paruku obětuji, než se vydat v posměch, zvláště jsem-li první osobou ve městě." Takto přemítal ctihodný purkmistr, natažen pod přikrývkami s polámaným tělem, těžkou hlavou, neobratným jazykem a žárem v prsou. Neměl žádnou chuť do vstávání, ba naopak. Jeho mozek pracoval toto dopoledne více než kdykoli dříve snad za celých čtyřicet let. První úředník ve městě si připomínal v mysli znova všechny příhody z tohoto nevysvětlitelného představení. Uváděl je v souvislost s událostmi, které se sběhly před nedávnem na ve čírku u doktora Oxe. Hledal důvody vzniku této neobyčejnosti, která už dvakrát propukla u jeho nejváženějších spoluobčanů.
„Ale copak se to děje?" ptal se sám sebe už po několikáté. „Jaká závrať se zmocnila mého vždy tak klidného města Quiquendonu? Copak zešílíme všichni a z města bude nutno učinit rozsáhlý blázinec? Vždyť jsme tam nakonec byli včera všichni: notáblové, radní, soudcové, advokáti, lékaři, akademikové, a neklame-li mne paměť, všichni jsme podlehli jakémusi záchvatu zuřivého šílenství! Ale co vězelo v té pekelné hudbě? To je nevysvětlitelné! A přece jsem nejedl a nepil nic, co by mne mohlo uvést do takového rozčílení? Ne, včera jsem měl k obědu kousek telecího, ovšem trochu příliš propečeného, několik lžiček slazeného špenátu, vaječný nákyp a dvě skleničky piva, které je jak voda – to mi přece nemohlo vstoupit do hlavy! Ne. V tom je skryto cosi nevysvětlitelného, a protože jsem odpovědný za to, čeho se dopustili moji spoluobčané, nechám zahájit vyšetřování." Avšak vyšetřování nařízené městskou radou, nevedlo k žádnému výsledku. I když byla fakta zřejmá, příčiny zůstaly neobjasněny. Nakonec se ve všech myslích rozhostil opět klid a s klidem se zapomnělo na výtržnost.
Místní tisk se střežil dokonce se o ní jen zmínit a ve zprávě o představení, která vyšla v Quiquendonském památníku, nebylo ani narážky na toto zešílení všech návštěvníků divadla.
A přece, třebaže město nabylo opět obvyklé flegmatičnosti, třebaže se na oko stalo opět vlámské jako dříve, bylo zřejmé, že se povaha a temperament jeho obyvatel ponenáhlu mění. Podle lékaře Dominika Custose se věru mohlo říci, „že jim narůstají nervy".
Nicméně musíme podat bližší vysvětlení. Tato nesporná a nepopiratelná změna se děla jen za určitých okolností. Jestliže Quiquendoňané chodili po městských ulicích, pod širým nebem, po náměstích, podél Vaaru, zůstávali stále týmiž chladnými a metodickými dobráky, jak je známe z dřívějška.
Právě tak tomu bylo, když se uchýlili do svých příbytků, kde jedni pracovali rukama, jiní hlavou, přičemž první nedělali nic a druzí nemysleli. Jejich soukromý život, tichý, netečný, vegetující, se nezměnil. Nebylo sporů, nebylo výčitek v domácnostech, srdce nebušila prudčeji, mozková tkáň nedoznávala vzrušení. Průměrný počet tepů zůstal takový jako v dřívějších dobách: padesát až dvaapadesát za minutu.
Ale naprosto nevysvětlitelným úkazem, který by uvedl do rozpaků důvtip nejdůmyslnějších fyziologů té doby, byla skutečnost, že neměnil-li se soukromý život obyvatel Quiquendonu, měnili se určitě Quiquendoňané v kolektivním, pospolitém životě, vzhledem ke vzájemným vztahům, které vyvolává takový život.
Tak tedy, jestliže se sešli ve veřejné budově, „nešlo to už", abychom použili výrazu komisaře Passaufa. Na burze, na radnici, v zasedací síni Akademie, při zasedání městské rady i ve shromážděních učenců přicházela jakási živost, jakési zvláštní rozčilení se zmocňovalo přítomných.
Za hodinu už zavládlo obecné napětí. Za dvě hodiny se diskuse zvrhala v hádku. Hlavy se rozehřívaly a vše spělo k osobním útokům. Ani při kázání v chrámu nedovedli věřící vyslechnout s chladnou krví duchovního van Stabela, který se také rozháněl na své kazatelně a napomínal je přísněji než obyčejně.
Tento stav věcí vyvolával nové a závažnější spory, než byl spor lékaře Custose a advokáta Schuta. A že zatím nikdy nemusely zakročit úřady, tak jen proto, že sporné strany, když se vrátily domů, uklidnily se a zapomínaly na urážky, kterých se dopustily a jež byly učiněny jim.

Tato zvláštnost se nemohla dotknout myslí naprosto nezpůsobilých uvědomit si, co se v nich dálo. Jediná osobnost ve městě, tatáž, jejíž místo zamýšlela městská rada už třicet let zrušit, policejní komisař Michal Passauf, si toho všimla. Totiž, že rozčilení, které se nevyskytovalo v soukromých domech, vzniká právě ve veřejných budovách. Komisař se v duchu a s pocitem úzkosti tázal, co se stane, když tato nákaza vnikne i do měšťanských domů a rozšíří-li se epidemie – takového výrazu užíval – i do městských ulic?
Pak už se nebude zapomínat na urážky, už nebude klid, nebudou přestávky ve všeobecném šílení, ale nastane ustavičná rozčilenost, která bude štvát Quiquendoňany navzájem proti sobě.
„A co se stane potom?“ pronesl s hrůzou komisař Passauf. „Jak zkrotíme tuto zběsilost? Jak uchlácholíme tyto roznícené povahy? Pak už moje funkce nezůstane bezpracná a městská rada mi bude muset zdvojnásobit služné…, ledaže bych musel dát zatknout sama sebe…, pro vzpouru a rušení veřejného pořádku!“ Ale tyto velmi oprávněné obavy se začaly naplňovat. Z burzy, z divadla, z Akademie, z tržnice, z radnice začalo zlo vnikat do soukromých domů, a to ani ne dva týdny po onom hrozném představení Hugenotů.
První známky epidemie se objevily v domě bankéře Collaerta.
Tato bohatá osoba uspořádala ples, nebo chcete-li večírek s tancem, pro přední osobnosti města. Před několika měsíci vypsal třicetitisícovou půjčku, která byla už ze tří čtvrtin upsána, a tak na znamení díků za tento finanční úspěch otevřel salóny svého domu spoluobčanům a uspořádal pro ně slavnostní večer.
Je všeobecně známo, jak jsou takovéto vlámské večírky čisté a klidné.
Hlavním občerstvením jsou při jejich pořádání pivo a sirupy, hovoří se o počasí, o vyhlídkách na žně, o dobrém stavu zahrad, o pěstování květin, zvláště tulipánů. Chvílemi se tančí volný a složitý tanec, například menuet nebo valčík. Ovšem některý z těch německých valčíků, při kterých se za minutu učiní jenom půldruhého obratu a tančící se drží tak daleko od sebe, jak to dovolují jejich ruce. Takové bývaly obvykle plesy, které navštěvovala přední quiquendonská společnost. Pokusila se tam sice aklimatizovat také polka, upravená ovšem v náležitém taktu, ale tanečníci se stále opožďovali za hrou orchestru. A třebaže byl takt velmi volný, museli se jí zříci.
Tyto klidné večírky, na kterých mladí mužové a dívky nacházeli počestnou a mírnou rozkoš, neskončily nikdy disharmonií. Proč se tedy ten večer u bankéře Collaerta zdálo, že se ovocné šťávy mění v silná vína, v jiskřivé šampaňské, v ohnivý punč? Proč se asi v polovině plesu zmocnilo všech hostů jakési opojení? Proč zrychlili hudebníci v orchestru takt? Proč právě jako v divadle planuly svíce nezvyklým světlem? Jaký to elektrizující proud vnikal do bankéřových salónů? Jak to, že se páry tiskly k sobě, že se ruce svíraly křečovitěji, že při figuře „pánové sami“ vynikli pánové odvážnými kroky při hudbě pastorely, jindy tak vážné, tak slavnostní, tak majestátní, tak zcela comme il faut (jak se sluší, jak je třeba)!
Ach, který Oedip by zodpověděl všechny tyto otázky!? Komisař Passauf, který se večírku též zúčastnil, sice pozoroval, že se blíží bouře, ale nedokázal ji ovládnout, nemohl před ní prchnout. Cítil, že mu jakési opojení stoupá do hlavy. Všechny jeho tělesné schopnosti i vášně rostly. Bylo vidět, jak se několikrát vrhl na cukrovinky a „pustošil“ podnosy, jako kdyby měl předtím dlouhou dietu.
Mezitím vzrůstala plesová rozjařenost. Dlouhé vzdechy jako temné vření vycházely z každých prsou. Tančilo se, ale tančilo se opravdově. Nohy se pohybovaly s rostoucí zběsilostí. Tváře rudly jako Silénovy líce. Oči se blyštěly jako karbunkle. Všeobecné vzrušení dostoupilo k vrcholu.
A když orchestr zahrál valčík z Čarostřelce, valčík vpravdě německý a taktu tak volného, byl započat tanečníky s držením za ruce. Ach, to už nebyl valčík, to byl šílený vír, závratný rej, křepčení. Valčík zasluhující, aby jej řídil nějaký Mefistofelos s hořící pochodní udávající takt.
Pak následoval kvapík, pekelný kvapík trvající po celou hodinu, aniž by tempo zmírnilo či bylo přerušeno. Tanec zmítal v sále, salónech, předpokoji, po schodech, od sklepa až po půdu nádherného domu mladými muži a dívkami. Nejen jimi, ale i jejich otci a matkami, osobami všeho věku, různé váhy, různého pohlaví. Divokému kvapíku podlehli rovněž velkobankéř Collaert s paní Collaertovou, radní, úředníci, president soudu, i radní Niklausse, paní van Tricassová s purkmistrem van Tricassem. Ba i komisař Passauf, který se nemohl později rozpomenout, s kým tančil kvapík oné noci. Ale „ona“ nezapomněla. A od toho dne vídala ve svých snech ohnivého komisaře, svírající ji ve vášnivém objetí. A tato „ona“ byla roztomilá Tetermína!

IX.
DOKTOR OX A LABORANT YGEN SI ŘEKNOU JEN NĚKOLIK SLOV.

„Nuže, Ygene?“
„Nuže, mistře, vše je hotovo! Roury jsou položeny.“
„Konečně! Nyní budeme pracovat ve velkém a s masami!“

X.
EPIDEMIE ZACHVÁTÍ CELÉ MĚSTO A JAK SE PROJEVUJÍ ÚČINKY.

V následujících měsících se zlo rozšířilo, místo toho, aby pominulo. Ze soukromých domů přešla epidemie do ulic. Město Quiquendone bylo už k nepoznání.
Úkazem ještě neobyčejnějším, než které jsme doposud zaznamenali, bylo, že nejen živočišná říše, ale i říše rostlinná neušly tomuto vlivu.
Podle obvyklého běhu věcí jsou epidemie rozdílné. Ty, které zachvacují lidi a šetří zvířata. A potom ty, které zachvacují zvířata a ušetří rostliny. Nikdy neonemocněl kůň spalničkami nebo člověk dobytčím morem a ovce nejsou postihovány chorobami brambor. Ale tady se zdálo, že všechny přírodní zákony jsou převráceny. Nejen povaha, temperament a myšlenky quiquendonských obyvatelek a obyvatel se změnily, nýbrž i domácí zvířata, psi a kočky, krávy a koně, osli a

kozy, podléhali tomuto epidemickému vlivu. Opravdu, v zahradách, v zelinářských sadech a sklenících se objevovaly krajně podivné jevy.
Plazivé rostliny se plazily s větší smělostí. Rostliny dusivé, plevel, „dusily“ s větší silou. Keře se měnily v stromy. Obilí, sotva zaseté, již klíčilo a rostlo tak rychle, že zatímco dříve za nejpříznivějších podmínek přibývalo o milimetr, nyní za stejnou dobu přibylo o centimetr. Chřest rostl do více než půlmetrové výšky, artyčoky byly veliké jak melouny, melouny jako tykev, tykev jako dýně, dýně jako věžní zvon, který měl, věřte nebo nevěřte, téměř tři metry v průměru. Kapusta vypadala jako keř a žampióny jako deštníky.
Ovoce brzy následovalo zeleninu. Bylo zapotřebí dvou, aby snědli jahodu a čtyř, aby snědli hrušku. Vinné hrozny se vyrovnaly onomu proslulému hroznu, který tak obdivuhodně namaloval Poussin na svém Návratu vyslanců do země zaslíbené!
Podobné to bylo s květy. Velké fialky šířily kolem sebe vůni pronikavější, lilie utvořily za několik dní neproniknutelné houští, čapí nůsek, sedmikrásy, dahlie, kamélie a rododendrony vnikly do alejí a dusily se navzájem. Rosa na ně nestačila. A tulipány, oblíbené liliovité květiny, které jsou radostí Vlámů, vyvolávaly vzrušení u jejich milovníků!
Ctihodný van Bistrom jednoho dne bezmála upadl na znak, když uviděl ve své zahradě prostou tulipa gesneriana, jako nesmírně obrovskou, gigantickou květinu, v jejímž kalichu se uhnízdila celá rodina čermáčků!
Celé město se seběhlo, aby se podívalo na tento úžasný květ a pojmenovalo jej tulipa quiquendonia.
Ale, ach, jestli rostly byliny, ovoce a květiny očividně, jestli nabývaly všechny rostliny obrovských rozměrů, jestli živost jejich barev a jejich vůně opájely zrak a čich, zato uvadaly velice rychle. Vzduch, který stravovaly, je spaloval, a proto zmíraly brzy vyčerpáním, zcela uvadlé. Takový byl i osud proslulého tulipánu, který opadal po několikadenní nádheře.
Brzy tomu tak bylo i s domácími zvířaty od psa v boudě až po vepře ve chlévě, od kanárka v kleci po krocana v drůbežárně.
Nutno podotknout, že za normálních okolností žila zvířata stejně flegmaticky jako jejich pánové. Psi a kočky spíše vegetovali, než žili. Nikdy nepocítili záchvěv rozkoše ani zlostného vzplanutí. Jejich ohony se nepohybovaly, jako kdyby byly z bronzu. Už od nepaměti nevyskytlo se tam škrábnutí nebo kousnutí. Co se týká vzteklých psů, na ty se pohlíželo jako na bájné bytosti a zároveň se supy a ostatními je obyvatelé města zařazovali mezi zvěř z Apokalypsy.
Jaká se to stala významná změna za těch několik měsíců, z nichž se snažíme vypovědět i o sebemenších příbězích! Psi a kočky začali ukazovat zuby i drápy. Následkem opakovaných útoků na lidi proběhly několikeré popravy. Poprvé bylo vidět koně, jak se zahryzl do udidla a pádil quiquendonskými ulicemi. Vola, jak se s rohy skloněnými vrhl na dalšího ve výběhu. Osla, jak se převrátil na náměstí sv. Ernufa na záda a vydával řev, v němž nebylo nic „zvířecího“. Skopce, jen si pomyslete, skopce, který se statečně bránil proti řezníkovu noži.
Purkmistr van Tricasse musel vydat policejní vyhlášku týkající se domácích zvířat zachvácených vzteklinou, která ohrožovala quiquendonské ulice.
Jestliže sílila a mohutněla zvířata, lidé nemoudřeli. Žádný věk nebyl ušetřen pohromy. Děti se staly brzy nesnesitelnými. Ty děti, které se dosud daly tak snadno vychovávat. Prezident soudu Honoré Syntax poprvé použil rákosku na své malé potomstvo.
Ve škole byla hotová vzpoura a slovníky užívané žáky způsobily ve třídách žalostnou spoušť. A rozčilení se zmocňovalo i profesorů, kteří žákům ukládali stále více úkolů.
Jiný úkaz! Všichni ti Quiquendoňané, doposud tak střídmí, jejichž hlavní potravu tvořily sněhové koláčky, se dopouštěli opravdových výstředností v jídle a pití. Obyčejný způsob života jim už nestačil. Každý žaludek se měnil v propast, do které byla cpána nejenergičtější potrava. Lidé ve městě spotřebovali třikrát více potravin než dříve, místo dvakrát denně jedli šestkrát.
Velmi často se u nich vyskytovalo špatné trávení. Radní Niklausse nemohl ukojit hlad, purkmistr zase nemohl utišit žízeň a nevycházel už ze vzteklého poloopojení.
Začaly se projevovat poplašnější známky a přibývalo jich den ze dne. Na ulicích přibývalo opilců, mezi něž patřili i přední občané města.
Žaludeční neduhy zaměstnávaly obrovskou měrou lékaře Dominika Custosa právě tak jako četné nervové poruchy. Berme to jako důkaz, jakého stupně asi dostoupila nervozita obyvatelstva.
Spory a hádky v quiquendonských ulicích, dříve tak pustých a nyní tak rušných, byly na denním pořádku, neboť nikdo už nevydržel doma.
Musel se rozšířit počet policistů na zkrocení rušitelů veřejného pořádku.
V radniční budově bylo zřízeno vězení, kde se to provinilci hemžilo ve dne v noci. Komisař Passauf padal únavou.
Sňatek uzavřel jeden pár za necelé dva měsíce, což ještě nemělo pamětníka. Ano, syn učitele Ruppa se oženil s dcerou hezké Augustiny de Rovere, a to už sedmapadesát dní potom, co požádal o její ruku!
Domluveny byly také jiné sňatky, které by v jiných dobách zůstaly pouhými plány po dlouhá léta. Purkmistr žasl a cítil, že jeho dcerka, rozkošná Suzel, mu uniká z rukou.
Pokud se týká drahé Tetermíny, tak ta se odvážila „zaťukat“ u komisaře Passaufa, který, jak se jí zdálo, by pro ni přinesl všechny prvky štěstí, zámožnosti, úcty a mládí!
Konečně – aby se míra nepravostí dovršila – odbýval se souboj! Ano, souboj na pistole, na sedlové pistole na pětasedmdesát kroků volnými kulemi!
A mezi kým? Naši čtenáři tomu nebudou věřit.
Mezi Františkem Niklaussem, něžným lovcem ryb na udici, a synem zámožného bankéře, mladým Šimonem Collaertem.
Příčinou tohoto souboje se stala purkmistrova dcera, k níž vzplál Šimon láskou, a nechtěl ustoupit nárokům statečného soka.

XI.
QUIQUENDOŇANÉ UČINÍ HRDINSKÉ
ROZHODNUTÍ.

Je vidět, v jak žalostném stavu se nacházelo quiquendonské obyvatelstvo. Hlavy třeštily. Lidé se už neznali a nepoznávali. Z nejmírnějších se stali svárlivci. Nesměli jste na ně pohlédnout úkosem, protože by vám okamžitě poslali svědky s výzvou na souboj. Někteří si nechali růst kníry a jiní – nejhašteřivější – si je kroutili nahoru.

Za těch okolností se staly správa města a udržování pořádku na ulicích a ve veřejných budovách velmi nesnadnými, protože pro podobný stav věcí neexistovalo zatím opatření.

Purkmistr, důstojný van Tricasse, kterého jsme poznali jako mírného a tichého, neschopného učinit nějaké rozhodnutí, nevycházel z hněvu. Jeho domem se rozléhal hluk jeho hlasu. Vydával dvacet vyhlášek denně, káral zřízence, kdykoli připravený k vyhlašovaní svých dalších nařízení.

Ach, jaká se to stala změna! Roztomilý a klidný purkmistrův dům, dobrý vlámský příbytek – kampak zmizel jeho dřívější klid! Paní van Tricassová se stala nevrlou, svéhlavou, vrtošivou. Jejímu muži se ji podařilo přehlušit tím, že křičel více než ona, ale neumlčel ji. Popudlivosti ctihodné dámy neušlo nic. Nic neshledávala v pořádku! Domácí práce nebyly vykonávány náležitě. Vše se opožďovalo! Hubovala Lotku a dokonce i Tetermínu, švagrovou, která byla ve stejně špatné kůži a na výtky ji kousavě odpovídala. Pan van Tricasse podporoval svoji služku Lotku, jak se to ostatně stává v lepších domácnostech, což působilo ustavičné rozčilování paní purkmistrové výčitky, spory, hádky a výstupy nebraly konce!

„Ale co se to s námi děje?“ volával nešťastný purkmistr.

„Jaký oheň nás to sžírá? Cožpak jsme posedlí ďáblem? Ach, paní van Tricassová, paní van Tricassová! Vy mne snad usoužíte, a tak se zpronevěříte všem rodinným tradicím!“ Čtenář asi nezapomněl na onu podivnou zvláštnost, že pan van Tricasse měl ovdovět a oženit se znovu, aby neporušil náležité souvislosti.

Avšak toto duševní rozpoložení vedlo ještě k jiným dosti divným jevům, které musíme zaznamenat. Rozčilení, jehož příčina nám není dosud známa, vyvolalo fyziologická obrození, kterých by se nikdo nenadál. Talenty, které zůstaly utajeny, se vynořily z davu. Umělci, dosud průměrní, se vyjevili v novém světle. V politice se objevili noví mužové, právě tak jako v literatuře. Řečníci se pouštěli do nejvášnivějších sporů a rozněcovali posluchačstvo, ostatně plně náchylné k roznícení. Ze zasedání městské rady přešlo hnutí i do konání veřejných shromáždění. V Quiquendonu se utvořil klub, zatím dvaceti novinových titulů, například Quiquendoský slídič, Nestranný Quiquendoňan, Quiquendonský výstředník, kde se přetřásaly nejzávažnější sociální otázky.

Avšak jak? ptáte se. Všelijak a nijak. Psaly o kácející se Audenardské bráně, kterou chtěli jedni strhnout a druzí podepřít. Psaly o vyhláškách, které vydávala městská rada a jimiž se zlí lidé snažili odporovat, o čištění potoků, vyklízení stok atd. A ještě kdyby aspoň tito ohniví pisálci zůstali jen při vnitřní správě obce! Ale to ne, strženi proudem, chtěli zajít dále, a nezakročí-li Prozřetelnost, strhnout a poštvat a zavléci své bližní do žalostné války.

Vskutku, už osm nebo devět set let měl Quiquendone „uschován v pytli“ casus belli (právní důvod k válce) nejlepší jakosti. Střežil ho obezřetně jako relikvii a zdálo se už, že se tato věc promlčí a nebude moci být využita.

Hle, jak vznikl tento casus belli.

Obecně se neví, že Quiquendone územně sousedí v tomto krásném vlámském koutě s městysem Virgamenem.

Nuže, roku 1185, krátce před odchodem hraběte Balduina na křížovou výpravu, virgamenská kráva – ne kráva nějakého obyvatele, ale obecní kráva a to je nutné mít dobře na paměti – se napásla na quiquendonském území. Ten nešťastný přežvýkavec ovšem sotva třikrát vzal trávu na jazyk. Ale přestupek, přečin, zločin, jak je komu libo, byl spáchán a náležitě písemně zaprotokolován v té tak dávné době, neboť tehdejší úředníci již uměli psát.

„Pomstíme se, až nadejde příhodný okamžik,“ řekl prostě Natalis van Tricasse, dvaatřicátý předchůdce nynějšího purkmistra, „a Virgameňané čekáním o nic nepřijdou.“ Virgameňané byli o věci vyrozuměni. Čekali a usoudili ne bez důvodu, že časem vzpomínka na urážku vybledne. A doopravdy, po několik staletí žili se svými quiquendonskými sousedy v naprosté shodě.

Ale nepočítali s quiquendonskými hosty nebo spíše s podivnou epidemií, která tak důkladně změnila povahu jejich sousedů a probudila v jejich srdcích dosud spící pomstu:

V klubu v ulici Monstrelet ohnivý advokát předložil svým posluchačům tuto otázku a rozvášnil je, používaje výrazů a metafor obvyklých za takovýchto okolností. Připomněl zločin, připomněl bezpráví spáchané na quiquendonské obci, při kterém nemůže národ „žárlivý na svoje práva“, připustit promlčení. Poukázal na urážku stále citelnou, na jizvu stále krvácející. Mluvil o jistém vrtění hlavou virgamenských obyvatel, které svědčí o pohrdání vůči obyvatelům Quiquendonu. Prosil své spoluobčany, kteří snad „nevědomky“ snášeli po dlouhá staletí tuto smrtelnou urážku, a zapřísahal „dítka starobylého města“, aby měla nyní jediný cíl a to dosáhnout skvělého zadostiučinění! Na závěr apeloval „na všechny živoucí síly národa“.

Lidé s velkým nadšením přijali tento proslov, něco tak nového pro quiquendonské uši, a s pocity, které nelze dost dobře vylíčit. Všichni posluchači se zvedli a za mávání rukama a velikého pokřikování. se dožadovali vyhlášení války. Nikdy neměl advokát Schut takový úspěch a dlužno přiznat, že úspěch velice krásný.

Purkmistr, radní, všechny přední osobnosti města, přítomní na oné památné schůzi, se marně pokoušeli zamezit tomuto všeobecnému citovému zanícení. Ostatně neměli k tomu žádnou velkou chuť a křičeli, možná hlučněji nebo aspoň právě tak hlasitě jako ostatní:

„Na hranice! Na hranice!“ Protože na hranice byly od quiquendonských zdí jen tři kilometry, je jasné, že se Virgamenští ocitli ve vážném nebezpečí. Hrozilo jim napadení dříve, než by se na boj připravili.

Avšak ctihodný lékárník Josse Liefrinck, který si jediný uchoval rozvahu za těchto vážných okolností, připomněl shromážděným nedostatek ručnic, děl a generálů.

Na to mu, ne bez jisté jízlivosti, odpovědělo shromáždění, že tyto generály, děla a ručnice si pořídí a že dobré právo a láska k vlasti stačí a činí národ nepřemožitelným.
Poté si vzal slovo sám purkmistr a v nádherné řeči přednesené spatra, odbyl ty maloduché lidi, kteří zastírají strach pláštíkem opatrnosti, a tento pláštík roztrhal rukou vlasteneckou.
V té chvíli se mohlo zdát, že se sál zřítí účinkem hromového potlesku.
Bylo voláno, aby se hlasovalo.
Hlasování se konalo aklamací a výkřiky se zdvojnásobily:
„Do Virgamenu! Do Virgamenu!“ Purkmistr si pak vzal na starost vypravení armády a jménem obce slíbil tomu z příštích vůdců, který se vrátí jako vítěz, poctu triumfu jako ve starém Římě.
Ale lékárník, tvrdohlavý Josse Liefrinck, podal opět námitku, protože se nerad vzdával. Poznamenal, že v Římě byl poctěn triumfem vítězný vojevůdce s počtem pěti tisíc zabitých nepřátel.
„Nuže! Nuže?“ volalo šílící shromáždění.
„A poněvadž Virgamen má jen tři tisíce pět set pětasedmdesát obyvatel, bylo by to obtížné – leda že by jedna a táž osoba zabila několikrát…“ Nešťastného logika ani nenechali domluvit a celého zbitého ho vyhodili na ulici.
„Občané,“ řekl potom obchodník s koloniálním zbožím Pulmacher, „občané, ať říkal ten zbabělý apatykář cokoli, uvoluji se zabít pět tisíc Virgameňanů, pokud přijmete moje služby.“
„Pět tisíc pět set!“ vykřikl odvážnější vlastenec.
„Šest tisíc šest set!“ pokračoval obchodník.
„Sedm tisíc!“ zvolal cukrář z Hemlingovy ulice, Jan Orbideck, který si nahospodařil peníze z výroby sněhových koláčků.
„Přijato!“ zvolal purkmistr van Tricasse, když viděl, že už nikdo nedává vyšší nabídku.
A tak se stal cukrář Jan Orbideck vrchním velitelem quiquendonských vojsk.
XII.
LABORANT YGEN PRONESE ROZUMNOU MYŠLENKU. ALE DOKTOR OX JI PRUDCE ZAMÍTNE.
„Nuže, mistře,“ řekl následujícího dne Ygen při sypání celých věder kyseliny sírové do kádí obrovských článků.
„Nuže,“ pravil doktor Ox, „neměl jsem pravdu? Vidíte, na čem závisí nejen fyzický rozvoj národa, nýbrž i jeho mravnost, důstojnost, jeho talenty a smysl pro politiku! Je to jen otázka molekul…“
„Ovšem, ale..“
„Ale?“
„Nezdá se vám, že jsme zašli příliš daleko, snad už ani není třeba rozčilovat ty ubožáky nad míru?“
„Ne, ne!“ zvolal doktor. „Ne! Půjdu až na konec!“
„Jak chcete, mistře, nicméně zdá se mi, že tento pokus stačí, podle mne by bylo záhodno…“
„Co?“
„Uzavřít kohoutek.“
„U všech všudy!“ vykřikl doktor Ox. „Opovažte se jen a uškrtím vás!“
XIII.
O DŮKAZ VÍC, ŽE Z VYVÝŠENÉHO MÍSTA OVLÁDNEME VŠECHNY LIDSKÉ SLABŮSTKY.
„Co říkáte?“ otázal se purkmistr van Tricasse radního Niklausse.
„Říkám, že tato válka je nezbytná,“ odpověděl radní pevným tónem, „a nadešel čas pomstít se za urážku, kterou nám před lety provedli.“
„Tak tedy, ano,“ řekl ostře purkmistr, „opakuji vám, že by quiquendonské obyvatelstvo nebylo hodno svého jména, kdyby nevyužilo této příležitosti a nedovolalo se svých práv.“
„A já tvrdím, že musíme bez otálení shromáždit svoje pluky a vést je kupředu.“
„Vskutku, pane, vskutku,“ odpověděl van Tricasse, „a to se mnou mluvíte takto?“
„S vámi, pane purkmistře, a uslyšíte pravdu, i kdyby se vám zdála sebeodpornější.“
„Vy ji uslyšíte také, pane radní,“ odsekl van Tricasse, celý bez sebe, „protože z mých úst bude vycházet lépe než z vašich! Ano, pane, ano, jakékoli otálení by nám nesloužilo ke cti. Devět set let město Quiquendone vyčkává okamžik pomsty a mluvte si, co chcete, ať je vám to vhod nebo ne, my půjdeme na nepřítele!“
„Ach, tak se na to tedy díváte,“ odpověděl ostře radní Niklausse.
„Nuže, pane, nebudete-li chtít s námi, potáhneme bez vás!“
„Purkmistrovo místo je v prvních řadách, pane.“
„A radního také, pane.“
„Urážíte mne svými slovy a překážíte mým záměrům,“ zvolal purkmistr a jeho pěsti projevovaly snahu změnit se v pádnou zbraň.
„A vy mne urážíte rovněž, když pochybujete o mém vlastenectví,“ křičel Niklausse a zaujal obranný postoj.
„Říkám vám, pane, že do dvou dnů se dá quiquendonská armáda na pochod!“
„A já vám opakuji, pane, že neuplyne ani osmačtyřicet hodin a vytáhneme proti nepříteli.“ Z úryvku této rozmluvy lze snadno poznat, že oba řečníci měli jednu a tutéž myšlenku. Oba chtěli boj. Ale protože je jejich rozčilení nutilo ke sporu, neposlouchal Niklausse van Tricasse a van Tricasse neposlouchal Niklausse. Kdyby byli v tak vážné otázce opačného mínění, kdyby purkmistr chtěl válku a radní usilovalo mír, nemohl být jejich spor prudší. Oba staří přátelé se měřili divokými pohledy. Ze zrychleného tepu jejich srdcí, ze zrudlých tváří, ze zúžených zornic, z chvění jejich svalů, z hlasu, z něhož zaznával křik, bylo zřejmé, že jsou připravení se na sebe vrhnout.
Velké věžní hodiny začaly právě odbíjet a zadržely tak na štěstí oba soky právě v okamžiku, kdy mělo dojít k násilnostem.

„Konečně je tu čas!“ zvolal purkmistr.
„Jaký čas?“ otázal se radní.
„To je pravda, ať se vám to líbí nebo ne, já půjdu, pane.“
„Já také.“
„Pojďme!“
„Ano, pojďme!“ Z posledních slov jako by vyplynulo, že má dojít k souboji, a oba soupeři odcházejí na zápasiště, ale nebylo tomu tak. Domluvili se však, že purkmistr a radní – ve skutečnosti dva nejvýznamnější občané – odejdou na radnici, kde vystoupí na věž, která byla značně vysoká, a z výšky prozkoumají okolí. Aby podle toho mohli učinit nejlepší strategická opatření, která zabezpečí pochod quiquendonských sborů.
I když byli v této věci zajedno, nepřestali se cestou mezi sebou přít. Hluk jejich hlasů se rozléhal ulicemi, ale protože všichni nabyli tohoto hlasového objemu, zdálo se každému jejich rozčilení normální a přirozené a nikdo si toho nevšímal. Za těchto okolností by se na klidného člověka pohlíželo jako na strašidlo.
Když dorazili ke vstupu na věž, byli purkmistr a radní na vrcholu vzteku. Už nebyli rudí, ale zsinalí. Ten hrozný spor, i když oba mysleli totéž, vyvolal v jejich útrobách určité křeče. A je známo, že bledost je důkazem toho, že hněv dostoupil nejvyššího stupně.
U paty úzkého schodiště vedoucího na vrchol věže, došlo k opravdovému výbuchu. Kdo půjde první? Kdo první vystoupí po točitém schodišti? Pravda nás nutí prohlásit, že došlo k několika štulcům. Radní Niklausse, který zapomenul na vše, čím byl povinován svému nadřízenému, nejvyššímu hodnostáři ve městě, odstrčil prudce van Triccasse a první se vrhl na tmavé schodiště.
Zpočátku oba lezli v té tmě po čtyřech za stálého vzájemného slovního napadání. Mezi shromážděnými se vyskytly obavy, aby nedošlo ke strašlivému rozuzlení na vrcholku věže, která čněla do výše 107 metrů nad dlažbou města.
Oba nepřátelé se brzy udýchali a za minutu, na osmdesátém schodu, stoupali už jen ztěžka a za hlučného oddychování. Byl to snad následek jejich únavy? Pokud se neutišila jejich zlost, pak se alespoň neprojevovala nevhodnými či sprostými výrazy. Mlčeli a – divná věc – zdálo se, že jejich rozčilení se mírní tím více, čím výše vystupovali nad město.
Nastalo jakési utišení. Vření v jejich mozcích pominulo, jako když nádobu s vroucí kávou odstavíme s ohně. Proč?
Na toto proč nedovedeme odpovědět – zatím. Ale pravdou je, že když vystoupali na odpočívadlo ve výši osmdesáti metrů a oba protivníci usedli na podlahu, pohlíželi na sebe takřka bez zlosti.
„Ach, jak jsme vysoko!“ zvolal purkmistr a přejel si kapesníkem zrudlou tvář.
„Opravdu, velmi vysoko!“ odpověděl radní.
„Víte, že jsme asi o čtyřicet metrů výše než vrchol věže u svatého Michala v Hamburku?“
„Vím,“ řekl purkmistr s náznakem ješitnosti, ovšem zcela odpustitelným první osobě v Quiquendonu.
Po krátkém odpočinku pokračovali oba notáblové v dalším výstupu a vrhali zvědavé pohledy střílnami, nacházejícími se po obvodu zdiva.
Purkmistr se postavil do čela karavany, aniž radní učinil sebemenší námitku. Stalo se dokonce, že na třístém čtvrtém schodu, když už byl van Tricasse úplně vysílen, Niklausse mu ochotně tlačením do zadních partií pomáhal vzhůru.
Purkmistr si to nechal líbit, a když dorazili na horní plošinu věže, řekl něžně:
„Díky, Niklaussi, oplatím vám to.“ Před chvílí, u paty věže se chovali jako dvě dravá zvířata, připravená se navzájem rozsápat. Nyní na vrcholku věže stojí vedle sebe dva přátelé.
Byl květen, nádherná pohoda. Slunce vysušilo všechny páry ve vzduchu, klidném a čistém. Zrak mohl postřehnout sebemenší předměty na značnou vzdálenost. Proto byly vidět jen ve vzdálenosti několika kilometrů hradby Virgamenu třpytící se bělostí, ale i jeho červené střechy domů, sem tam rozseté věže s jejich hroty zalité slunečním světlem. A toto město je předurčeno ke zkáze, k hrůzám drancování a požárů!
Purkmistr a radní usedli vedla sebe na kamennou lavičku jako dva bodří mužové, jejichž duše jsou spoutány hlubokými sympatiemi. Za pomalého a klidného oddechování pozorovali okolí. Po několika okamžicích mlčení, zvolal purkmistr:
„Jaká je to krása!“
„Ano, je to obdivuhodný pohled,“ odpověděl radní.
„Nezdá se vám, ctihodný van Tricassi, že lidstvo by mělo spíše obývat v těchto výškách než se plazit po kůře naší zeměkoule?“
„Mám stejný názor jako vy, počestný Niklaussi,“ odtušil purkmistr, „stejný názor jako vy. Zde lépe vnímáme pocit uvolňující se v přírodě. Vdechujeme jej všemi svými smysly! V takových výškách asi postávají filosofové a zde by měli žít mudrcové, aby lépe chápali strasti světa.
„Obejdeme plošinu?“ otázal se radní.
„Ano, obejděme plošinu,“ odpověděl purkmistr.
A přitom se o sebe opírají a dělají jako dříve dlouhé přestávky mezi otázkami a odpověďmi, ale ani teď nepřestávají oba přátelé pozorovat všechny důležité body na obzoru.
„Alespoň sedmnáct let už jsem nebyl na této věži,“ řekl van Tricasse.
„A já myslím, že jsem zde nebyl nikdy,“ odvětil radní Niklausse, „a lituji toho, protože podívaná z této věže je nádherná! Vidíte, příteli, ten krásný Vaar jak se vine mezi stromovím?“
„A v dáli výšiny Svaté Hermandady! Jak půvabně ohraničují obzor! Vidíte tu obrubu zelených stromů, kterou příroda tak malebně rozestavila? Ach, příroda, příroda, Niklaussi! Mohla by s ní někdy lidská ruka závodit?“
„To je úchvatné, drahý příteli,“ odpovídal radní.
„Pohleďte na stáda, jak se pasou na zelených lučinách, na ty býky, krávy, ovce…“
„A na lidi, pracující na polích! Řeklo by se, že jsou to arkadští pastýři, scházejí jim jen dudy!“
„A nad vší touto úrodnou rovinou je nádherná modrá obloha bez jediného mráčku! Oh, Niklaussi, zde by se člověk stal

básníkem! Nechápu, že Sv. Šimon Stylita nebyl jedním z největších básníků světa!“
„Snad proto, že jeho sloup nebyl dost vysoký!“ odpověděl radní s něžným úsměvem.
V té chvíli se rozezvučela quiquendonská zvonkohra. Zvonky přehrály ve velmi čistých tónech jednu z nejmelodičtějších písní. Oba přátelé upadli do vytržení.
Pak řekl purkmistr svým klidným hlasem:
„Ale, příteli Niklaussi, proč jsme vystoupali na tuto věž?“
„Opravdu,“ odpověděl radní, „necháváme se unášet svými sny…“
„Proč jsme sem přišli?“ opakoval purkmistr.
„Přišli jsme,“ odpověděl Niklausse, „nadýchat se čistého vzduchu, který ještě nenarušila v této výši lidská činnost.“
„Nuže, sestoupíme tedy, příteli Niklaussi?“
„Sestupme, příteli van Tricassi.“ Oba hodnostáři věnovali poslední pohled nádhernému panoramatu rozkládajícímu se před jejich očima. Poté vykročil purkmistr a začal sestupovat volným a odměřeným krokem. Radní ho následovalo několik schodů za ním. Oba po chvíli sestoupili na nám již známé odpočívadlo, na kterém se již zastavili při cestě vzhůru. Jejich tváře začínali rudnout. Zastavili se na okamžik a pak pokračovali dál v sestupu.
Za minutu požádal van Tricasse Niklausse, aby zmírnil krok, neboť je mu příliš v patách a „to mu překáží“.
Překáželo mu to čím dál více, proto o dvacet schodů níže nařídil radnímu, aby se zastavil a tak se mezi nimi mohl zvětšit odstup.
Radní, aniž by přerušil sestupování, odpověděl, že nemá chuť se zastavit s nohou ve vzduchu a čekat až se purkmistrovi uráčí pokračovat v sestupu.
Van Tricasse odpověděl dosti nevybíravými slovy.
Radní odsekl nemístnou narážkou na purkmistrův věk, který má podle rodinných tradic uzavřít druhý sňatek.
Purkmistr sestoupil ještě o dvacet schodů a řekl Niklaussovi jasně, že tohle mu jen tak neprojde.
Niklausse namítl, že v každém případě on půjde napřed. Protože schodiště bylo úzké… mezi oběma hodnostáři nacházejícími se v hluboké tmě, došlo ke srážce…
Tituly neotesanců a nemotorů patřily k nejmírnějším z těch, které si potom mezi sebou vyměnili.
„Uvidíme, pitomá bestie,“ volal purkmistr, „uvidíme, jak se budete tvářit v této válce a ve které řadě půjdete!“
„Zcela určitě v řadě před vámi, vy hňupe!“ odpověděl Niklausse.
Pak následovaly další výkřiky s nadávkami a dalo by se říci, že dvě těla se valí po schodech dolů…
Co se stalo? Proč se změnily jejich nálady tak rychle? Proč se beránci z vrcholku věže měnili o šedesát metrů níže v tygry?
Ať bylo příčinou cokoli, hlídač zaslechl velký hluk a otevřel dolní dveře věže právě v okamžiku, kdy oba soupeři, celí potlučení, s očima vypoulenýma navrch hlavy, si rvali navzájem vlasy, naštěstí pouze ze svých paruk.
„To mi zodpovíte!“ křičel purkmistr a šermoval pěstí pod nosem svého protivníka.
„Kdy vám bude libo!“ zařval radní Niklausse a strašlivě se rozehnal pravou nohou.
Hlídač, který byl také rozzuřený – neznámo proč – shledal tento zběsilý výstup zcela přirozeným. Jakési zvláštní rozčilení jej nutilo, aby se vmísil do zápasu. Přemohl se však a šel rozhlásit po celé čtvrti, že mezi purkmistrem van Tricassem a radním Niklaussem dojde brzy k souboji.

XIV.

VĚCI DOSPĚJÍ TAK DALEKO, ŽE QUIQUENDONŠTÍ OBYVATELÉ, ČTENÁŘ A DOKONCE I AUTOR VOLAJÍ PO BRZKÉM UKONČENÍ.

Tato poslední událost je důkazem, na jakém vrcholu rozčilení se quiquendonské obyvatelstvo ocitlo. Dva nejstarší přátelé z města a nejúprimnější nežli se dostavilo zlo – dospěli do takového stadia prudkého hněvu! A to jen několik minut potom, co jejich dřívější sympatie, jejich vrozená roztomilost, jejich mírná povaha převládly, a právě na vrcholku věže!
Když se to dozvěděl doktor Ox, nedovedl potlačit svoji radost. Odporoval argumentům svého famula, který viděl, že věci spějí ke špatnému konci. Ostatně i oni dva podléhali všeobecnému rozčilení. Byli stejně vzrušeni jako ostatní a dospěli tak daleko, že se spolu přeli právě tak, jako purkmistr a radní.
Je nutné říci, že jedna záležitost převažovala nad ostatními. Kvůli ní se všechny zamýšlené souboje odložily. Až do vyřešení záležitosti s tažením na Virgamenské nikdo neměl právo prolít zbytečně svou krev, protože ta patřila do poslední kapky vlasti, která se nacházela v nebezpečí.
A doopravdy, věci nabývaly vážnosti a nebylo už možné ustoupit.
Přes všechen válečný žár, který naplňoval purkmistra van Tricasse, nehodlal se vrhnout na nepřítele, aniž by mu to neoznámil. Požádal tedy prostřednictvím polního hlídače Hotteringa Virgamenské, aby dali zadostiučinění za bezpráví, kterého se dopustili roku 1185 na quiquendonském území. Virgamenské úřady si ihned nemohly vzpomenout, o co vlastně jde, a polního hlídače přes jeho úřední hodnost vykázaly velmi nekavalírsky.
Van Tricasse poslal pak jednoho z adjutantů (pobočníků) vojevůdce ctihodného cukráře, občana Hildeverta Shumana, továrníka kandidovaného cukru, muže velmi statného a energického, aby dodal virgamenským úřadům přesný opis protokolu z roku 1185, pořízeného péčí tehdejšího purkmistra Natalise van Tricasse.
Virgamenské úřady se daly do smíchu a adjutant dopadl právě tak jako polní hlídač.
Po tomto incidentu purkmistr shromáždil předáky města. Sestavili dopis s velmi pozoruhodnými a silnými výrazy – jakési ultimátum. Casus belli (důvod k válce) v něm jasně vylíčili a provinilému městu byla dána čtyřiadvacetihodinová lhůta k odčinění urážky, kterou Quiquendonu způsobilo.
Dopis odeslali, ale vrátil se za několik hodin roztrhaný na malé kousky, což znamenalo novou urážku. Virgameňané znali už dávno váhavost Quiquendoňanů a tropili si posměšky jak z nich, tak z jejich požadavků – z jejich casus belli i z

ultimáta.
Zbývalo už jen jediné: chopit se zbraní, vzývat boha bitev a podle pruského vzoru vtrhnout na Virgameňany ještě dříve, než se připraví k obraně.
O tom se usneslo městské zastupitelstvo na slavnostní schůzi, na níž se mísily výkřiky, nadávky a hrozivé posuňky s bezpříkladnou prudkostí. Shromáždění bláznů, schůze posedlých, klub šílenců by nebyly hlučnější.
Jakmile vešlo ve známost, že válka je vypovězena, shromáždil generál Jan Orbideck své sbory, dva tisíce tři sta třiadevadesát bojovníků z dvou tisíc tří set třiadevadesáti obyvatel. Ženy, děti a starci připojili se k bojovníkům ve vojenském věku.
Každý řezný nebo bodný předmět se stal zbraní. Všechny ručnice ve městě byly zrekvírovány. Zabavili jich pět, z nichž dvě byly bez kohoutků, a ihned je rozdělili mezi mužstvo v předvoji. Dělostřelectvo sestávalo ze staré zámecké houfnice, jedné z prvních palných zbraní, o které se zmiňují historické zápisy. Ze zbraně zabavené roku 1339 při útoku na Quesnoy, se nestřílelo celých pět století. Ostatně chyběly do ní náboje, což však bylo velikým štěstím pro ty, kteří zmíněné dělo měli obsluhovat.
Ale i tak mohla tato samotná zbraň nahnat nepříteli hrůzu a strach.
Pokud se týká sečných zbraní, pocházely z muzea starožitností: kamenné sekery, halapartny, kopí, sudlice, partyzány, kordy, rapíry atd. A mimoto další pocházely ze zvláštních zbrojnic, známých spíše pod jménem spižírna a kuchyně.
Avšak statečnost, dobré právo, zášť k nepříteli a pomstychtivost měly nahradit nejdokonalejší válečné stroje a – s tím alespoň zastupitelstvo počítalo – mitrailleusy (kulomety) a děla nabíjená zezadu.
Konala se přehlídka a ani jediný občan nescházel při čtení jmen. Generál Orideck, nepříliš jistý na svém koni, zlomyslném zvířeti, spadl třikrát před čelem nastoupené armády, ale pokaždé vstal nezraněný. A to si lidé okamžitě vykládali jako příznivou věštbu.
Purkmistr, radní, policejní komisař, prezident soudu, učitel, bankéř, ředitel kůru, vůbec všichni notáblové města nastoupili do předních řad. Ani matky, ani dcery, ani sestry neuronily jedinou slzu. Povzbuzovaly své chotě, otce a bratry k boji, a dokonce je následovaly. Vytvořily totiž zadní voj pod vedením statečné paní van Tricassové.
Polnice trubače Jana Mistrola zazněla. Armádou proběhlo zachvění, sbory se pohnuly z místa a za divokého pokřiku se tato masa vydala k Audenardské bráně…
V okamžiku, kdy přední řady armády docházely k městským hradbám, vrhl se vstříc proti nim jakýsi muž.
„Stůjte, stůjte, šílenci!“ křičel. „Zastavte se, než uzavřu kohoutek! Vždyť se přece vaše krev nezměnila! Jste dobří, mírní a pokojní měšťané! Že jste takto vzrušeni, je vina mého pána, doktora Oxe! Je to pokus! Pod záminkou, že vám pořídí osvětlení, nasytil…“ Laborant byl celý bez sebe, nemohl ani dokončit větu. V okamžiku, kdy doktorovo tajemství už už mělo uniknout z jeho úst, vrhl se doktor Ox osobně v nevylíčitelném vzteku na ubohého Ygena a zavřel mu ústa ranou pěstí.
Strhnul se lítý boj. Purkmistr, radní, notáblové se zastavili, jakmile spatřili Ygena. A po vyslechnutí jeho slov se dali strhnout svým rozčilením. Vrhli se na oba cizince, aniž poslouchali toho či onoho. Doktora Oxe a jeho laboranta zpolíčkovali a zbili. Na rozkaz van Tricasse je stráž odváděla do městského vězení, když…

XV.
DOCHÁZÍ K ROZUZLENÍ.
Celou quiquendonskou armádu srazil výbuch k zemi jako armádu kapucínů… Naštěstí nedošlo k žádným obětem, ale škrábanců a boulí bylo dost.
Cukráři, který jen náhodou nespadl s koně, plameny sežehly pouze chochol jeho přilby – jinak generál vyvázl bez zranění.
Co se stalo?
Jak později vešlo ve známost, vyletěla do povětří plynárna. Bezpochyby nějakou neopatrností, právě v době nepřítomnosti doktora Oxe a jeho pomocníka. Není známo, jak a proč nastalo propojení mezi nádrží s kyslíkem a druhou s obsahem vodíku. Smísením obou těchto plynů vznikla vysoce výbušná směs, která se vzňala něčí neopatrností. Výbuch změnil vše. Než se armáda zvedla, doktor Ox a laborant Ygen zmizeli.
XVI.
DŮVTIPNÝ ČTENÁŘ VIDÍ, ŽE PŘES VŠECHNA AUTOROVA OPATŘENÍ HÁDAL SPRÁVNĚ.
Ihned po výbuchu se stal Quiquendone opět klidným, flegmatickým a vlámským městem, jakým býval dříve.
Po výbuchu, který na zúčastněné nezapůsobil tak, jak by se očekávalo, se každý vydal automaticky k domovu, aniž by vlastně věděl proč. Purkmistr van Tricasse se vedl v podpaží s radním Niklaussem, advokát Schut zase s lékařem Custosem, František Niklausse se svým sokem Šimonem Collaertem. Každý šel klidně, bez hluku, aniž si uvědomoval, co se stalo, bez vzpomínky na Virgamen a pomstu. Generál se vrátil ke svým cukrovinkám a jeho pobočník ke svému cukrkandlu.
Klid opět zavládl, všechno se vrátilo zpět do obvyklých kolejí, lidé a zvířata, zvířata i rostliny. Ba dokonce i Audenardská brána, kterou výbuch účinky takových výbuchů jsou někdy překvapující! – kterou výbuch napřímil.
A od té doby v městě Quiquendonu už nikdo nepronesl slovo, které by bylo hlasitější než jiné slovo, nikdy už tam nedošlo ke sporu. Nebylo politiky, nebylo klubů, nebylo procesů, nebylo policejních strážníků! Úřad komisaře Passaufa se stal opět sinekurou, a jestliže mu nechali jeho plat, tak jen proto, že purkmistr a radní se nemohli rozhodnout, zda učinit v této věci rozhodnutí. Ostatně čas od času, aniž by o tom měl komisař tušení, se zjevoval ve snách Tetermíně, která jiné potěšení nenacházela.
Pokud se týká Františkova soka, přenechal šlechetnou a líbeznou Suzel jejímu milému. František si pospíšil vzít si ji za ženu pět nebo šest let po těchto událostech.

A pokud se týká paní van Tricassové, tak ta zemřela deset let poté, v pravý čas. Purkmistr van Tricasse se oženil se slečnou Pelagií van Tricassovou, svojí sestřenicí, za výtečných podmínek… pro šťastnou smrtelnici, která měla po něm dědit.

XVII.

VYSVĚTLÍ SE TEORIE DOKTORA OXE.

Co to vlastně provedl tajemný doktor Ox? Fantastický pokus – nic víc.

Po vybudování plynovodní sítě napustil čistým kyslíkem, tedy bez příměsi jediného atomu vodíku, veřejné budovy, pak soukromé domy a nakonec i quiquendonské ulice.

Tento plyn bez chuti a bez zápachu, šířený v ovzduší ve vysoké dávce, způsobuje při jeho vdechování závažné poruchy organismu. Pobyt v prostředí nasyceném kyslíkem vzrušuje, rozčiluje, spaluje!

Jakmile se vrátíte do obvyklého prostředí, stanete se takovými, jakými jste byli předtím. Poznali jsme to na případu purkmistra a radního, když se ocitli na vrcholku městské věže ve vzduchu bez kyslíkových příměsí. Kyslík se udržoval ve spodnějších vrstvách.

Avšak žijeme-li za takových podmínek, vdechujeme-li takový plyn, který přetváří fyziologicky jak tělo, tak duši, pak umíráme velmi brzy jako ti blázni, kteří vedou výstřední život.

Quiquendoňané měli tedy štěstí, že náhodný výbuch učinil konec nebezpečnému pokusu na všem živém tím, že zničil továrnu doktora Oxe.

Abychom vše shrnuli a vyvodili důsledek: ctnost, statečnost, talent, důvtip, obrazotvornost, všechny tyto vlastnosti nebo schopnosti byly tedy jen záležitostí kyslíku?

To je teorie doktora Oxe, ale máme právo neuznávat ji? Pokud se nás týká, zamítáme ji se vším všudy, i přes fantastický pokus, jehož jevištěm se stalo rozšafné vlámské město Quiquendone.

DRAMA NAD ZEMÍ

V měsíci září 185* jsem přijel do Frankfurtu nad Mohanem. Moje cesta předními městy Německa byla skvěle vyznačena vzlety do vzduchu; ale až dosud mne nedoprovázel žádný z obyvatelů Soustátí v mém koši a zdařilé pokusy, provedené v Paříži pány Greenem, Eugenem Godardem a Poitevinem, nepřiměly těžkopádné Němce ještě k tomu, aby použili vzdušné cesty.

Nicméně, jakmile se po Frankfurtě rozšířila zpráva o mém brzkém vzletu, tři přední občané požádali o dovolení vzlétnout se mnou. Za dva dny jsme se měli vznést z náměstí Komedie. Začal jsem bez odkladu připravovat svůj balón. Byl z hedvábí napuštěného gutaperčou, látkou nepřístupnou kyselinám a plynům a úplně neprostupnou; jeho objem – tři tisíce krychlových metrů – mu umožňoval vznést se do nejvyšších výšek.

Vzestup se měl konat na den velikého zářijového trhu, který přivádí do Frankfurtu tolik lidí. Svítiplyn dokonalé jakosti a veliké rozpínavosti jsem získal za výtečných podmínek. K jedenácté hodině dopolední byl balón naplněn, ale pouze ze tří čtvrtin, což patřilo k nevyhnutelným opatřením. Totiž tou měrou, jak se stoupá, ubývá hustoty vzdušných vrstev a plyn uzavřený v aerostatě nabývá větší pružnosti a mohl by roztrhnout jeho stěny. Moje výpočty mi udaly přesné množství plynu potřebného k tomu, aby unesl moje společníky a mne.

Vzlétnout jsme měli v poledne. Byl to nádherný pohled na netrpělivý dav, který se tísnil kolem ohraženého místa, zaplavoval celé náměstí, vyléval se do okolních ulic a pokrýval domy na náměstí od přízemí až po břidlicové střechy. Prudké větry z předešlých dnů utichly. Skličující vedro se snášelo z bezmračné oblohy. Ani nejmenší vánek neoživoval ovzduší. Za takové pohody se dalo sestoupit na místě, z něhož jsme vystoupili.

Bral jsem s sebou tři sta liber přítěže v několika pytlích; koš, úplně okrouhlý, který měl čtyři stopy v průměru a tři stopy hloubky, jsem zařídil pohodlně. Kompas vězel na svém místě, tlakoměr visel na kruhu zachycujícím nosné provazy, a kotva byla pečlivě připravena. Mohli jsme vyplout.

Mezi osobami, které se tísnily kolem ohraženého místa, jsem si všiml mladého muže bledé tváře a vzrušených rysů. Pohled na něj mne překvapil. Šlo o horlivého diváka při mých vzletech, s nímž jsem se už setkal v několika německých městech. S nepokojnou tváří dychtivě pozoroval zvláštní stroj, který zůstával bez hnutí několik stop od země, a mezi všemi sousedy zůstával mlčenlivý.

Poledne odbilo. Nadešel určený okamžik. Moji spolucestující se neobjevovali.

Poslal jsem k nim do domu a dozvěděl jsem se, že jeden odjel do Hamburku, druhý do Vídně a třetí do Londýna. Zmužilost je opustila ve chvíli, kdy měli podniknout jeden z těch výletů, které jsou i přes obratnost dnešních vzduchoplavců stále nebezpečné. Protože měli do jisté míry podíl na slavnostním programu, zmocnila se jich obava, aby nemuseli splnit, co slíbili. A tak prchli daleko od jeviště divadla v okamžiku, kdy se opona zvedala.

Jejich statečnost stála zřejmě v obráceném poměru ke čtverci rychlosti, s níž zmizeli.

Zpola zklamaný dav projevoval značnou rozmrzelost. Neváhal jsem vzlétnout sám. Abych docílil rovnováhy mezi specifickou váhou balónu a tíží, kterou měl nést, nahradil jsem svoje společníky novými pytli písku a vstoupil jsem do loďky. Dvanáct mužů, kteří drželi aerostat na dvanácti provazech, ho trochu povolili mezi prsty a balón vystoupil několik stop nad zem. Nebyl vítr ani vánek a ovzduší, těžké jako olovo, se zdálo neprostupným.

„Je všecko hotové?“ zeptal jsem se.

Muži se přichystali. Poslední pohled mne ujistil, že mohu odplout.

„Pozor!“ Něco se dělo v davu, který, jak se mi zdálo, vnikal na ohražené místo.

„Pusťte všechno!“ Balón se vznesl pomalu, ale ucítil jsem jakýsi náraz, který mne porazil na dno koše.

Když jsem se zvedl, octl jsem se tváří v tvář neočekávanému spolucestujícímu, mladému a bledému muži.

„Pane, uctivě vás pozdravuji!“ řekl mi co nejlhostejněji.

„Jaký právem…“ namítl jsem chabě.
„Jsem zde?… Právem, které mi dává vaše nemohoucnost poslat mne nazpět!“ Byl jsem omámený. Tato drzost mne překvapila a neměl jsem co odpovědět.
Díval jsem se na vetřelce, ale ten si mého překvapení vůbec nevšímal.
„Moje tíže uvádí v nepořádek vaši rovnováhu, pane,“ řekl. „Dovolíte…“ Aniž vyčkal mého svolení, ulehčil balón o dva pytle, které vrhl do prostoru.
„Pane,“ řekl jsem poté, co jsem učinil jediné možné rozhodnutí, „přišel jste… dobrá, zůstaňte… dobrá… Ale jedině mně přísluší řízení aerostatu!“
„Pane,“ odpověděl, „vaše zdvořilost je ryze francouzská. Pochází z téže země jako já! Tisknu vám v duchu ruku, kterou mi odpíráte. Udělejte si své opatření a jednejte, jak je vám libo. Počkám, až skončíte…..“
„Abyste…?“
„Abych si s vámi pohovořil.“ Tlakoměr klesl na šestadvacet palců. Octli jsme se ve výšce téměř šesti set metrů nad městem; ale nic neprozrazovalo vodorovný pohyb balónu, neboť spousta vzduchu, v níž je uzavřen, se pohybuje s ním. Jakýsi kmitavý žár osvětloval předměty nacházející se pod našima nohama a dodával jejich obrysům žalostné neurčitosti.
Všiml jsem si znova svého společníka.
Byl to asi třicetiletý, prostě oděný muž. Jeho ostré rysy prozrazovaly nezkrotnou energii a vypadal velmi svalnatě. Oddával se překvapení, jímž jej tento tichý vzlet naplňoval, stál bez hnutí, snažil se rozeznat předměty, splývající v nejasný celek.
„Osudná mlha!“ řekl po několika okamžicích.
Neodpověděl jsem.
„Zlobíte se na mne!“ pokračoval. „Pch! Nemohl jsem zaplatit za tuto cestu, a tak jsem musel vstoupit znenadání.“
„Nikdo vás nežádá, abyste sestoupil, pane!“
„Asi nevíte, že se podobná věc stala hrabatům Laurencinovi a Dampierrovi, když vzlétli 15. ledna 1784 v Lyoně? Mladý obchodník, jménem Fontaine, vyšvihl se na galerii, přičemž dostal stroj do nebezpečí, že jej překotí!…
Vykonal cestu a nikoho to nestálo život!“
„Až budeme na zemi, vypořádáme se,“ odpověděl jsem, popuzený lehkomyslným tónem, kterým se mnou mluvil.
„Cha, nemysleme na návrat!“
„Domníváte se snad tedy, že se sestupem budu otálet?“
„Se sestupem?“ pronesl překvapeně.
„Se sestupem! – Začneme napřed vystupovat!“ A než jsem mu v tom mohl zabránit, vyhodil další dva pytle písku z lodičky, aniž je vyprázdnil!
„Pane!“ vykřikl jsem rozzlobeně.
„Znám vaši obratnost,“ odpověděl rozvážně neznámý, „a vaše krásné vzlety způsobily už mnoho povyku. Ale je-li pokus bratrem praxe, je do jisté míry bratrancem teorie a já jsem dlouho studoval vzduchoplavecké umění. To mi vstoupilo do mozku!“ připojil smutně a upadl v němé rozjímání.
Balón znova vystoupil a zastavil se.
Neznámý pohlédl na tlakoměr a řekl:
„Jsme ve výši osmi set metrů! Lidé se podobají hmyzu! Podívejte! Myslím, že z této výše je potřeba se na ně vždy dívat, abychom posuzovali správně jejich rozměry! Náměstí Komedie se změnilo v obrovské mraveniště. Pohleďte na dav, který se kupí na nábřežích, a na zmenšující se Zeil. Jsme nad dómem. Mohan je už jen bělavou linií, protínající město, a tento most se podobá vláknu, napjatému mezi oběma břehy řeky.“ Ovzduší se poněkud ochladilo.
„Pro vás bych udělal vše, můj hostiteli,“ řekl.
„Je-li vám zima, svléknu svůj oděv a půjčím vám jej.“ Neznámý se mírně uklonil a usmál se.
„Děkuji,“ odtušil jsem suše.
„Pch. Nezbytnost tvoří zákon. Podejte mi ruku, jsem váš krajan, poučíte se v mé společnosti a rozhovor se mnou vás odškodní za obtíže, které jsem vám snad způsobil.“ Usedl jsem na protější konec koše a neodpověděl. Mladý muž vyndal ze své hazuky objemný sešit. Bylo to pojednání o vzduchoplavbě.
„Jsem majitelem,“ pronesl, „velmi zajímavé sbírky rytin a karikatur, které kdy kdo vytvořil o vzduchoplaveckém umění. Tomuto drahocennému objevu se obdivovali a posmívali zároveň! My už naštěstí nežijeme v době, kdy se Montgolfiérové snažili vytvořit umělá oblaka z vodní páry a vyrobit plyn, mající elektrické vlastnosti, jehož docilovali, když spalovali vlhkou slámu a rozřezanou vlnu.“
„Chcete zmenšovat zásluhy vynálezců?“ odpověděl jsem rozhořčeně, protože jsem měl už svoje stanovisko.
„Copak nebylo dobré, že pokusem dokázali možnost vznést se do vzduchu?“
„Eh, pane, kdo tady popírá slávu prvních vzduchoplavců? Bylo potřebí nesmírné odvahy ke vzletu pomocí tak křehkých obalů, jež obsahovaly jen zahřátý vzduch! Ale ptám se vás: udělala vzduchoplavecká věda veliké pokroky od vzletů Blanchardových, tedy asi za dobu trvající sto let? Pohleďte, pane!“
„Hle,“ řekl mi, „první vzduchoplavba, kterou podnikli Piletre des Rosiers a markýz d'Arlandes čtyři měsíce po vynalezení balónu. Ludvík XVI. k této cestě odpíral dát svolení a dva odsouzenci na smrt se měli jako první vydat na cestu vzduchem. Piletre des Rosiers je rozhořčený touto nespravedlivostí a pomocí intrik dosáhne svolení. Tenkrát ještě nevynalezli koš, který usnadňuje řízení, a kolem vnitřní a úzké části montgolfiéry se nacházela kruhovitá lavička. Oba vzduchoplavci se tedy museli držet a nemohli se hýbat, na konci této lavičky, neboť vlhká sláma, která ji plnila, jim zakazovala jakýkoli pohyb. Pod otvorem balónu visel uhlák s ohněm. Když se chtěli cestující vznést, hodili trochu slámy na toto uhlí, přičemž nastalo nebezpečí, že zapálí stroj, a oteplený vzduch dodal balónovou vzestupnou sílu. Oba

smělí vzduchoplavci se vznesli 21. listopadu 1783 ze zahrad de la Muette, které jim dal korunní princ k dispozici. Balón se vznesl velebně, plul podél ostrova Labutí, přelétl Seinu u Konferenční hráze a proplul mezi chrámem Invalidů a Vojenskou školou, přiblížil se k svatému Sulpici. Tu zesílili vzduchoplavci oheň, přelétli boulevard a sestoupili za hrází d'Enfer. Když se balón dotkl země, splaskl a pochoval na několik okamžiků pod svými záhyby Piletra des Rosiers!“
„Osudná předzvěst!“ řekl jsem, protože mne strašně zajímaly tyto podrobnosti, které se mne tak dotýkaly.
„Předzvěst katastrofy, která měla později stát nešťastníka život!“ odpověděl neznámý smutně. „Nezakusil jste nikdy nic podobného?“
„Nikdy.“
„Ba, neštěstí přichází většinou bez předzvěstí!“ připojil můj společník a vzápětí ztichl.
Zatím jsme pluli na jih a Frankfurt už pod námi nebyl.
„Možná že nás zaskočí bouře,“ řekl mladý muž.
„Sestoupíme, než přijde,“ odpověděl jsem.
„To tak! Raději vystoupíme! Ujedeme jí jistěji.“ A nové dva pytle písku zmizely v prostoru.
Balón se vznesl rychle a stanul ve výši dvanácti set metrů. Pocítili jsme chlad a přece sluneční paprsky, dopadající na obal, rozehřívaly plyn a dodávaly mu větší vznosnou sílu.
„Nic se nebojte,“ řekl mi neznámý. „Máme tři tisíce pět set sáhů dýchatelného vzduchu. A pak, nestarejte se o to, co dělám já.“ Chtěl jsem povstat, ale silná ruka přibila mne na mou lavičku.
„Vaše jméno?“ otázal jsem se.
„Moje jméno? Co je vám do něho?“
„Ptám se vás na vaše jméno!“
„Jmenuji se Herostrates nebo Empedokles, jak se vám líbí.“ Tato odpověď mne ani dost málo neuspokojila.
Ostatně neznámý mluvil s tak zvláštní chladnokrevností, že jsem se v duchu ptal ne bez znepokojení, s kým mám co do činění.
„Pane,“ pokračoval, „od fyzika Charlesa nebylo nic nového vynalezeno.
Čtyři měsíce po vynálezu aerostatů, vynalezl ten obratný muž záklopku, která propouští plyn, pokud je balón příliš plný, anebo chceme-li sestoupit; koš, který usnadňuje řízení stroje; síť, která objímá obal balón a rozvádí tíži po celém povrchu; přítěž, která umožňuje vystoupit a vyhlédnout si místo k přistání; kaučukový nátěr, který dodává látce neproniknutelnost; tlakoměr, který udává, jaké výše dosahujeme. Konečně Charles používal vodík, který je čtrnáctkrát lehčí než vzduch, takže dovoluje vzlétnout do nejvyšších vrstev ovzduší a přitom nehrozí uhoření ve vzduchu. 1. prosince 1783 se tísnilo kolem tuilerií tři sta tisíc diváků. Charles se vznesl a vojáci mu zbraněmi vzdali čest. Urazil devět mil ve vzduchu a řídil svůj balón se zručností, které nedosáhli tehdejší vzduchoplavci. Král mu vykázal penzi dva tisíce liber, protože tenkrát doba přála novým vynálezům.“ Zdálo se mi, že je neznámý do jisté míry rozčilený.
„Já, pane,“ pokračoval, „jsem studoval a přesvědčil jsem se, že první vzduchoplavci řídili své balóny. A to nemluvím o Blanchardovi, jehož tvrzení mohou býti pochybná. Gryton-Morveaux dodal svému stroji pomocí vesel a kormidla zřejmých pohybů a určitého směru. Nedávno jistý hodinář, pan Julien, provedl v pařížském hipodromu přesvědčivé pokusy, neboť díky zvláštnímu mechanizmu se jeho vzdušný přístroj oválného tvaru zřejmě pohyboval proti větru. P. Petina napadlo umístit vedle sebe čtyři balóny naplněné vodíkem a pomocí plachet postavených vodorovně a částečně ohnutých doufá, že docílí poruchy rovnováhy, která nakloní přístroj a dodá mu šikmý pohyb. Mluví se mnoho o motorech, které mají překonat odpor proudů, například šroub, ale šroub se pohybuje v prostředí pohyblivém, nebude mít účinek.“ Neznámý se dostával čím dál víc do ráže, oči mu planuly zaujetím.
Aniž na mne pohlédl, pokračoval.
„Já, pane, já jsem objevil jediný prostředek k řízení balónů a ani jediná akademie mi nepřispěla na pomoc, ani jediné město nevyplnilo mé subskripční archy, ani jediná vláda mne nechtěla vyslechnout! To je hanebnost!“ Neznámý sebou zmítal, dělal živé posuňky, a koš se prudce kýval. Stěží jsem ho udržel.
Zatím se dostal balón do rychlejšího proudu a směřovali jsme na jih ve výši patnácti set metrů.
„Hele, Darmstadt,“ prohlásil můj společník, když se naklonil z koše.
„Vidíte jeho zámek? Nepříliš zřetelně, nemám pravdu? Co chcete? Toto vedro před bouří dělá tvar předmětů kmitavý a je potřebí zkušeného oka, abychom se vyznali v osadách!“
„Jste si jistý, že je to Darmstadt?“ zeptal jsem se.
„Ovšem, a jsme šest mil od Frankfurtu.“
„Pak musíme sestoupit.“
„Sestoupit! Nechcete snad přece sestoupit na věže!“ řekl neznámý posměšně.
„Nikoli, ale v okolí města.“
„Nuže, vyhýbejme se věžím!“ A s těmi slovy popadl pytle s přítěží. Vrhl jsem se na něho, ale zadržel mne jednou rukou a balón, jemuž se ulehčilo, se vyhoupl do výše dvou tisíc metrů.
„Zůstaňte klidný,“ pronesl, „a nezapomeňte, že Brioschi, Biot, Gay-Lussac, Bixio a Barcal vystoupili do větších výšek za svými vědeckými pokusy.“
„Pane, musíme sestoupit,“ odpověděl jsem a snažil se na něho zapůsobit mírností. „Kolem nás vzniká bouře. Nebylo by rozumné…“
„Cha! Vystoupíme výše nežli ona a nebudeme se jí bát!“ zvolal můj společník.
„Co je krásnější než ovládat tyto mraky, které drtí zemi! Copak není čestné plout takhle na vlnách vzduchu? Největší osobnosti cestovaly jako my.
Markýza a hraběnka de Montalembert, hraběnka de Podenas, slečna La Garde a markýz Montalembert se vznesli z předměstí Svatého Antonína do těchto neznámých končin a vévoda de Chartres osvědčil velikou zručnost a

duchapřítomnost při svém vzletu dne 15. července 1784. V Lyoně hrabata Laurencin a Dampierre; v Nantech pan de Luynes; v Bordeaux d'Arbelet des Granges; v Itálii rytíř Andreani; za našich dnů vévoda Brunšvický, ti všichni zanechali ve vzduchu sledy stopy slávy. Abychom se vyrovnali těmto velikým osobnostem, musíme vzlétnout výš než ti všichni, a to do nebeských hloubek. Přiblížit se k nekonečnu znamená pochopit je!“
Protože byl vzduch řidší, vodík se rozpínal v balóně až příliš a viděl jsem, jak spodní část balón, úmyslně nechaná prázdná, se nadouvá a nutí otevřít záklopku; ale nezdálo se, že by mne můj druh mínil nechat řídit balón podle libosti. Rozhodl jsem se tedy zatáhnout potají za šňůru záklopky, dokud mluvil tak vzrušeně. Obával jsem se totiž, že vytuší, co chci dělat. Byly asi tři čtvrti na jednu. Opustili jsme Frankfurt před čtyřiceti minutami a od jihu vyvstávala proti větru mohutná mračna, chystající se na nás narazit.
„Ztratil jste už všechnu naději, že vaše kombinace zvítězí?“ ptal jsem se se zájmem.
„Všech nadějí!“ odpověděl vážně můj neznámý spolucestující.
„Když mě ranilo odmítnutí, dorazily mne pak ještě karikatury, tyto oslí kopance! Je to věčný trest vynálezců! Podívejte se na karikatury ze všech dob, kterých je moje taška plná.“ Zatímco můj spolucestovatel listoval ve svých papírech, popadl jsem šňůru záklopky, aniž to postřehl. Obával jsem se, že si povšimne syčení, které působí unikající plyn a podobá se zvuku vodopádu.
„Co se jen udělalo vtipů na abbé Miolana!“ řekl. „Měl vzlétnout s Jannietem a Bredinem. Jak se připravovali, vzňala se jejich montgolfiéra a nevědomý dav ji rozbil na kusy! Pak je karikatura podivných zvířat přezvala pitvornými jmény.“ Zatáhl jsem za šňůru záklopky a tlakoměr začal stoupat. Byl nejvyšší čas! V dáli na jihu se ozýval tlumený rachot hromu.
„Prohlédněte si tuto rytinku,“ pokračoval neznámý, aniž by tušil o mých manévrech.
„Je to obrovský balón, nesoucí loď, domy atd. Karikaturisté se ani nenadáli, že jejich pošetilosti se stanou jednoho dne pravdou. Tato obrovská loď je úplná; vlevo kormidlo s místností pro lodivody; na přídi zábavné místnosti, obrovské varhany a dělo, aby vyvolávalo pozornost obyvatel Země nebo Měsíce; nad zádí observatoř a balón šalupa; na rovníkovém kruhu místnosti pro vojsko; vlevo svítilna, pak hořejší galerie pro procházky, plachty, lopaty. Dole kavárny a ústřední skladiště potravin. Podivujte se této velkolepé vyhlášce:
„Vynalezen k blahu lidského pokolení, tento globus odpluje k Levantským ostrovům a po návratu oznámí své cesty jak k oběma točnám, tak na nejzazší západ. Není třeba starat se o něco, o všecko je postaráno. Bude sestaven přesný tarif pro všechna místa cestou, ale ceny zůstanou pro nejvzdálenější končiny naší polokoule stejné, totiž tisíc dukátů za jednu z řečených cest. A lze říci, že je to obnos velmi mírný vzhledem k rychlosti, pohodlnosti a zábavám v tomto aerostatě, zábavám, které nenajdete na zemi, protože v tomto balóně najde každý něco pro sebe. Je to tak pravda, že v témž místě jedni si zatančí na plese, jiní se octnou na stanici; jedni budou skvostně hodovat a jiní snídati; kdo se zatouží bavit s duchaplnými lidmi, bude mít s kým mluvit; kdo bude hloupý, tomu nebude scházeti rovných. Zábava se stane duší společnosti ve vzduchu!“ Všechny tyto vynálezy vzbuzovaly smích… Ale nejsou-li moje dny sečteny, brzy se uvidí, že se tyto vzduchové plány uskuteční!“
Viditelně jsme sestupovali. Nepozoroval to.
„Podívejte ještě na tento druh hry s balóny,“ pokračoval stále jako u vytržení a rozložil přede mnou několik rytin, kterých měl velikou sbírku.
„Tato hra obsahuje celou historii vzduchoplaveckého umění. Užívají jí povznesení duchové a hrají ji s kostkami a hracími známkami, kterými se platí nebo přijímá podle pole, na něž se hráč dostane.“
„Ale,“ řekl jsem, „zdá se, že jste hluboce prostudoval vzduchoplaveckou vědu?“
„Ano, pane, ano. Od Phaetona, od Ikara, od Archita prohledal, probádal, osvojil jsem si vše. Díky mně vzduchoplavecké umění prokáže světu nesmírné služby, popřeje-li mi Bůh života! Ale to se nestane!“
„Proč?“
„Protože se jmenuji Empedokles nebo Herostnités.“
Zatím se naštěstí balón přibližoval k zemi; ale padáme-li, je nebezpečí stejně velké ve výši sta jako pěti tisíc stop!
„Pamatujete se na bitvu u Fleurus?“ pokračoval můj druh, jehož tvář oživovala víc a více.
„V této bitvě organizoval Coutelle na rozkaz vlády vzduchoplavecké oddělení. Při vítězství u Manbenge generál Jourdan měl takový zisk z tohoto nového způsobu pozorování, že dvakrát za den a dokonce s generálem vystupoval Coutelle do vzduchu. Dorozumívání mezi vzduchoplavcem a vojáky držícími balón se dálo pomocí bílých, červených a žlutých praporečků. Často na balón pálili z pušek a děl, když vzlétl, ale bez úspěchu. Když se Jourdan chystal oblehnout Charleroi, odebral se Coutelle k tomu místu, vznesl se z Jumetské roviny a zůstal sedm nebo osm hodin na pozorování s generálem Morlotem, což nám dopomohlo patrně k vítězství u Fleurus. A vskutku, generál Jourdan doznal veřejně, že mu vzduchoplavecká pozorování velmi prospěla. Nuže, přes služby prokázané za této příležitosti a za belgické kampaně toho roku, kdy začala vojenská kariéra balónů, měla také konec! A školu v Mendoně založenou vládou, zavřel Bonaparte, když se vrátil z Egypta!
A přece: čeho se můžeme nadít od děcka, které se právě narodilo? řekl Franklin. Dítě se narodilo schopné života a nemělo se zardousit!“ Neznámý složil čelo do dlaní a několik okamžiků uvažoval. Pak, aniž zvedl hlavu, mi řekl:
„Přes můj zákaz, pane, jste otevřel záklopku!“ Pustil jsem šňůru v nevýslovném údivu..
„Naštěstí,“ připojil, „máme ještě tři sta liber přítěže.“
„Co zamýšlíte?“ řekl jsem nejistě a pohlédl zpříma do tváře neznámému spolucestovateli.
„Neplul jste nikdy přes moře?“ otázal se mne.
Cítil jsem, že blednu.
„Škoda,“ doložil, „že jsme hnáni k Jaderskému moři. Je to jen louže! Ale výše snad najdeme jiné proudy?“ Aniž mne bral v úvahu, opět zbavil balón několika pytlů písku. Pak řekl hrozivým hlasem:

„Nechal jsem vás otevřít záklopku, protože rozpínání plynu hrozilo roztrhnout balón! Ale už to nedělejte! To vám říkám!“ Jeho slova na mne působila jako krupobití.
A pokračoval:
„Je vám známa plavba z Doveru do Calais, vykonaná Blanchardem a Jefferiesem! To je nádherné! 7. ledna 1785 za severozápadního větru byl jejich balón naplněn plynem na doverském pobřeží. Chyba v rovnováze je přinutila, sotva se vznesli, vyhodit přítěž, aby nespadli a ponechali si jí jen třicet liber. Bylo to příliš málo, protože vzhledem k tomu, že vítr nevzrůstal, pluli pouze velmi zvolna k francouzskému pobřeží. Mimoto pro řídkost tkaniny balón ponenáhlu splaskl a po půldruhé hodině vzduchoplavci zpozorovali, že klesají.
Co teď? řekl si správně Jefferies a zahloubal se…
Urazili jsme teprve tři čtvrtiny cesty, odpověděl Blanchard, a nejsme vysoko! Vystoupíme-li, snad nalezneme příznivější vítr! Vyhoďme zbytek písku! Balón získal opět trochu vzestupné síly, ale brzy klesal opět. V půli cesty se vzduchoplavci zbavili knih a nástrojů. Čtvrt hodiny poté řekl Blanchard Jefferiesovi:
Tlakoměr?
Stoupá! Jsme ztraceni a přece je francouzský břeh nedaleko. Ozval se strašlivý zvuk.
Balón se roztrhl? řekl Jefferies a roztřásl se v obavách.
Nikoli, ztrátou plynu splaskla dolní část balón! Ale stále klesáme! Jsme ztraceni! Ven se vším zbytečným! Zásoby jídla, vesla a kormidlo hodili do moře. Vzduchoplavci byli už jen ve výši asi sto metrů. Nikdo si neumí představit tu hrůzu.
„Vystupujeme,“ řekl doktor.
„Nikoli, to je rozmach, způsobený zmenšením váhy. A ani jediná loď na dohled, ani jediná bárka na obzoru! Do moře s našimi oděvy!“ Ubožáci se svlékli, ale balón klesal pořád dál.
„Blancharde,“ řekl Jefferies, „měl jste tuto cestu podniknout sám a přece jste svolil vzít mne s sebou, – budu se obětovat! Vrhnu se do vody a balón, jemuž se ulehčí, vystoupí.“
„Ne, ne, to je příliš hrozné!“ Balón se zplošťoval víc a více a jeho výduť, tvořic padák, tiskla plyn ke stěnám a urychlovala jeho unikání.
„Sbohem, příteli!“ řekl doktor. „Bůh vás ochraňuj!“ Již již se vrhal do moře, když tu ho Blanchard zadržel.
„Zbývá nám ještě jeden prostředek,“ prohlásil s nadějí v hlase.
„Můžeme přeříznout provazy držící lodičku a pověsit se na ně! Možná že balón vystoupí. Buďme pohotoví! Ale… tlakoměr klesá! Vystupujeme! Vítr vzrůstá! Jsme zachráněni!“ Cestovatelé spatřili Calais! Jejich radost se podobala šílenství. Několik okamžiků poté se snesli do lesa u Guines…
„Nepochybuji,“ připojil můj neznámý spolucestující, „že byste za podobných okolností následoval příkladu doktora Jefferiese!“ Pod našima očima se válela mračna v mohutných kupách. Balón vrhal veliké stíny na tuto nakupeninu oblak a halil se v ně jako v aureolu. Hrom řval pod košem. Všechno bylo děsné!
„Sestupme!“ vykřikl jsem.
„Sestoupit, čeká-li na nás nahoře slunce! Dolů s pytli!“ Pronesl s hrozivostí, které se nedá odporovat, můj neznámý druh.
A zbavil balón rázem více než padesáti liber.
Ve výši tří a půl tisíce metrů se zastavil. Neznámý mluvil bez ustání. Cítil jsem se úplně skleslý, zatímco on, jak se zdálo, byl ve svém živlu.
„Při dobrém větru doplujeme daleko!“ volal.
„Na Antilách jsou vzduchové proudy, které urazí sto mil za hodinu! Za Napoleonovy korunovace vypustil Garnerin balón, osvětlený barevnými skly, v jedenáct hodin v noci. Vítr dul ze severoseverozápadu. Následujícího dne na úsvitě vítali jej obyvatelé Říma nad chrámem svatého Petra! My se dostaneme dále… a výše!“ Sotva jsem ho slyšel. Kolem mne vše vířilo. V mračnech se rozevřel otvor jako vstup do prokletí.
„Podívejte se na to město,“ řekl neznámý.
„To je špýr.“ Naklonil jsem se z koše a spatřil jsem temnou nakupeninu budov. Poznal jsem špýr. Rýn, tak široký, se podobal rozvinuté stužce. Nad naší hlavou byla obloha tmavě azurová. Ptáci nás opustili už dávno, protože v tomto řídkém vzduchu by nemohli letět. Octli jsme se sami v prostoru a já měl za společníka neznámého! Neznámého!
„Je zbytečné, abyste věděl, kam vás vedu,“ řekl pak a hodil kompas do mraků.
„Ach, spadnout je skutečně krásné! Víte, že od Piletra des Rosiers po poručíka Galea je jen málo obětí vzduchoplavby a neštěstí je zaviněno vždy neopatrností. Piletre des Rosiers se vznesl s Romainem 13. června 1785. Ke svému balón na plyn připevnil montgolfiéru na teplý vzduch, aby se bezpochyby vyvaroval nutnosti zbavit se plynu nebo vyhazovat přítěž. Znamenalo to hodit oheň pod sud prachu! Tito neopatrní lidé se vznesli na čtyři sta metrů a uchvátily je protivné větry, které je zahnaly na širé moře. Aby sestoupili, chtěl Piletre otevřít záklopku aerostatu, ale šňůra této záklopky se zařízla do balónu a roztrhla jej, balón se v okamžiku vyprázdnil. Piletre zatočil golfiéru a strhl nešťastníky, kteří byli za několik minut roztříštěni. To je hrozné, co říkáte? Věděl jste o tom? Odpovězte mi!“ naléhal můj druh.
Mohl jsem odpovědět jen takto:
„Pro smilování Boží, sestupme!“ Mračna se tlačila na nás odevšud a strašné hromové rány, odrážející se v dutině balón, se křížily kolem nás.
„Ztrácím s vámi už trpělivost,“ poznamenal neznámý, „a proto nebudete vědět, zda stoupáme nebo klesáme.“ A tlakoměr následoval za kompasem a několika pytli písku. Byli jsme ve výšce asi pět tisíc metrů. Na stěnách koše se už utvořily kousky ledu a jakýsi jemný sníh mi pronikal až do kostí. A přece pod námi řádila strašlivá bouře, ale my jsme byli výš než ona.
„Nemějte strach,“ řekl mi neznámý.
„Jenom neopatrní se stávají oběťmi.

Olivari, který zahynul v Orleansu, vznesl se s montgolfiérou z papíru; jeho loďka, zavěšená pod ohništěm a plná hořlavých látek, se vzňala; Olivari spadl a zabil se! Mosment vystoupil v Lille a na malé rovině, kýváním koše ztratil rovnováhu, spadl a zabil se! Bittorfův balón z Mannheimu se vzňal ve vzduchu; Bittorf spadl a zabil se! Harris vzlétl v balóně špatně zbudovaném, jehož příliš veliká záklopka se nemohla zavřít; Harris spadl a zabil se!
Sadler, když se zbavil přítěže, dlouhým pohybem ve vzduchu byl stržen na Boston a narazil na komíny; Sadler spadl a zabil se! Coking sestoupil s vydutým padákem, který považoval za dokonalý; Coking spadl a zabil se!
Nuže, miluji tyto oběti vlastní neopatrnosti a umřu jako ony! Jen výš! Jen výš!“ řval neznámý a rozhazoval rukama.
Všechny přízraky tohoto výčtu mrtvých vznášely se mi před očima. Zřídnutí vzduchu a sluneční paprsky napomáhaly rozpětí plynu a balón stále stoupal! Pokoušel jsem se mechanicky otevřít záklopku, ale neznámý přeřízl šňůru několik stop nad mou hlavou… Jsem ztracený! Ztracený! – uvědomoval jsem si čím dál jasněji s narůstající hrůzou, která se nedá ani vylíčit.
„Viděl jste spadnout paní Blanchardovou?“ řekl mi.
„Já ji viděl, já ano, já! Byl jsem v Tivoli 6. července 1819. Paní Blanchardová vzlétla v balóně malých rozměrů, aby ušetřila nákladného plnění a musela jej naplnit úplně. Plyn však unikal spodkem, za balónem zanechával opravdovou vodíkovou stopu.
Ta žena měla zavěšenu pod košem na drátě jakousi umělou aureolu, kterou musela zapálit. Mnohokrát už tento pokus opakovala. Toho dne si s sebou vzala také malý padák s ohňostrojem na stříbrný déšť. Chtěla vypustit ohňostroj, když jej zapálila hořákem, který k tomu připravila. Vyplula. Noc byla tmavá.
V okamžiku, kdy zapalovala ohňostroj, zapomněla na opatrnost. Přejela hořákem pod sloupcem vodíku unikajícího z balón. Upíral jsem na ni oči. Pojednou náhlé světlo rozzářilo tmu. Domníval jsem se, že je to překvapení, způsobené zručnou vzduchoplavkyní. Zář vzrůstala, náhle zmizela a objevila se opět na vrcholku aerostatu ve formě nesmírného snopu hořícího plynu. Ta příšerná zář padala na boulevard a na celou čtvrť Montmartre.
Tu jsem viděl nešťastnici povstat a dvakrát se pokusit o uhašení ohně; pak usedla do lodičky a snažila se sestoupit, neboť nepadala. Spalování plynu trvalo několik minut. Zmenšoval se víc a více, balón stále klesal, ale nebyl to pád!
Vítr dul ze severozápadu a zahnal jej nad Paříž. V okolí domu číslo 16 v ulici Proveneské se tenkrát rozprostíraly rozlehlé zahrady. Tam mohla vzduchoplavkyně spadnout bez nebezpečí.
Ale osude! Balón a koš spadly na střechu domu. Náraz byl lehký…
„Pomoc!“ vzkřikla nešťastnice.
V tu chvíli jsem dorazil do ulice. Koš sklouzl po střeše a narazil na železnou skobu. Při tomto nárazu vyletěla paní Blanchardová z koše a spadla na dlažbu. Paní Blanchardová se zabila.“ Tyto historky mne naplnily mrazem děsu. Neznámý stál s hlavou obnaženou, vlasy zježenými, očima vytřeštěnýma! Nepodobný tomu milému bledému mladému muži tísnícímu se v davu na ohraženém místě.
Nebylo možné dále se klamat! Viděl jsem konečně strašlivou pravdu. Měl jsem co činit s bláznem!
Vyhodil zbytek přítěže a byli jsme vyneseni do výše aspoň devíti tisíc metrů! Krev se mi hrnula z nosu a z úst!
„Co je krásnější, nežli mučedníci vědy!“ vzkřikl šílenec. „Potomstvo je prohlásí za svaté.“ Ale už jsem neslyšel. Neslyšel jsem nic, blízký mdlobě. Blázen se rozhlédl a přiklekl k mému uchu, zřejmě ještě neměl dosti.
„A zapomněl jste na katastrofu Zambecarriovu? Slyšte. 7. října 1804 se zdálo, že se počasí zlepšuje. Předešlé dny déšť a vítr neustávaly, ale vzlet, jejž ohlásil Zambecarri, se nemohl už odkládat. Jeho nepřátelé si z něho dělali šašky. Musel vzlétnout, aby uchránil vědu i sebe od všeobecného výsměchu. Stalo se to v Bologni. Nikdo mu nepomohl při plnění balónu.
Vznesl se o půlnoci, provázený Andreolim a Grossetim. Balón stoupal pomalu, protože jej déšť provrtal a unikal plyn. Tři neohrožení cestovatelé mohli stav tlakoměru pozorovat jen pomocí svítilny. Zambecarri nejedl čtyřiadvacet hodin. Grossetti zůstal také lačný.
„Přátelé,“ prohlásil Zambecarri, „zima mne roztřásá, jsem vyčerpaný. Umřu! Tím jsem si jistý!“ Padl v bezvědomí do koše. Stejně to dopadlo s Grossettim. Jenom Andresoli bděl. Po dlouhém úsilí se podařilo mu vytrhnout Zambecarria z jeho strnulosti.
„Co nového? Kam plujeme? Odkud vane vítr? Kolik je hodin?“
„Dvě.“
„Kde je kompas?“
„Převrácený.“
„Bože můj, svíčka ve svítilně hasne!“
„Nemůže už hořet v tomto zřídlém vzduchu,“ vysvětloval Zambecarri.
Měsíc nevyšel a ovzduší tonulo v mlhavé hrůze.
„Je mi zima, je mi zima, Andreoli. Co teď?“ Ubožáci pomalu klesali vrstvou bělavých mračen.
„Pst!“ řekl Andreoli náhle. „Slyšíš?“
„Co?“ odtušil Zambecarri.
„Zvláštní zvuk.“
„Mýlíš se!“
„Nikoli!“ Představte si tyto cestovatele uprostřed tmavé noci, jak naslouchají nesrozumitelným zvukům! Narazí na věž? Budou vrženi na střechy?
„Slyšíš? Řeklo by se, že to hučí moře!“
„Nemožné!“
„To je řev vln!“
„Ano, máš pravdu!“

„Světlo! Světlo!“ Po pěti marných pokusech je Andreoli rozsvítil. Byly tři hodiny. Lomoz vln slyšeli velmi silně. Nacházeli se téměř nad mořskou hladinou.
„Jsme ztraceni!“ volal Zambecarri a popadl veliký pytel přítěže.
„Pomoc!“ vykřikl Andreoli.
Koš se dotýkal vody a vlny se vzdouvaly až po prsa!
„Do moře nástroje, šaty, peníze!“ Vzduchoplavci se svlékli úplně. Balón se ulehčilo a vznesl se s děsnou rychlostí. Zambecarri začal zvracet. Grossetti hojně krvácel. Ubožáci nemohli ani mluvit, tak krátký měli dech. Zmocnil se jich mráz a v mžiku byli pokryti vrstvou ledu. Měsíc jim připadal rudý jako krev.
Udrželi se v těch výškách asi půl hodiny, pak stroj spadl opět do moře.
Byly čtyři hodiny ráno. Trosečníci se octli do poloviny těla ve vodě. Balón se stal plachtou a vlekl je po několik hodin. Za svítání se nacházeli naproti Pes aru, čtyři míle od břehu. Již již tam měli přistát, když vtom je poryv věru zahnal na širé moře.
Byli ztraceni! Zděšené bárky prchaly, když se k nim blížili!… Naštěstí k nim přirazil zkušenější plavec, vzal je na palubu i přistáli ve Ferradě.
Hrozná cesta, nemám pravdu? Ale Zambecarri byl energický a statečný muž. Sotva se zotavil po těchto útrapách, pokračoval ve svých vzletech. Za jednoho z nich narazil na strom a líh z jeho kahanu se mu rozlil po šatech.
Hořel a jeho stroj začínal také hořet. Když se mu podařilo sestoupit, byl zpola upálený!
Konečně 21. září 1812 podnikl druhý vzlet v Bologni. Jeho balón narazil na strom a lampa se opět vzňala. Zambecarri spadl a zabil se!
A vůči těmto faktům mohli bychom ještě váhat? Nikoli! Čím výše vzlétneme, tím slavnější bude naše smrt!“ Balón jsme úplně zbavili předmětů, které obsahoval, a teď jsme se vznášeli do nedostižných výšek. Aerostat se chvěl v ovzduší. Při sebemenším zvuku se rozléhaly nebeské klenby. Náš stroj, jediný předmět, který bylo v tomto nesmírném prostoru vidět, jak se zdálo, byl blízko zkáze, a nad námi výšiny hvězdného nebe mizely v hlubokých tmách!
Viděl jsem, jak se neznámý vztyčil přede mnou.
„Nadešla naše hodina!“ řekl. „Musíme umřít! Jsme zavrženi lidmi! Pohrdají námi! Zdrťme je!“
„Milost!“ zaúpěl jsem.
„Přeřežme provazy! Ať je tento koš opuštěn v prostoru. Přitažlivá síla změní směr a my vzlétneme ke slunci!“ Zoufalost mne galvanizovala. Vrhl jsem se na šílence, popadli jsme se a začal strašný zápas. Ale porazil mne a tiskl svým kolenem. Pak blázen začal přeřezávat provazy koše.
„Jeden!…“ řekl.
„Bože můj!…“
„Dva!… Tři!…“ S nadlidským úsilím jsem se vztyčil a prudce jsem blázna odstrčil.
„Čtyři!“ řekl.
Koš klesl, ale já se instinktivně připjal k provazoví a vyšplhal se do ok sítě.
Blázen zmizel v prostoru.
Balón se vznesl do nezměrných výšek! Ozval se strašlivý praskot. Plyn, který se příliš rozepjal, roztrhl obal! Zavřel jsem oči…
Několik okamžiků poté mne oživilo vlhké teplo. Octl jsem se v bouřících mračnech. Balón se točil závratným vírem. Uchvácený větrem urazil sto mil za hodinu vodorovným směrem a blesky se křižovaly kolem něho.
Nicméně můj pád nebyl příliš rychlý. Když jsem otevřel opět oči, spatřil jsem zemi. Byl jsem dvě míle od moře a uragán mne hnal prudce k němu, když jsem v té chvíli pocítil náhlý otřes. Moje ruce se otevřely, jakýsi provaz proklouzl prudce mezi mými prsty a já se octl na zemi!
Byl to provaz kotvy, která se vlekla po zemi a zachytila se ve štěrbině, a můj balón, naposled zbavený přítěže, zmizel nad mořem.
Když jsem opět nabyl smyslů, ležel jsem u jakéhosi venkovana v Haderwicku, malé vísce patnáct mil od Amsterdamu na břehu Zuyderského jezera.
Pravý zázrak mi zachránil život, ale moje cesta byla jen řadou neopatrností, kterých se dopustil blázen a jimž jsem nemohl čelit!
Kéž toto strašlivé vyprávění poučí ty, kdo je budou číst a neodstraší výzkumníky cest vzduchem!

ZAJATCI POLÁRNÍHO MOŘE
I.
ČERNÁ VLAJKA.
Farář starého chrámu v Dunkerku se probudil 12. května 18.. v pět hodin, aby odsloužil, jak bylo jeho zvykem, první tichou mši svatou, které se vždy zúčastňovalo několik pobožných rybářů.
Oblékl se do svých bohoslužebných rouch, už už chtěl vyjít k oltáři, když vtom vešel do sakristie jakýsi muž, veselý i vyjevený zároveň. Byl to námořník, šedesátník, ale dosud silný a statný, dobré a poctivé tváře.
„Pane faráři,“ zvolal, „počkejte, prosím vás!“
„Copak je vám tak brzy zrána, Jene Cornbutte?“
„Co je mi?… Mám prožluklou chuť vrhnout se vám kolem krku a to hned!“
„Nuže, po mši které se asi zúčastníte…“
„Po mši!“ odpověděl s úsměvem starý námořník. „Myslíte, že budete sloužit svoji mši nyní a že vás nechám?“
„A proč bych neměl odsloužit mši?“ otázal se farář. „Vyjádřete se! Zvonili už potřetí…“
„Ať zvonili nebo ne,“ namítl Jan Cornbutte, „dnes budou zvonit ještě víckrát, pane faráři, neboť jste mi slíbil, že vlastní

rukou požehnáte sňatku mého syna Ludvíka s mou neteří Marií.“
„Je tedy už doma?“ řekl radostně farář.
„Není daleko,“ pokračoval Combutte a zamnul si ruce. „Hlídka nám při východu slunce ohlásila naši brigu, kterou jste sám pokřtil Mladá Odvážlivá.“
„Blahopřeji vám k tomu z celého srdce, můj starý Combutte,“ pravil farář a svlékal casulu a štolu.
„Samozřejmě, že si pamatuji, co jsme spolu domluvili. Vikář mne zastoupí a já vám zůstanu k dispozici pro návrat vašeho drahého syna.“
„A já vám slibuji, že vás nenechá příliš dlouho čekat,“ odpověděl námořník.
„Ohlášky jste už sám vykonal a vy už nyní jen dáte rozhřešení z hříchů, kterých se může člověk dopustit mezi nebem a vodou v severních mořích. Měl jsem věru znamenitou myšlenku, když jsem chtěl, aby se sňatek uskutečnil v den, kdy se můj syn vrátí – aby se Ludvík ze své brigy odebral rovnou do kostela.“
„Běžte tedy všechno zařídit, Cornbutte!“
„Už běžím, pane faráři. Na brzkou shledanou!“ Námořník se vracel rychlým krokem ke svému domu, který se nacházel na nábřeží obchodního přístavu, odkud viděl na Severní moře, na což byl také patřičně hrdý.
Jan Cornbutte si nashromáždil při svém zaměstnání jistý majetek. Byl dlouho kapitánem na lodích bohatého loďaře z Havru, usadil se později v rodném městě, kde si nechal postavit za vlastní peníze brigu Mladá Odvážlivá. Vydařilo se mu několik plaveb na sever a pro svou loď s nákladem dříví, železa a dehtu vždy nalezl dobrý odbyt za výhodnou cenu.
Pak přenechal Jan Cornbutte velení svému synovi Ludvíkovi, statečnému třicetiletému námořníkovi. A jak se o něm vyjadřovali všichni kapitáni pobřežní plavby, byl opravdu nejzdatnějším dunkerským námořníkem.
Ludvík Cornbutte miloval Marii, neteř svého otce, pro kterou byly dni jeho plavby vždy velmi dlouhými. Marie nedovršila ještě dvacet let. Byla to hezká Vlámka s několika kapkami holandské krve v žilách. Její matka ji svěřila na smrtelné posteli do opatrování svému bratrovi Janovi Cornbuttovi. Statečný námořník ji miloval jako vlastní dceru a viděl v zamýšleném sňatku zdroj opravdového a trvalého štěstí.
Příjezdem brigy, ohlášené na širém moři před úžinami, končil důležitý obchodní podnik, od něhož Jan Combutte očekával velký zisk. Mladá Odvážlivá se vracela po třech měsících plavby s posledním zastavením v Bodoe na západním norském břehu a rychle překonávala cestu do domovského přístavu.
Když se vrátil do svého domu, našel Jan Combutte všechny jeho obyvatele na nohou. Se zářícím čelem si Marie oblékala svůj svatební šat.
„Jen aby nebyla briga v přístavu dříve než my!“ řekla.
„Pospěš si, dítě,“ odpověděl Jan Combutte, „protože vítr vane od severu, a tak Mladá Odvážlivá pluje s větrem o závod.“
„Vědí to naši přátelé, strýčku?“ ptala se Marie.
„Ano, vědí o tom.“
„A notář a farář?“
„Bud klidná! Jenom na tebe budeme muset čekat!“ V tom přišel kmotr Clerbaut.
„Nuže, starý Combutte,“ zvolal, „to je štěstí! Tvoje loď se vrací právě ve chvíli, kdy vláda zadává velké objednávky na dodání dříví pro své námořnictvo.“
„Co je mi do toho?“ odpověděl Cornbutte.
„To je přece věcí vlády!“
„Ovšem, pane Clerbaute,“ řekla Marie, „nás zajímá jenom jediné a to je Ludvíkův návrat.“
„Já vím…“ odpověděl kmotr.
„Ale konečně tyto dodávky…“
„A vy budete na svatbě,“ řekl Jan Cornbutte, přerušil obchodníka a tiskl mu ruku, div mu ji nerozmačkal.
„Tyto dodávky dříví…“
„Se všemi přáteli ze souše i z moře, Clerbaute. Své lidi jsem už uvědomil a pozvu také celé mužstvo brigy!“
„A půjdeme jí vstříc do přístavu?“ zeptala se Marie.
„Myslím, že ano,“ odpověděl Jan Cornbutte.
„Půjdeme po dvojicích s hudbou včele!“ Hosté Jana Cornbutta se dostavili bez průtahů. I když bylo brzy po ránu, nechyběl ani jediný. Všichni měli rádi statečného námořníka a blahopřáli mu. Mezitím se Marie na kolenou modlila k Bohu modlitby díkuvzdání. Vrátila se brzy, krásná a vystrojená, do společného sálu a všechny kmotry jí zlíbaly tváře a všichni muži jí silně stiskli ruce. Pak dal Jan Cornbutte znamení k odchodu.
Byla to zvláštní podívaná na rozveselený hlouček ubírající se za východu slunce cestou k moři. Zpráva o návratu brigy se v přístavu roznesla a četné hlavy v nočních čepičkách se objevovaly v oknech a v pootevřených dveřích. Ze všech stran se ozývaly lichotivé pozdravy s uctivými poklonami.
Svatební průvod dospěl na nábřeží za stálých blahopřání a pochval. Počasí bylo nádherné a zdálo se, jako by slunce chtělo mít podíl na slavnosti.
Silný severní vítr pěnil vlny a několik rybářských člunů mířících z přístavu, brázdilo moře svojí stopou.
Obě dunkerské hráze, které prodlužují nábřeží v přístavu, zabíhají daleko do moře. Svatební hosté zaujali celou šířku severní hráze a brzy dorazili k malému domku na jejím konci, kde stál na stráži přístavní mistr.
Brigu Jana Cornbutta bylo vidět stále víc a více. Vítr sílil a Mladá Odvážlivá plula rychle s větrem s napnutými košovými plachtami, přední plachtou brigantinou a chocholíky. Radost zřejmě panovala na lodi právě tak jako na souši. Jan Cornbutte s dalekohledem v ruce odpovídal vesele na otázky svých přátel.
„Hle, moje krásná briga,“ volal, „čistá a v pořádku, jako by právě odplula z Dunkerku! Ani jediné poškození! Ani o jedno lano méně!“

„Vidíte svého syna, kapitáne?“ ptali se ho.
„Ne, ještě nikoliv. Ach, je asi na svém místě!“
„Proč nevztyčují vlajky?“ zeptal se Clerbaut.
„Nevím, můj starý příteli, ale bezpochyby pro to mají nějaký důvod.“
„Půjčte mi dalekohled, strýčku,“ pronesla Marie a vzala mu přístroj z rukou, „chci ho vidět první!“
„Ale je to můj syn, slečno!“
„Už třicet let je vaším synem,“ odpověděla se smíchem „a teprve dva roky mým snoubencem!“ Mladou Odvážlivou už viděli i pouhým okem. Mužstvo konalo přípravy k zakotvení. Horní plachty byly svinuty. Už mohl každý snadno rozeznat lodníky šplhající v lanoví. Ale ani Marie, ani Jan Cornbutte ještě nezamávali na pozdrav kapitánovi brigy.
„Na mou věru, první důstojník, Ondřej Vasling!“ vykřikl Clerbaut.
„Tohle je Fidele Misonne, tesař,“ volal jeden z přítomných.
„A náš přítel Penellan!“ řekl jiný a mával jmenovanému na pozdrav.
Briga měla už jen asi tři uzly do přístavu, když vtom vytáhli na kornu brigantiny černou vlajku… Loď měla smutek!
Pocit hrůzy proběhl všemi přítomnými i srdcem mladé nevěsty.
Briga vplula tiše do přístavu a ledové mlčení vládlo na její palubě. Brzy minula konec kůlů. Marie, Jan Cornbutte a všichni přátelé se vrhli na nábřeží, kde měla loď přistát a rázem se ocitli na palubě.
„Můj syn!“ řekl Jan Cornbutte, neschopný pronést další slova.
Lodníci brigy smekli a ukázali mu na smuteční vlajku.
Marie vyrazila zoufalý výkřik a klesla do náručí starého Cornbutta.
Ondřej Vasling přivedl Mladou Odvážlivou nazpět, ale Ludvík Cornbutte, Mariin ženich, na její palubě nebyl.

II.

ZÁMĚR JANA CORNBUTTA.

Jakmile dívka svěřená do péče soucitných přátel opustila brigu, první důstojník Ondřej Vasling vylíčil Janu Combuttovi děsnou příhodu, která zavinila, že nespatřil opět svého syna, a o které lodní deník vypovídal těmito slovy:
„Naproti maëlstromu dne 26. dubna se loď otočila za veliké bouře a jihozápadního větru a spatřila signály o pomoc, které jí dávala jakási goeleta pod větrem.
Tato goeleta zbavená předního stěžně směřovala přímo k víru. Když kapitán Ludvík Combutte viděl, že loď spěje do neodvratné záhuby, rozhodl se připlout jí na pomoc. Přes námitky mužstva dal spustit na moře člun a vstoupil do něj s lodníkem Cortroisem a kormidelníkem Petrem Nouquetem. Mužstvo je sledovalo tak dlouho, až zmizeli v mlze z očí.
Nadešla noc.
Moře bylo bouřlivější a bouřlivější. Strhávána proudy, které se vyskytovaly v těchto končinách, se Mladá Odvážlivá ocitla v nebezpečí potopení v maëlstromu. Byla tak přinucena prchat po větru. Nadarmo křižovala po několik dní v okolí místa neštěstí, ale člun brigy s kapitánem Ludvíkem a oběma lodníky a ani goeleta se neobjevily. Ondřej Vasling shromáždil tedy mužstvo, ujal se velení na lodi a zamířil k Dunkerku.“ Po přečtení této zprávy, úsečné jako prostá událost na lodi, Jan Combutte dlouho plakal. Útěchou mu bylo pomyšlení, že jeho syn zemřel, když chtěl pomoci bližním. Pak nebohý otec opustil brigu, protože při pohledu na ni mu bylo stále do pláče, a vrátil se do svého nyní tak smutného domu.
Smutná zpráva se brzy rozletěla po celém Dunkerku. Četní přátelé starého námořníka přišli vyslovit mu upřímnou soustrast. Pak lodníci z Mladé Odvážlivé vyprávěli podrobnosti o té události a Ondřej Vasling musel Marii vylíčit dopodrobna obětavost jejího ženicha.
S odstupem času začal Jan Cornbutte znovu probírat onu událost a hned následující den po návratu brigy se při návštěvě Ondřeje Vaslinga zeptal:
„Jste si zcela jist, Ondřeji, že můj syn zahynul?“
„Ach ano, pane Jene!“ odpověděl Ondřej Vasling.
„A podnikl jste všechno, aby jste ho našli?“
„Beze všech pochybností, pane Cornbutte! Ale bohužel je jisté, že oba lodníci a on byli pohlceni vírem maëlstromem.“
„Chtěl byste, Ondřeji, zůstat na lodi v hodnosti prvního důstojníka?
„To bude záviset na kapitánovi, pane Cornbutte.“
„Kapitánem budu já, Ondřeji,“ odpověděl starý námořník.
„Vylodím rychle náklad z brigy, sestavím mužstvo a vydám se hledat svého syna.“
„Váš syn je mrtev!“ řekl důrazně Ondřej Vasling.
„To je možné, Ondřeji,“ namítl živě Jan Cornbutte, „ale je také možné, že se zachránil. Navštívím všechny norské přístavy, kam mohl být zahnán, a až si budu jistý, že ho už nikdy neuvidím, vrátím se zpět, abych zde umřel.“ Když Ondřej Vasling pochopil, že ho od jeho úmyslu neodradí, dále už nenaléhal a odešel.
Jan Cornbutte uvědomilo svém záměru svoji neteř a viděl, jak mezi jejími slzami pro bleskly záchvěvy naděje. Dívce totiž ještě vůbec nedošlo, že by smrt jejího ženicha mohla být záhadnou. Sotva tuto novou naději získala, beze zbytku se jí držela.
Starý námořník se rozhodl, že Mladá Odvážlivá ihned vypluje na moře.
Na brize nebylo zapotřebí opravovat jakékoli poškození. Jan Cornbutte prohlásil, že pokud budou lodníci chtít i nadále sloužit na lodi, ve složení mužstva nedojde ke změně. Jenom on vystřídá svého syna ve velení na lodi.
Ani jediný z druhů Ludvíka Cornbutta nescházel při vyvolávání jmen a byli mezi nimi odvážní námořníci: Alain Turquiette, tesař Fidele Misonne, Bretoněc Penellan, který vystřídal Petra Nonqueta v práci za kormidlem, a pak Gradlin, Aupic, Gervique, lodníci stateční a zkušení.
Jan Cornbutte opět vybídl Ondřeje Vaslinga, aby zaujal místo na lodi v hodnosti, kterou zastával. První důstojník brigy

byl obratným velitelem.
To ostatně dokázal, když dopravil loď šťastně do domovského přístavu. Z neznámého důvodu dělal Ondřej Vasling drahoty a vyžádal si lhůtu na rozmyšlenou.
„Jak chcete, Ondřeji Vaslingu," odpověděl Cornbutte.
„Pamatujte si, že pokud nabídku přijmete, budete vítán." Janu Cornbuttovi byl velice oddán Bretoněc Penellan, s nímž se už mnohokrát plavil. Dříve malá Marie trávila dlouhé zimní večery v kormidelníkově náručí, pokud byl na souši. Otcovský cit, který choval k dívce, mu ona oplácela dceřinou láskou. Penellan urychlil vše, co bylo třeba k vypravení lodi tím spíš, protože podle jeho názoru neučinil Ondřej Vasling vše k vypátrání trosečníků, i když ho na druhé straně omlouvala zodpovědnost, kterou měl jako kapitán lodi.
Neuplynul ani týden a Mladá Odvážlivá byla opět připravena k vyplutí na moře. Ale místo zboží vezla nasolené maso, suchary, sudy mouky, brambory, slaninu, víno, pálenku, kávu, čaj a tabák.
Datum vyplutí bylo stanoveno na 22. květen. Večer předtím se odebral Ondřej Vasling do příbytku Jana Cornbutta, aby mu dal odpověď na jeho nabídku. Ještě se nerozhodl a nevěděl, co má dělat.
Jana Cornbutta však doma nenašel, i když dveře jeho domu zůstaly otevřeny. Ondřej Vasling vešel do společné předsíně, sousedící s dívčiným pokojem, a tu uslyšel zvuky živého hovoru. Poslouchal pozorně a poznal hlasy Marie a Penellana.
Podle toho, co uslyšel, poznal, že slovní pře už trvá delší dobu, protože dívka s nezdolnou pevností vyvrací námitky bretoňského námořníka.
„Jak je starý můj strýc Cornbutte?" ptala se Marie.
„Bude mu šedesát," odpovídal Penellan.
„Vidíte, a nebude čelit nebezpečím, jen aby našel svého syna!"
„Náš kapitán je ještě při síle," namítal námořník. „Má tělo jako z dubového dřeva a svaly tvrdé jako zásobní ráhno! Proto se nebojím, když chce znovu na moře!"
„Můj dobrý Penellane," pokračovala Marie, „milujeme-li, jsme stateční! Já plně věřím v přispění nebes! Rozumíte mi a pomůžete mi?"
„Ne!" pronesl Penellan. „To není možné, Marie! Kdoví, kam se dostaneme a jaké útrapy nás tam čekají! Už jsem viděl řadu statných mužů, kteří na moři zahynuli!"
„Penellane," pokračoval dívka, „proto jich ani nepřibude, ani neubude, jestli mi to odepřete, tak si budu myslet, že už mne nemáte rád!"
Ondřej Vasling porozuměl dívčině rozhodnutí. Uvažoval okamžik a rozhodl se.
„Jane Cornbutte," řekl a přistoupil ke starému námořníkovi, který právě vstoupil, „popluji s vámi. Příčiny, které mi bránily vstoupit na vaši loď, pominuly, a proto se můžete spolehnout na moji oddanost."
„Nikdy jsem o vás nepochyboval, Ondřeji Vaslingu," odpověděl Jan Combutte a stiskl mu ruku.
„Marie! Mé dítě!" řekl hlasitě.
Marie a Penellan se ihned objevili.
„Zítra na úsvitu za odlivu odplujeme," řekl starý námořník.
„Ubohá Marie, dnes je poslední večer, který budeme spolu."
„Strýčku!" zvolala Marie a vrhla se Janu Cornbuttovi do náruče.
„Marie, s pomocí Boží ti přivedu nazpět tvého ženicha!"
„Ano, najdeme Ludvíka!" připojil se Ondřej Vasling.
„Poplujete tedy s námi?" zajímal se živě Penellan.
„Ano, Penellane, Ondřej Vasling bude mým prvním důstojníkem," odpověděl Jan Cornbutte.
„Ach! Och!" pronesl Bretoněc se zvláštním výrazem ve tváři.
„Jeho rady nám budou prospěšné, je obratný a podnikavý."
„Ale pane kapitáne," odpověděl Ondřej Vasling, „nás předčíte všechny, nejen že jste při síle, ale vynikáte i vědomostmi."
„Nuže, přátelé, zítra na shledanou! Odeberte se na loď a proveďte ještě poslední prohlídku před vyplutím. Na shledanou, Ondřeji! Na shledanou, Penellane!"
První důstojník a kormidelník odešli spolu do tmy. Jan Cornbutte a Marie osaměli. Za tohoto smutného večera byla prolita spousta slz. Když Jan Cornbutte viděl Marii tak zoufalou, umínil si, že opustí zítra ráno dům bez rozloučení, aniž by cokoli někomu řekl. Proto ten večer políbil Marii naposledy a ráno ve tři hodiny už byl opět na nohou.
Odjezd přilákal na nábřeží všechny přátele starého námořníka. Farář, který měl požehnat sňatku Marie a Ludvíka, přišel udělit lodi poslední požehnání. Upřímné stisky rukou proběhly mlčky a Jan Cornbutte vstoupil na loď.
Mužstvo bylo pohromadě na palubě. Ondřej Vasling udílel poslední rozkazy. Plachty se rozvinuly a za příznivého severozápadního větru se briga rychle vzdalovala, zatím co farář stál mezi klečícími diváky a odevzdával loď do rukou Božích.
Kam se vydala tato loď? Vydává se na nebezpečnou cestu, na které už zahynulo tolik trosečníků! Nemá určitý cíl! Musí být připravena na četná nebezpečí a vzdorovat jim bez váhání! Jediný Bůh ví, kde jí bude dovoleno přistát! Bůh ji doprovázej!

III.

ZÁBLESK NADĚJE.

V této roční době bylo počasí příznivé a osazenstvo na lodi doufalo, že brzy dorazí na místo neštěstí.
Plán Jana Cornbutta vypadal zcela jednoduše. Chtěl přistát u Faerských ostrovů, kam případně mohl trosečníky severní vítr zahnat. Pak, až nabude přesvědčení, že nevystoupili na břeh v žádném přístavu v těchto končinách,

zamýšlel pátrat za Severním mořem, prohledat celé západní norské pobřeží až po Bodoe, které leží nejblíže k místu neštěstí, a bude-li to třeba, tak i dále. Ondřej Vasling nesouhlasil s kapitánovým plánem, domníval se, že vhodnější by bylo prozkoumat nejdříve pobřeží Islandu. Ale Penellan namítl, že za katastrofy vál vítr od západu. Podle toho se dalo usuzovat, že nešťastníky nestrhl maëlstromský vír, ale byli zahnáni k norskému pobřeží.
Jan Cornbutte chtěl tedy sledovat norské pobřeží pokud možno zblízka, doufal, že tak spíše narazí na stopu nešťastných námořníků.
Den poté, co vypluli, byl Cornbutte se skloněnou hlavou nad mapou pohroužen do svých úvah, když vtom malá ručka spočinula na jeho rameni a něžný hlas mu pronesl do ucha:
„Jen odvahu, strýčku!“ Obrátil se a strnul. Objímala ho Marie.
„Marie, má dcero, ty jsi na palubě?“
„Žena přece může jít hledat svého manžela, když otec nastoupil na loď a vyplul zachránit své dítě!“
„Nešťastná Marie! Jak budeš snášet naše útrapy? Uvědomuješ si, že tvoje přítomnost na lodi může uškodit našemu pátrání?“ Ne, strýčku, já jsem silná!“
„Kdoví, kam nás loď zanese, dítě! Podívej se na tuto mapu! Blížíme se ke končinám, které jsou nebezpečné i pro nás, otužilé námořníky, uvyklé různým nástrahám na moři! A co ty, slabé děcko!“
„Ale strýčku, vždyť pocházím z námořnické rodiny! Jsem zvyklá na poryvy bouří. Vždyť jsem s vámi a se svým starým přítelem Penellanem!“
„Penellan! On tě tedy ukryl na lodi!“
„Ano, strýčku, ale teprve když viděl, že to učiním i bez jeho pomoci.“
„Penellane, nebudeme se vracet k tomu, co se stalo, ale měj stále na paměti, že jsi odpovědný za Mariin život!“
„Buďte klidný, kapitáne,“ odpověděl Penellan.
„Maličká má sílu a odvahu a bude naším andělem strážným. A pak, kapitáne, znáte moji zásadu: všechno na tomto světě se obrátí k lepšímu.“ Dívku ubytovali v kajutě, kterou pro ni lodníci zařídili za několik málo okamžiků s takovým vybavením, aby byla co nejpohodlnější.
Po týdnu přistála Mladá Odvážlivá u Faerských ostrovů, ale sebedůkladnější pátrání zůstalo bez výsledku. Žádný trosečník, žádné lodní třísky nebyly zaneseny k tomuto pobřeží a vyplaveny na břeh. Sebemenší zmínka o katastrofě neexistovala.
Briga tedy pokračovala 10. června v cestě po desetidenní zastávce. Moře se zdálo klidné, vítr stálý. Loď byla rychle hnána k norskému pobřeží. Jeho zkoumání zůstalo rovněž bez úspěchu.
Jan Cornbutte se rozhodl, že s lodí odpluje do Bodoe. Snad se tam dozví jméno ztroskotané lodi, které Ludvík Cornbutte a dva lodníci spěchali na pomoc.
30. června zakotvila loď v přístavu v Bodoe.
Tam od místního úřadu dostal Jan Cornbutte láhev, kterou vyplavila voda na břeh, s touto zprávou:
Letos 26. dubna jsme na Frooernu, když k nám přirazil člun Mladé Odvážlivé, unášeni proudy k ledům! Bože, smiluj se nad námi!
Jan Cornbutte poděkoval nebesům za tuto zprávu a věřil, že je svému synovi na stopě! Frooern byla norská goeleta, o které již delší dobu nikdo nevěděl, a byla zahnána zřejmě na sever.
Nesměli ztratit ani jediný den. Mladou Odvážlivou lodníci uváděli do náležitého stavu, aby mohla čelit četným nebezpečím polárních moří. Tesař Fidele Mosonne ji svědomitě prohlédl a přesvědčil se, že loď je schopná odolávat nárazům ker.
Pod dohledem Penellana, který se už zúčastnil v arktických mořích lovu velryb, mužstvo na loď naložilo vlněné přikrývky, šaty z kožešin, mnoho párů střevíců z tulení kůže a dřevo na zhotovení sáněk, na kterých by se jezdilo po ledových pláních. Vzhledem k tomu, že zimu budou zachránci možná přečkávat někde na grónském pobřeží, nakládala se do útrob lodi spousta lihu a uhlí.
Jan Cornbutte rovněž opatřil za drahé peníze a s velkými obtížemi jisté množství citronů na ochranu a léčení kurdějí. Tato strašlivá nemoc decimuje mužstva lodí v ledových končinách. Všechny zásoby nasoleného masa, sucharů, pálenky, patřičně zvětšené vzhledem k okolnostem, začaly plnit část podpalubí, protože prostor spižírny na ně už nestačil. Rovněž si opatřili velkou zásobu pemmikanu, indiánského přípravku, který obsahuje mnoho výživných látek v malém objemu.
Na rozkaz Jana Cornbutta dělníci z přístavu na loď rovně i dopravili pily na řezání velikých ledových polí, kopí a klíny na jejich štípání. V případě potřeby by kapitán najmul na grónském pobřeží psí spřežení k tažení sáněk.
Veškeré mužstvo Jan Cornbutte využil k těmto přípravám a to opravdu vyvíjelo velkou činnost. Lodníci Aupic, Gervique a Gradlin bedlivě poslouchali rady kormidelníka Penellana, který je napomínal, aby si nezvykali zatím na vlněné šaty, třebaže už i v těchto končinách za polárním kruhem byla už nízká teplota.
I když se ani slovem před nikým nezmínilo nějakém podezření, pozoroval Penellan sebemenší hnutí Ondřeje Vaslinga. Tento muž, původem Holanďan, přišel neznámo odkud. Protože byl dobrý námořník, vykonal už dvě cesty na Mladé Odvážlivé. Penellan mu doposud nemohl nic vytýkat kromě toho, že se příliš točil kolem Marie. Sledoval ho však důkladně dál.
Díky horlivosti celého mužstva brigu úplně připravili 16. července, dva týdny po zakotvení v Bodoě. Bylo to právě doba příznivá k pátrání v arktických mořích. Už dva měsíce trvala obleva a mohlo se proto při pátrání proniknout hlouběji do nitra Arktidy. Mladá Odvážlivá tedy vyplula a zamířila k Brewsterskému mysu.

IV.
V ÚŽINÁCH.

Jakýsi odlesk nad mořem oznámil 23. července první ledová pole, která vyplouvala z Davisovy úžiny a řítila se do

oceánu. A od této chvíle vstoupilo v platnost nařízení hlídkám pečlivě pozorovat okolí lodě, aby nenarazila na obrovské ledové masy.
Mužstvo vytvořilo dvě skupiny: první sestávala z Fidela Misona, Gradlina a Gerviqua, druhá z Ondřeje Vaslinga, Aupika a Penellana. Tyto dva oddíly se střídaly na stráži po dvou hodinách, protože člověku v těchto končinách ubývá síly o polovinu rychleji. I když byla Mladá Odvážlivá teprve na třiašedesátém stupni severní šířky, teploměr už ukazoval devět stupňů Celsia pod nulou.
Často hojně pršelo i sněžilo. Když se vyjasnilo a vítr nevál příliš prudce, zůstávala Marie na palubě a její oči přivykaly drsným výjevům polárních moří.
1. srpna se procházela na zádi brigy a rozprávěla se svým strýcem, s Ondřejem Vaslingem a Penellanem. Mladá Odvážlivá právě pronikala do úžiny široké asi pět kilometrů, kudy se rychle hnala spousta roztříštěných ledovců směrem na jih.
„Kdy uvidíme zem?“ ptala se dívka.
„Za tři nebo nejpozději za čtyři dny,“ odpověděl Jan Cornbutte.
„A myslíte, strýčku, že tam najdeme nějaké známky toho, že tudy procházel můj ubohý Ludvík?“
„Možná, dceruško, ale bojím se, že jsme ještě daleko od cíle naší cesty. Je velmi pravděpodobné, že Frooern byl zanesen více na sever!“
„Asi tomu tak bude,“ připojil se Ondřej Vasling, „protože bouře, která nás od norské lodi odloučila, trvala tři dny. A za tři dny urazí loď značný kus cesty, zvláště je-li zbavena plachtoví a nemůže úspěšně čelit větru!“
„Dovolte mi namítnout, pane Vaslingu,“ podotkl Penellan, „že to bylo v dubnu, obleva tenkrát ještě nezačala a následkem toho je asi brzy zadržely ledy…“
„A bezpochyby je roztříštily na tisíc kusů,“ odpověděl první důstojník, „protože mužstvo nemohlo už loď ovládat!“
„Ale tato ledová pole,“ odtušil Penellan, „poskytla snadno prostředníka, aby se loď dostala k zemi, od které nemohla být příliš vzdálena.“
„Doufejme,“ řekl Jan Cornbutte a přerušil spor, který mezi prvním důstojníkem a kormidelníkem propukal denně.
„Myslím, že zakrátko spatříme zemi.“
„Tamhle je!“ vykřikla Marie. „Vidím tam hory!“
„Nikoli, dítě,“ odpověděl Jan Cornbutte.
„To jsou ledové hory, první s kterými se setkáváme. Rozdrtily by nás jako sklo, kdybychom se dostali mezi ně. Vaslingu a Penellane, dohlédněte na práci mužstva!“ Plující ledovce, kterých se na obzoru objevilo kolem padesátky, se pomalu blížily k brize. Penellan se chopil kormidla a Jan Cornbutte vystoupil na ráhna předního stěžně, odkud udával směr plavby.
K večeru briga úplně zabředla mezi tato pohyblivá úskalí, jejichž drtivé síle nic neodolá. Šlo o to, aby propluli touto spoustou ledových hor, jiná cesta než vpřed už nebyla. K tomuto nebezpečí přibyla ještě další potíž. Stanovit směr plavby lodi, vzhledem k pohybujícím se okolním předmětům a k nemožnosti poskytnutí nějakého pevného bodu, šlo velmi obtížně.
Tmy přibývalo a mlha houstla. Marie sestoupila do své kajuty a na rozkaz kapitána muselo všech osm lidí mužstva zůstat na palubě. Byli vyzbrojeni dlouhými žerděmi se železnými špicemi na odrážení narážejících ker.
Mladá Odvážlivá vplula brzy do tak úzké soutěsky, že se konce ráhen často třely o plující ledovce a ráhna museli námořníci sklánět. Museli dokonce nahnout i hlavní ráhno tak, že se dotýkalo lanových zápor. Naštěstí toto opatření neubralo lodi na rychlosti, přestože vítr působil pouze na hořejší plachtoví a to postačilo, aby byla hnána rychle vpřed. Díky štíhlosti trupu vnikala do soutěsek plných dešťových vírů, zatímco ledovce na sebe narážely s příšerným praskotem.
Jan Cornbutte sestoupil opět na palubu. Jeho zrak už nemohl proniknout okolní tmou. Bylo nezbytné svinout plachty, protože vznikalo nebezpečí možného nárazu lodi do ledovce a následného zániku.
„Prokletá cesta!“ bručel Ondřej Vasling mezi lodníky na přídi, když s háky v ruce odráželi nejhrozivější kry.
„Jisté je, jestli z toho všeho vyvázneme, že Panně Marii Sněžné zapálíme pořádně velkou voskovici!“ odpověděl Aupic.
„Kdoví, mezi kolika ledovci se budeme ještě prodírat!“ připojil první důstojník.
„Kdoví, co najdeme za nimi!“ pokračoval lodník.
„Nežvatlej tolik, tlachale,“ řekl Gervique, „a koukej pořádně před sebe!
Teprve až venku budeš mít na bručení čas. Dávej raději pozor na svůj hák!“ V okamžiku, kdy Mladá Odvážlivá vplula do úzké soutěsky, objevil se proti ní ohromný ledový balvan a uháněl rychle proti brize. Zdálo se téměř nemožné vyhnout se mu, protože zaujímal skoro celou šíři soutěsky a briga se nemohla otočit…
„Vládneš kormidlem?“ zeptal se Jan Cornbutte Penellana.
„Ne, kapitáne! Loď už nelze řídit!“
„Ohé, hoši!“ vykřikl kapitán na své mužstvo.
„Nebojte se a opřete pevně svoje háky!“ Balvan měl téměř osmnáct metrů do výšky, a kdyby se opřel do brigy, byla by po ní veta. Nastal nevylíčitelný okamžik úzkosti a mužstvo se hnalo na záď a nedbalo rozkazu kapitána.
Avšak v okamžiku, kdy se tento plující balvan octl už jen na půl uzlu od Mladé Odvážlivé, ozvala se temná rána a opravdová záplava vody se snesla na příď lodi. Pak se loď vznesla do výše na hřbetě ohromné vlny.
Výkřik hrůzy se vydral z úst všem lodníkům, ale když se podívali vpřed, balvan byl pryč a soutěska volná. Před nimi se rozprostírala nesmírná vodní pláň, ozářená posledními denními paprsky, a zabezpečovala našim poutníkům snadnou plavbu.
„Vše se obrací k lepšímu!“ vykřikl Penellan. „Rozviňme košové plachty a přední plachtu!“ Právě se totiž odehrál úkaz v těchto končinách zcela obvyklý. Když se v době oblevy ledové spousty od sebe oddělí, plují v dokonalé rovnováze.

Jakmile však doplují do oceánu, jehož voda je teplejší, brzy se naruší jejich základna. V ledových krách vznikají ponenáhlu prohlubně, další narušení vzniká nárazy o sebe. A nadejde tedy okamžik, kdy se těžiště těchto ledových ker posune a ty se zřítí. Ale kdyby se ledový balvan zřítil jen o dvě minuty později, padl by na brigu a pohřbil by ji i s posádkou pod ledovou tříští.

V.

OSTROV LIVERPOOL.

Briga pak plula po téměř volném moři. Jenom bělavá zář na obzoru věštila přítomnost nehybných plání.

Jan Combutte mířil stále k Brewsterskému mysu a blížil se už ke končinám, kde je neobyčejně chladno, protože sluneční paprsky tam dopadají pod velmi šikmým úhlem a jsou tedy příliš zeslabené.

3. srpna se briga ocitla před nehybnými ledy, které splývaly v jeden celek. Průrvy mezi ledovými krami byly často široké pouze několik metrů, a tak musela Mladá Odvážlivá provádět tisíce oklik, které jí však často úplně vystavovaly větru.

Penellan se věnoval Marii s otcovskou péčí a dbal na její každodenní alespoň dvou až tříhodinové procházky po palubě; i když za mrazivého počasí, přece byly nezbytné pro zdraví.

Ostatně Mariina odvaha vůbec neklesala. Dokonce povzbuzovala svými slovy lodníky při jejich práci a ti ji opravdu zbožňovali.

Ondřej Vasling víc než jindy vyhledával její přítomnost a snažil se s ní hovořit. Ale v jakési předtuše dívka jeho dvoření přijímala s chladem. Ondřej Vasling se ve svých promluvách k Marii věnoval spíše budoucnosti než přítomnosti a netajil se, jak málo je pravděpodobná záchrana trosečníků. Podle jeho náhledu byla jejich záhuba jistá a dívka by osud svého života měla vložit do rukou někoho jiného.

Ale Marie zatím nepochopila záměry Ondřeje Vaslinga, protože jejich rozhovory netrvaly k jeho veliké mrzutosti dlouho. Penellan vždy zakročil včas a účinek slov Ondřeje Vaslinga ničil pronášenými slovy naděje.

Ostatně Marie nezůstávala bez činnosti. Na kormidelníkovu radu si chystala zimní šaty a bylo nutné, aby úplně změnila jeho střih. Módní střih ženského oděvu se nehodil pro tyto končiny. Zhotovila si tedy kalhoty z kožešiny, zakončené obuví z tulení kůže. Úzká sukně ji sahala pouze po kolena, aby nepřišla do styky s vrstvou sněhu, kterou jistě zima pokryje ledové pláně. Kožešinová kazajka, pevně stažená v bocích a opatřená kapucí, měla ochránit její horní část těla. Také lodníci si mezi přestávkami v práci zhotovovali oblečení, schopné ochránit je proti mrazu. Našili si velkou zásobu vysokých bot z tulení kůže, které jim měli umožnit chůzi bez nebezpečí omrznutí na jejich výzkumných cestách sněhem. Po celou plavbu ledovými soutěskami vyplňovali tak svůj volný čas.

Ondřej Vasling byl výtečný střelec a několikrát zastřelil vodní ptáky, jejichž početná hejna obletovala kolem lodi. Jakési kajky a ptarmigani poskytli mužstvu maso výtečné chuti, zvláště ve srovnání s nasoleným masem.

Konečně shlédla briga po tisících oklikách mys Brewster. Člun byl spuštěn na moře a Jan Cornbutte s Penellanem, když vystoupili na břeh, zjistili, že je úplně pustý.

Briga tedy zamířila k ostrovu Liverpool, objeveném roku 1821 kapitánem Scoresbyem. Po zahlédnutí pobíhajících domorodců po břehu vyrazilo mužstvo výkřiky. Spojení bylo ihned navázáno díky několika slovům, která z jejich jazyka znal Penellan, a několika větám, které se naučili od velrybářů, zajíždějících až do těchto končin.

Tito Gróňané byli malí a zavalití. Neměřili více než půl druhého metru, měli načervenalou pleť, okrouhlý obličej a nízké čelo. Hladké a černé vlasy jim spadaly až na záda, zuby měli zkažené a zdálo se, že trpí malomocenstvím, což ostatně bylo příznačné u kmenů živících se pouze rybami.

Výměnou za kousky železa a mědi, které jsou velmi žádané, domorodci přinášeli kožešiny z ledních medvědů, kůže z mořských krav, mořských psounů, mořských vlků a dalších zvířat, která můžeme zahrnout do třídy tuleňů. Jan Cornbutte tak užitečné kožešiny a kůže získal velmi lacino.

Kapitán dal domorodcům rovněž na srozuměnou, že pátrá po vraku lodi, a dotazoval se, jestli o ní něco nevědí. Jeden z nich narýsoval ihned ve sněhu jakousi loď a prohlásil, že ztroskotaná loď byla před třemi měsíci hnána na sever. Dále řekl, že obleva a trhliny v ledových pláních jim znemožnili lodi pomoci. Opravdu, jejich velmi lehké pirogy s vesly, se nemohly za takových okolností odvážit na moře.

Tyto útržkovité zprávy probudily opět naději v srdcích lodníků a Janu Cornbuttovi nedalo mnoho práce přesvědčit je o pokračování v cestě polárním mořem.

Než opustili ostrov Liverpool, zakoupil kapitán ještě spřežení šesti eskymáckých psů, kteří na lodi brzy zdomácněli.

Briga zvedla kotvy 10. srpna ráno a za silného větru vplula do soutěsek na severu.

V tuto dobu nastaly právě nejdelší dny roku. Slunce v těchto vysokých zeměpisných šířkách dospělo nejvyššího vrcholu spirál, které opisovalo nad obzorem, a nezapadalo.

Tento naprostý nedostatek noční tmy poutníci nijak těžce nesnášeli, protože mlha, déšť a sníh často loď zahalovaly v opravdovou tmu.

Vzhledem k tomu, že Jan Cornbutte byl rozhodnutý plout tak daleko na sever, jak jen mu to situace umožní, začal připravovat náležitá zdravotní opatření. Mezipalubí bylo dobře uzavřeno a jenom každé ráno důkladně provětráno. Lodníci zde postavili kamna a roury vedli tak, aby dávaly pokud možno co nejvíce tepla. Mužstvo dostalo příkaz nosit jenom jednu vlněnou košili přes košili bavlněnou a zapínat dobře koženou kazajku. S vytápěním se zatím vyčkávalo na veliké mrazy, aby zůstaly zachovány co největší zásoby dříví a uhlí.

Teplé nápoje jako káva a čaj se rozdělovaly mezi lodníky pravidelně ráno a večer. V těchto končinách se to hemžilo kachnami a čírkami, které skýtaly lodní kuchyni dostatek masa.

Jan Cornbutte dal vybudovat na vrcholku hlavního stě žně „vraní hnízdo“, jakýsi sud na jednom konci otevřený, v kterém stále pobývala stráž a pozorovala ledové pláně.

Dva dny poté, co briga ztratila z dohledu ostrov Liverpool, se účinkem suchého větru náhle ochladilo. Objevily se

známky blížící se zimy. Mladá Odvážlivá nesměla zmeškat ani chvíli, protože brzy měla zima uzavřít její cestu úplně. Postupovala tedy ledovými soutěskami, které se místy rozevíraly v ledové pláně, silné až deset metrů.
3. září zrána briga dorazila naproti zátoce Gaël Hamkesové. Země se nacházela asi padesát kilometrů od ní po větru. Briga se poprvé zastavila před ledovým polem, ve kterém nebyl žádný průchod a jeho šíře dosahovala nejméně dvou kilometrů. Ke slovu přišly pily na rozřezání ledu. Penellan, Aupic, Grandlin a Turquiette se ujali práce s pilami, které umístili na ledové pole. Řezy prováděli tak, aby proud mohl odnášet odřezané kusy ledu. Celé mužstvo se střídalo, a přesto pracovali na uvolnění lodi přes dvacet hodin.
Jen s obtížemi se na ledu udržovali, často zapadali polovinou těla do vody a jejich šaty z tulení kůže je před vlhkostí chránily jen velmi nedokonale.
Ostatně v těchto vysokých zeměpisných šířkách následuje po každé namáhavé práci úplné vysílení, protože dech se krátí a i nejsilnější muž musí konat časté přestávky v práci.
Konečně se cesta uvolnila a briga se dostala za ledové pole, které ji tak dlouho zdrželo.
VI.
ZACHVÍVÁNÍ LEDŮ.
Ještě několik dnů zápasila Mladá Odvážlivá s nepřekonatelnými překážkami. Mužstvo mělo téměř stále pilu v rukou a často muselo dokonce použít střelného prachu k roztrhání ohromných balvanů, které zatarasily lodi cestu.
12. září bylo moře už jen jednolitou plání bez možnosti východu či průchodu, která obklopovala loď ze všech stran, a tak nemohla vpřed ani vzad. Teplota se udržovala průměrně na šestnácti stupních pod nulou. Nadešla doba přezimování a přicházelo zimní období se svými útrapami a nebezpečími.
Mladá Odvážlivá se nacházela téměř na jedenadvacátém stupni západní délky a šestašedesátém stupni severní šířky, u vchodu do Gaël Hamkesovy zátoky.
Jan Cornbutte provedl první přípravy k přezimování. Nejdříve je nutné vyhledat chobot – záliv, jehož poloha by ochránila loď před větry a velikými vánicemi. Rozhodl se obhlédnout část pobřeží, nacházející se asi dvacet kilometrů dále na západ, které by mohlo poskytnout bezpečnou ochranu.
Ten den, kdy loď uzavřely ledy, se kapitán vydal na pochod. Byl doprovázen Ondřejem Vaslingem, Penellanem a lodníky Gradlinem a Turquiettem.
Každý měl s sebou zásobu potravin na dva dny, protože nebylo pravděpodobné, že by jejich vycházka trvala déle. Rovněž vzali buvolí kůže, pod kterými chtěli nocovat.
Cestou je značně zdržoval hojně padající sníh, který na povrchu neumrzal. Místy do něho zapadali až po pás. Postupovali vpřed jen s největší opatrností, neboť hrozilo nebezpečí propadnutí do trhlin. Penellan kráčel vpředu a ohledával pečlivě každou propadlinu okovanou holí.
K páté hodině navečer začala mlha houstnout a malá výprava musela zastavit postup vpřed. Penellan hledal nějaký balvan, který by je ochránil před větrem. Rozprostřeli buvolí kůže na sníh, zabalili se do nich, přitiskli se druh k druhovi a spánek brzy překonal jejich únavu.
Následující den ráno byli Jan Cornbutte a jeho druhové přikryti vrstvou sněhu, který v noci napadal do výšky přes třicet centimetrů. Naštěstí je ochránili nepromokavé buvolí kůže. Sníh přispěl dokonce i k tomu, že udržel tělesnou teplotu, protože jí zabránil unikat.
Jan Cornbutte dal ihned znamení k odchodu a okolo poledne všichni spatřili konečně pobřeží, které zpočátku rozeznávali dost nesnadně. Vysoké svislé ledové balvany se tyčily na břehu. Jejich vrcholky různých tvarů a velikostí byly krásnými ukázkami krystalizace. Myriády vodních ptáků se vznesly do vzduchu, když se k nim námořníci blížili. Tuleni, kteří lenošili na ledě, se rychle potápěli.
„Na mou věru," řekl Penellan, „zde nám nebudou scházet ani kožešiny ani zvěřina."
„Tito tvorové," odpověděl Jan Cornbutte, „si počínají, jako by je už někdy navštívili lidé, protože v úplně neobydlených končinách by nebyla takto plachá!"
„Jenom Gróňané navštěvují tato území," namítl Ondřej Vasling.
„A přece tu po nich nevidím žádné stopy, ani sebemenší ohniště, ani sebemenší chýši!" odpověděl Penellan a vylézal na vysoké ledové skalisko.
„Ohé, kapitáne," vykřikl, „pojďte sem! Vidím výběžek, který nás znamenitě ochrání před severovýchodními větry."
„Pojďte, hoši!" řekl Jan Cornbutte.
Jeho druhové ho následovali a všichni brzy dorazili k Penellanovi. Námořník měl pravdu. Dosti vysoký výběžek země vybíhal jako předhoří, zatáčel se k pobřeží a tvořil malou zátoku o délce nanejvýš dvou kilometrů. Několik ledovců, roztříštěných o tento výběžek, plulo uprostřed. Moře, chráněné před nejstudenějšími větry, nebylo ještě úplně zamrzlé. Toto místo se velmi dobře hodilo k přezimování. Zbývalo jen dopravit sem loď. Jan Cornbutte si všiml, že okolní ledová pláň je velmi silná, a proto bude velmi obtížné prorazit v ní průplav tak, aby sem mohla briga doplout.
Nezbývalo než vyhledat nějakou jinou zátoku, ale nadarmo hledali dále na sever. Břeh zůstal rovným a příkrým do značné dálky a za zmiňovaným předhořím byl přímo vystaven nárazům východních větrů. Tato okolnost rozladila kapitána; a to tím více, když Ondřej Vasling uváděl, jak nejistá je situace. Penellanovi dalo dost práce, aby sám sobě namluvil, že za těchto okolností se všechno obrátí k lepšímu.
Nezbývalo tedy nic jiného než vyhledat na jižní části pobřeží vhodné místo k přezimování brigy. To znamenalo vrátit se bez otálení zpět. Výprava nastoupila tedy zpáteční cestu k lodi za rychlého pochodu, protože začaly docházet potraviny.
Cestou Jan Cornbutte hledal splavný průchod nebo alespoň nějakou trhlinu, která by umožnila prorazit ledovým polem průplav, ale marně.
K večeru námořníci dospěli k balvanu, u kterého přenocovali předešlou noc. Den uplynul, nesněžilo, mohli ještě

rozeznat na ledu otisky svých těl.
Vše bylo tedy připraveno k přenocování, a tak opět ulehli na buvolí kůže.
Penellan, velmi rozmrzelý neúspěchem svého pátrání, spal jen chvílemi. V okamžiku, kdy byl vzhůru, upoutalo jeho pozornost jakoby temné hřmění. Naslouchal pozorně těmto zvukům a hřmění se mu zdálo tak podivné, že strčil loktem do Jana Cornbutta.
Ten, u něhož se podle zvyku námořníků vědomí probudilo právě tak rychle jako tělo, se otázal:
„Co se děje?“
„Poslouchejte, kapitáne!“ odpověděl Penellan.
Hukot rostl se zřejmou prudkostí.
„V této vysoké zeměpisné šířce to přece nemůže být hřmění!“ řekl Jan Cornbutte a vstal.
„Myslím si, že to spíše pochází od stáda ledních medvědů!“ odpověděl Penellan.
„U ďábla, doposud jsem nespatřili ani jediného.“
„Dříve nebo později,“ odtušil Penellan, „musíme jejich návštěvu očekávat.
Začneme tím, že jim připravíme náležité uvítání.“ Penellan se vyzbrojil puškou a vylezl na balvan, který je ochraňoval.
Tma byla velmi hustá a obloha zamračená, a proto nemohl nic objevit. Ale nová příhoda brzy dokázala, že příčina tohoto lomozu nepochází z okolí. Jan Cornbutte se k němu připojil a oba s hrůzou postřehli, že hřmění, jehož prudkost probudila i ostatní, se ozývá přímo pod jejich nohama.
Právě jim hrozilo nové nebezpečí. Ke zvuku, podobajícímu se ranám hromu, se připojil velmi zřetelný pohyb ledové pláně. Několik lodníků pozbylo rovnováhu a upadlo.
„Dávejte pozor!“ vykřikl Penellan.
„Ano!“ odpověděli mu.
„Turquiette! Gradline! Kde jste?“
„Tady jsem,“ odpověděl Turquiette a setřásl sníh, který ho přikryl.
„Vaslingu, sem!“ zvolal Jan Cornbutte na prvního důstojníka.
„A Gradlin?“
„Zde jsem, kapitáne!… Ale jsme ztraceni!“ vykřikl Gradline s hrůzou.
„Kdepak,“ řekl Penellan.
„Zdá se, že jsme zachráněni!“ Sotva to dořekl, ozval se hrozný praskot. Ledová pláň se úplně roztrhla a lodníci se museli zachytit skaliska, které se pod nimi začalo houpat. Přes kormidelníkovo tvrzení se nacházeli v krajně nebezpečném postavení, protože se všechno třáslo. Ledovce „zvedly kotvy“, jak říkají námořníci. Tento pohyb trval téměř dvě minuty a nešťastní lodníci se obávali, aby se trhlina neotevřela i pod jejich nohama. Tak v úzkostech vyčkávali příchodu dne, aniž by se odvážili udělat jen krok bez nebezpečí, že zahynou. Zůstali tiše ležet, aby nebyli pohlceni ledovou propastí.
Za prvních záblesků denního světla se naskytl jejich očím úplně jiný pohled. Širá pláň, včera jednolitá, byla roztržena na tisíci místech. Vlny pozvednuté jakýmsi podmořským pnutím zpřelámaly silnou vrstvu ledu, která je kryla.
Pomyšlení na brigu vyvstalo v mysli Jana Cornbutta jako první.
„Moje ubohá loď!“ vykřikl.
„Je asi ztracená!“ Velké zoufalství se zrcadlilo ve tvářích jeho druhů. Ztráta lodi by pro ně znamenala nevyhnutelně blízkou smrt.
„Jen odvahu, přátelé!“ ujal se slova Penellan.
„Pomyslete na to, že otřesy dnešní noci uvolnily cestu mezi ledy, po které budeme moci dopravit naši brigu do zátoky k přezimování! Ech, věřte mi, já se nemýlím! Vidíte naši loď, která se nám přiblížila nejméně o dva kilometry?“ Všichni se nerozvážně vrhli kupředu, že Turquiette sklouzl do trhliny a určitě by v ní zahynul, kdyby ho Jan Cornbutte nezachytil za kapuci. Vyvázl s pouhou lázní, ovšem poněkud studenou.
A doopravdy, briga plula odtud asi ve vzdálenosti čtyř kilometrů. Po nekonečných nesnázích k ní malá výprava dorazila. Briga zůstala v dobrém stavu až na její kormidlo, které zapomněli zvednout a to ledy roztříštily.

VII.
PŘÍPRAVY NA PŘEZIMOVÁNÍ.

Penellan měl pravdu, vše se obrátilo k dobrému a otřesy ledů tak poskytly brize splavnou dráhu až do zátoky. Na lodníky zbylo jen odstraňovat kry z proudu, aby tak uvolnili lodi cestu.
19. září briga konečně zakotvila na několik metrů od břehu ve vyhlédnuté zátoce. Hned následující den se kolem jejího trupu začal tvořit led. Brzy led zesílil natolik, že unesl váhu člověka, a tak měli námořníci spojení se zemí.
Podle zvyku mořeplavců v arktických končinách severu zůstalo lanoví tak, jak bylo. Plachty lodníci pečlivě svinuli kolem ráhen a opatřili je obaly.
Vraní hnízdo zůstalo ne svém místě jednak k pozorování okolí, jednak jako jakési upozornění na loď z dáli.
Slunce vystupovalo už jen málo nad obzor. Od červnového slunovratu byly spirály, které opisovalo, nižší a nižší a brzy mělo slunce zmizet úplně.
Mužstvo spěchalo s přípravami. Řídil je energický Penellan. Led kolem lodi zesílil tak, že se mužstvo obávalo, aby jeho tlak nebyl pro samotnou loď nebezpečný. Penellan čekal, až v důsledku pohybu plovoucích ker a jejich přilnutí nabyl led asi šesti metrů tloušťky a pak dal pokyn šikmo jej vyřezat kolem trupu, takže se spojoval pod lodí a zpětně nabyl tvaru trupu lodi.
Briga tak vězela v jakémsi ložisku. Potom teprve zmizela obava z tlaku ledů.
Hned nato nasypávali lodníci podél boků až do výše zábradlí ze sněhu zeď o síle dvou metrů, která brzy ztvrdla na kámen. Tento obal zabraňoval teplu unikat zevnitř. Plátěný stan, pokrytý kůžemi a neprodyšně uzavřený, postavili po

celé délce paluby, a tak vznikla jakási promenáda pro mužstvo.
Mužstvo na zemi vybudovalo také jakési skladiště ze sněhu a lodníci zde uložili předměty, které by na lodi překážely.
Dále odstranili přepážky kajut tak, že na zádi a na přídi vzniklo po jedné prostorné místnosti. Taková místa se dala snadněji vytápět, protože led a vlhkost v nich nacházela méně koutů, kde by se usadila. Rovněž bylo usnadněno větrání pomocí plátěných stěn, otvírajících se ven.
Při těchto pracích se každý snažil, seč mu síly stačily, a 25. září měli vše hotové.
Ondřej Vasling se ukázal stejně obratný jako ostatní při různých pracích.
Zejména se s velikou horlivostí staralo dívku, a jestliže ta, nacházející se v myšlenkách u svého ubohého Ludvíka, nepozorovala jeho náklonnost k ní, tak Jan Cornbutte pochopil brzy, kam tato péče směřuje. Hovořilo tom s Penellanem a připomněl si několik okolností, z kterých rázem vyplynuly záměry jeho prvního důstojníka.
Ondřej Vasling miloval Marii a zamýšlel požádat jejího strýce o její ruku, jakmile nebudou pochybnosti o tom, že trosečníci jsou mrtvi. Pak se všichni vrátí do Dunkerku a pro Ondřeje Vaslinga bude hezká a bohatá dívka velmi dobrou partií, protože ona by pak byla jedinou dědičkou Jana Cornbutta.
Ve své netrpělivosti zapomínal Ondřej Vasling často na opatrnost. Několikrát prohlásil, že pátrání po trosečnících je už zbytečné. Ale často ho nová stopa usvědčovala z nepravdy, kterou pak Penellan radostně vyzdvihoval.
Proto nenáviděl první důstojník kormidelníka z hlouby srdce a ten mu to vracel i s nádavkem. Penellan se obával jen jediného, aby se totiž Ondřeji Vaslingovi nepodařilo zasít semeno sváru mezi mužstvo. Přemluvil Jana Cornbutta, aby mu při první příležitosti odpovídal jen vyhýbavě.
Když námořníci přípravy k přezimování skončili, učinil kapitán různá opatření na ochranu zdraví mužstva. Každé ráno museli lodníci větrat místnosti a pečlivě osušit vnitřní stěny od noční vlhkosti. Ráno a večer dostávali horký čaj nebo kávu, což jsou nejlepší prostředky proti chladu. Pak mužstvo rozdělil na lovecké oddíly, které měly pokud možno každodenně opatřit čerstvou potravu.
Každý musel mimo to denně provádět zdravý tělocvik. Bylo zakázáno pobývat bez pohybu v zimě, protože při třicetistupňovém mrazu mohlo snadno dojít k omrznutí některé části těla. V takovém případu si námořníci museli třít postižené místo sněhem, aby se zachránili před následky omrzlin.
Penellan vřele doporučoval začínat každé ráno studenou lázní. Bylo zapotřebí jisté odvahy k tomu, aby námořníci ponořili ruce a tváře do ledové vody vzniklé roztáním sněhu. Ale statečný Penellan dával příklad. Marie nebyla mezi posledními, kteří ho následovali.
Jan Cornbutte nezapomněl také na četbu a modlitby, neboť mu záleželo na tom, aby v srdci nezůstalo místo pro pochybnosti. V pustých krajinách není nic nebezpečnějšího.
Stále zasmušilá obloha naplňovala duši smutkem. Spousty sněhu bičované prudkými větry, zvětšovaly obvyklou úzkost. Slunce mělo brzy zmizet nad obzorem. Kdyby se nad hlavami plavců nekupila mračna, mohli by se těšit ze svitu měsíce, který měl být jejich skutečným sluncem za této dlouhé polární noci.
Protože vítr vál od západu, sníh nepřestával padat. Každé ráno lodníci zametali kolem lodi a vysekávali v ledu schody, po kterých se sestupovalo na pláň. Údržba schodů byla velmi snadná za pomoci nožů. Jakmile schody poopravili přitesáním, polili je trochou vody, která okamžitě ztvrdla. Penellan nařídil také vyhloubení otvoru v ledu nedaleko lodi. Každý den jeden z lodníků prorážel novou kůru, která se vytvořila v jeho horní části.
Voda, kterou tam pak čerpal z větší hloubky, byla méně studená než ta na povrchu.
Všechny tyto přípravy zabraly asi tři týdny. Pak už šlo o to, aby pátrání dále pokračovalo. Loď sevřely ledy na šest nebo sedm měsíců a teprve příští obleva jí mohla otevřít volnou cestu. Této nucené přestávky v plavbě měli cestovatelé využít k rozšíření pátrání dále na sever.

VIII.

PLÁN PÁTRÁNÍ.

9. října svolal Jan Cornbutte poradu, protože chtěl sestavit plán příštích operací. Aby vzrostla horlivost a odvaha všech, přibral k ní celé mužstvo.
S mapou v ruce vyložil nynější situaci.
Východní grónské pobřeží vybíhá kolmo na sever. Objevy mořeplavců stanovily přesně hranici mezi souší a mořem v těchto končinách. V prostoru asi jednoho tisíce kilometrů, které dělí Grónsko od Špicberků, nebyly záznamy o žádné pevnině. Jediný ostrov, ostrov Shannon, se nacházel necelých dvě stě kilometrů severně od Gael Hamkesovy zátoky, kde Mladá Odvážlivá přezimovala.
Pokud tedy byla norská loď hnána tím směrem, což bylo pravděpodobné, a pokud by se připustilo, že nedospěla až k ostrovu Shannonu, museli Ludvík Cornbutte a trosečníci hledat útulek přes zimu právě tam.
Tento názor převládl přes námitky Ondřeje Vaslinga a Jan Cornbutte rozhodl, že budou pátrat směrem k ostrovu Shannonu.
S přípravami se začalo ihned. Na norském pobřeží si opatřili sáně, zhotovené podle eskymáckého vzoru z prken ohnutých vpředu a vzadu. Sáně velice dobře jely po sněhu i po ledě. Byly asi tři a půl metru dlouhé a metr dvacet široké, a proto se na ně mohlo v případě potřeby naložit zásoby na několik týdnů. Fidele Misonne je brzy uvedl do provozuschopného stavu.
Pracoval na nich ve skladišti ze sněhu, kde měl i všechny potřebné nástroje.
Poprvé ve skladišti lodníci postavili kamna, protože bez nich by se tam nedalo pracovat. Roura od kamen vycházela jednou z bočních zdí děrou proraženou ve sněhu. Toto zařízení mělo ale vážnou závadu. Teplem roury tál ponenáhlu sníh tam, kde s ní byl ve styku, a otvor se citelně zvětšoval. Jana Cornbutta napadlo ovinout tuto část roury kovovou látkou, která nepropouští teplo, což se mu plně podařilo.
Zatímco se Misonne zabýval sáněmi, připravoval Penellan za Mariiny pomoci do zásoby šaty na cestu. Bot z tulení

kůže měli naštěstí dostatek. Jan Cornbutte a Ondřej Vasling se starali o zásoby. Připravili pro cestu soudek lihu k vytápění přenosnými kamny, dostatečné množství čaje a cukru. Malou bednu sucharů, jeden cent pemmikanu a několik soudků pálenky doplnilo potravinovou část. Lovem měli poutníci denně získávat čerstvé zásoby.
Potřebné množství střelného prachu rozdělili do několika pytlů. Kompas, sextant a dalekohled uložili tak, aby se zabezpečili před každým nárazem.
11. října se slunce už neobjevilo nad obzorem. V místnosti pro mužstvo musela ustavičně hořet lampa. Nesměli ztrácet čas. Proč je nutné zahájit pátrání?
V měsíci lednu klesnou teploty natolik, že cestovatelé nevyjdou ven bez nebezpečí života. Alespoň po dva měsíce bude osazenstvo lodi odsouzeno k naprosté uzavřenosti. Pak teprve nastane obleva a loď se osvobodí z ledového sevření. Tato obleva bude velmi překážet dalšímu pátrání. Na druhou stranu, jestli Ludvík Cornbutte a jeho druhové dosud žijí, není pravděpodobné, že by mohli odolat drsnosti arktické zimy. Je tedy nutné, aby záchrana přišla dříve, jinak bude veta po veškeré naději.
Toto vše věděl Ondřej Vasling lépe než kdokoli jiný. Proto se rozhodl klást této výpravě co nejvíce překážek.
Přípravy k záchranné výpravě skončily 20. října. Nyní šlo o vybrání lidí, kteří by se jí zúčastnili. Marii měl ochraňovat na výpravě Jan Cornbutte nebo Penellan, ani jeden tedy nemohl scházet.
A jak bude Marie snášet útrapy cesty? Až dosud přestála všechny krušné zkoušky, aniž by jimi příliš trpěla. Byla dcerou námořníka, zvyklá od dětství na všelijaké trampoty na moři. A proto se Penellan neděsil, když ji viděl v nebezpečném podnebí čelit nebezpečím polárních moří.
Po dlouhých úvahách Jan Cornbutte tedy rozhodl, že dívka bude doprovázet výpravu a v případě nutnosti ji povezou na sáních. Na nich lodníci zhotovili dřevěnou, neprodyšně uzavřenou boudu. Marii se tak splnilo její přání a zároveň měla radost, že nezůstane odloučená od obou svých ochránců.
Účastníky výpravy se stali Marie, Jan Cornbutte, Penellan, Ondřej Vasling, Aupic a Fidele Misonne. Alain Turquiette byl pověřen dozorem nad brigou, na které ještě zůstali Gervique a Gradline.
Jan Cornbutte se rozhodl, že zřídí na své cestě skladiště se zásobami vždy po sedmi nebo osmi dnech pochodu, aby mohl pokračovat v pátrání co nejdéle. Jakmile byly sáně připraveny, lodníci naložili zásoby, a poté náklad přikryli buvolíma kůžema. Všechno vážilo kolem tři a půl metrického centu právě tolik, kolik mohlo po ledě utáhnout spřežení šesti psů.
22. října, jak kapitán předpokládal, nastala náhlá změna teploty. Obloha se vyjasnila, hvězdy neobyčejně ostře zářily a měsíc se vyhoupl nad obzorem, aby už asi po dva týdny nezapadl. Teplota na teploměru klesla na pětadvacet stupňů pod nulou.
Odchod Jan Cornbutte stanovil na následující den.

IX.
DŮM ZE SNĚHU.

23. října v jedenáct hodin dopoledne se za jasného svitu měsíce dala výprava na cestu. Tentokrát provedli taková opatření, aby cesta mohla trvat delší dobu, bude-li toho zapotřebí. Jan Cornbutte se ubíral podél pobřeží na sever. Na tvrdém ledě nezanechávaly kroky chodců žádné stopy. Proto se kapitán musel řídit v dáli zvolenými orientačními body. Chvíli kráčel k pahorku plnému ledových hrotů, po chvíli zase k obrovskému ledovci, zdviženému tlakem nad pláň.
Při první zastávce, když urazili asi pětadvacet kilometrů začal Penellan s přípravami k utáboření. Stan z buvolí kůže opřeli o veliký ledový balvan.
Marie netrpěla příliš drsným mrazem, protože se vítr naštěstí utišil a mráz byl tak mnohem snesitelnější. Několikrát dívka vystoupila ze sání, aby zabránila strnutí těla a narušení krevního oběhu. Ostatně na sáních jí malá chýška, vystlaná péčí Penellana kůžemi, poskytovala nejen úkryt před nepohodou, ale i skromné pohodlí.
Když nadešla noc nebo spíše doba odpočinku, muži chýšku přenesli pod stan. Stala se dívčinou ložnicí.
Večeře sestávala z čerstvého pečeného masa, pemmikanu a horkého čaje.
Jan Cornbutte každému ze svých lidí přidělil po několika kapkách citronové šťávy, aby zamezil vzniku kurdějí. Po večeři všichni usnuli pod Boží ochranou.
Po osmihodinovém spánku nastalo probuzení a příprava na další pochod.
Lidé i psi dostali vydatnou snídani a pak se vyšlo. Neobyčejně hladký led dovoloval zvířatům táhnout sáně s velkou lehkostí. Chvílemi jim lidé stěží stačili.
Nepřítelem na jejich pouti se stalo oslnění, kterým trpěli někteří lodníci.
První onemocněli s očima Aupic a Misonne. Měsíční světlo dopadalo na nekonečné bílé pláně, odráželo se a působilo očím nesnesitelnou bolest.
Nestejnoměrné zapadání nohou při chůzi sněhem bylo příčinou častých pádů, které se na štěstí obešly bez úrazu a které Penellan obracel v žert.
Nicméně doporučoval každému, aby než udělá krok, ohledal před sebou zem okovanou holí, kterou měli všichni.
1. listopadu, deset dnů po odchodu z lodi, se dostala výprava už asi devadesát kilometrů severněji. Všichni museli snášet velké útrapy. Jan Combutte trpěl hrozně od oslnění a zrak mu slábl den ode dne. Aupic a Filele Misonne kráčeli kupředu jen s tápáním kolem sebe, protože jejich oči, naběhlé do ruda, jako by byly spáleny bílým odleskem.
Marii před těmito útrapami uchránila budka, v které se zdržovala co možná nejvíce. Penellan podporován svoji nezdolnou odvahou, odolával všem těmto útrapám. Mimo něj se nejlépe vedlo Ondřeji Vaslingovi. Zdálo se, jako by mráz, oslnění a od toho bolesti, neměli nad ním žádnou moc. Jeho železné tělo vzdorovalo všem nástrahám cesty. Dělalo mu potěšení, že se malomyslnost zmocňuje i těch nejsilnějších, a v duchu předvídal, že už brzy nastane okamžik, kdy se budou muset vrátit.
4. listopadu výprava v důsledku nadměrné únavy zastavila na jeden nebo dva dny.

Jakmile kapitán vybral místo pro táboření, ostatní se dali do stavby tábora. Jan Cornbutte rozhodl, že si vybudují dům ze sněhu, který opřou o jedno ze skalisek vyskytujících se v předhůří. Fidele Misonne ihned narýsoval obrysy základů, které měřily čtyři a půl metru do délky a jeden a půl metru do šířky. Pomocí svých nožů oddělovali Penellan, Aupic a Misonne veliké kusy ledu a nosili je k určenému místu. Potom je stavěli na sebe, jako když zedníci kladou na sebe cihly. Brzy základní zeď vyhnali až do výšky jeden a půl metru a síly zdi téměř stejné, protože měli dostatek materiálu. Také však proto, aby stavba byla pevná a vydržela několik dnů. Čtyři zdi lodníci dokončili téměř za osm hodin. Dveře zřídili na jižní straně. Plátno stanu, položené přes tyto čtyři zdi, splývalo přes otvor dveří, a tak je zakrývalo.
Teď už šlo jen o to, aby všechno překryli velikými balvany, které tak měly vytvořit střechu této budovy.
Po dalších třech hodinách krušné práce dům dohotovili a všichni se do něho uchýlili, přemoženi únavou a skleslostí mysli. Jan Cornbutte trpěl natolik, že už nemohl udělat ani krok. Ondřej Vasling využil jeho bolestí velmi výhodně. Vymohl na něm slib, že nebudou za tak hrozných podmínek v pátrání nadále pokračovat.
Penellan nevěděl, na kterého svatého se obrátit, aby se podmínky zlepšily. Shledával jako nevhodné a zbabělé zanechat své druhy s nadějí na nejistou budoucnost. Proto se je snažil různě zabavit, ale marně.
I když bylo o návratu rozhodnuto, odpočinek potřebovali všichni. Dohodli se, že asi po tři dny se žádné přípravy ke zpáteční cestě nebudou konat.
4. listopadu začal Jan Cornbutte se svými druhy na určeném místě u pobřeží zakopávat zásoby, které pro zpáteční cestu nepotřebovali. Místo náležitě označil pro případ, že by ho nové pátrání přivedlo opět do těchto končin. Výživu pro zpáteční cestu měli zajištěnou v podobných skladištích, které zřizovali každý čtvrtý den při cestě vpřed, aniž by potravu museli táhnout s sebou na sáních.
Odchod Jan Cornbutte stanovil na desátou hodinu ranní 5. listopadu.
Nejhlubší smutek se zmocnil malého oddílu. Marie jen tak tak, že neplakala, když viděla skleslost svého strýce. Tolik útrap a nadarmo! Tolik práce nazmar! Penellana ovládlo šibeniční rozpoložení. Posílal kde koho ke všem všudy a neustával při každé příležitosti žehrat na slabost a zbabělost svých druhů, bojácnějších a unavenějších, jak říkal, než Marie, která by došla na konec světa, aniž by si stěžovala.
Ondřej Vasling nemohl potlačit radost, kterou mu způsobilo toto rozhodnutí. Dívce projevoval více pozornosti než kdy jindy, a dokonce v ní vzbuzoval naději, že v novém pátrání mohou pokračovat po skončení zimy, i když dobře věděl, že pak už bude pozdě.

X.
POCHOVÁNI ZAŽIVA.

Večer před odchodem se Penellan zabýval rozbíjením prázdných beden, aby kousky dřeva přiložil do kamen, když v tom pronikl do místnosti hustý dým. Zároveň pocítili obyvatelé sněhového domu jakoby zemětřesení. Kdekdo vyrazil výkřik hrůzy a Penellan se vyřítil ven.
Panovala úplná tma. Nešlo o oblevu, ale o děsnou vichřici, která řádila v těchto končinách. Sníh vířil s velkou prudkostí a mráz byl tak veliký, že kormidelník cítil, jak mu rychle omrzají ruce a nos. Za stálého tření postižených míst sněhem se vracel zpět.
„Vichřice," řekl. „Pomozte nám nebesa, aby náš dům odolal, protože kdyby jej zničil uragán, byla by veta i po nás!"
Zatímco se ve vzduchu rozpoutala vichřice, zpod ledu se ozýval strašlivý hřmot. Kry, roztříštěné o výběžek podhůří, na sebe narážely s třeskotem a řítily se na sebe. Vítr vál takovou silou, až se chvílemi zdálo, že se celý dům hýbe.
Fosforeskující záblesky, nevysvětlitelné v těchto zeměpisných šířkách, mihotaly vánicí.
„Marie! Marie!" vykřikl Penellan a chytil dívku za ruce.
„Jsme v pěkné bryndě!" řekl Fidele Misonne.
„A nevím, jestli z ní vyvázneme!" podotkl Aupic.
„Měli bychom opustit tento sněhový dům!" promluvil Ondřej Vasling.
„To není možné!" odpověděl Penellan. „Venku je hrozný mráz, ale zde jsme před ním chráněni."
„Dejte mi teploměr," řekl Ondřej Vasling.
Aupic mu jej podal, uvnitř ukazoval deset stupňů pod nulou při hořících kamnech. Ondřej Vasling nadzvedl plátno, splývající přes otvor a vysunul teploměr rychle ven, jinak hrozilo poranění ledovými ostny, které zvedal vítr a které vířily jako pravé krupobití.
„Nuže, pane Vaslingu, ještě chcete ven?" zeptal se Penellan.
„Vidíte, že zde jsme ve větším bezpečí."
„Ano," připojil se Jan Cornbutte, „a musíme vynaložit všechno úsilí k vyztužení domu zevnitř."
„Ale hrozí nám ještě hroznější nebezpečí!" podotkl Ondřej Vasling.
„Jaké?" zeptal se Jan Cornbutte.
„To, že vichřice roztříští led, kde tábořime, jako jej roztříštila u předhůří, a budeme potom zaneseni bůhví kam nebo se utopíme!"
„Tomu nevěřím," odpověděl Penellan, „protože venku mrzne tak, že mořská voda musí zamrznout! Podívejme se, jaká je venku zima!" Nadzvedl plátno závěsu, aby pod ním vystrčil jen ruku a pak s obtížemi našel ve sněhu teploměr. Konečně se mu jej podařilo uchopit a přiblížil se s ním k lampě.
„Dvaatřicet stupňů pod nulou!" řekl Penellan. „To je největší mráz, jaký jsme dosud zažili!"
„Ještě deset stupňů," připojil se Ondřej Vasling, „a rtuť zmrzne." Po těchto slovech zavládlo ponuré ticho.
Kolem osmi hodin ráno se Penellan pokusil vyjít podruhé ven, aby zjistil situaci a také aby obnovil otvor pro odchod dýmu, který vichřice několikrát vehnala dovnitř chýše. Námořník se důkladně pozapínal, převázal kapuci na hlavě kapesníkem a nadzvedl plátno.
Dveřní otvor úplně vyplňoval tvrdý sníh. Penellan uchopil okovanou hůl a vrazil ji do této kompaktní hmoty. Hrůza mu

však zmrazila krev, když poznal, že konec jeho hole není volný a naráží na cosi tvrdého!
„Cornbutte!“ řekl kapitánovi, který k němu přistoupil, „jsme pod tímto sněhem pohřbeni!“
„Co to povídáš?“ zvolal Jan Cornbutte.
„Říkám, že se sníh nakupil a zmrzl kolem nás i nad námi, a že jsme zde zaživa pohřbeni!“
„Pokusíme se tu spoustu sněhu odstranit,“ řekl kapitán.
Oba přátelé se o překážku zatarasující dveře opřeli, ale nepohnuli s ní ani o píď. Sníh se přeměnil v ledový balvan, který měřil přes jeden a půl metru do šířky a splýval s domem v jeden celek.
Jan Cornbutte nemohl potlačit výkřik, který probudil Misonna a Ondřeje Vaslinga. Poslednímu jmenovanému se vydrala z úst kletba a jeho rysy ztvrdly. V tom dovnitř pronikl dým hustší než kdy předtím, protože nemohl nikudy unikat.
„Proklatě!“ vykřikl Misonne.
„Roura od kamen je ledem ohnutá!“
Penellan vzal opět svoji hůl a odstavil kamna. Hodil na žhavé uhlí sníh, aby je uhasil, ale to vyvolalo takový dým, že bylo stěží vidět světlo lampy. Pak se pokoušel holí uvolnit otvor pro rouru, ale všude narážel jenom na led!
Nezbývalo, než vyčkat úděsného konce, kterému by předcházela strašlivá agónie! Kouř vnikal nešťastníkům do hrdel a způsoboval nesmírnou bolest. Brzy dojde k tomu nejhoršímu, bude chybět vzduch!
Marie vstala a její přítomnost, která uváděla v zoufalství Jana Cornbutta, vrátila Penellanovi trochu odvahy.
Kormidelník si v duchu říkal, že to ubohé dítě přece nemůže být odsouzeno k tak strašlivé smrti.
„Nuže,“ řekla dívka, „proč zde takto topíte? Vždyť je tu všude samý kouř!“
„Ano… ano…“ zakoktal kormidelník.
„Vždyť není moc veliká zima,“ pokračovala Marie, „už dávno tady nebylo takové teplo!“ Nikdo se jí neodvážil říci pravdu do očí.
„Podívej, Marie,“ řekl Penellan, „pomoz nám připravit snídani. Na to, abychom mohli vyjít, je příliš veliká zima. Zde je pánev, tady líh, zde káva.
Všichni už jsme vzhůru a napřed si dáme trochu pemmikanu, když nám to zlořečené počasí brání vyjít na lov!“ Jeho slova vzpružila ostatní.
„Napřed se najíme,“ připojil Penellan, „a pak už něco vymyslíme, jak se odtud dostat.“ Penellan šel příkladem a snědl svoji porci. Jeho druhové ho napodobili a pak vypili šálek horké kávy, což dodalo jejich srdcím opět trošku odvahy.
Potom se Jan Cornbutte velmi energicky rozhodl, že si každý vezme nějaký prostředek pro kutání v ledu.
Tu podotkl Ondřej Vasling:
„Jestliže dosud trvá vichřice, a to je pravděpodobné, jsme pohřbeni asi tři metry pod ledem, protože neslyšíme zvenku sebemenší zvuk!“ Penellan pohlédl na Marii, která pochopila celou pravdu, ale nezachvěla se.
Kormidelník rozžhavil nejdříve nad lihovým plamenem konec své okované hole, který pak vrážel postupně do každé ze čtyř stěn příbytku, ale v žádné nenašel východ. Jan Cornbutte se rozhodl k proražení otvoru původními dveřmi. Ale led byl tak tvrdý, že nože vnikaly do něj jenom velmi obtížně. Kusy ledu, které lodníci vytahovali z otvoru, začali brzy zaplňovat místnost. Za dvě hodiny těžké práce neměřila vyhloubená chodba ani jeden metr.
Museli vymyslet takový postup, který by práce zrychlil a zároveň neotřásal sněhovým domem. Čím více postupovali kupředu, tím větší úsilí museli vyvinout k rýpání ledu, protože ten byl tvrdší a tvrdší. Penellana napadlo použít k rozpouštění ledu v určeném směru lihový kahan.
Znamenalo to tak trochu hazard, kdyby se uvěznění protahovalo, neměla by výprava líh k vaření, protože omezená zásoba by se při takovém použití rychle tenčila. Nicméně s tímto použitím všichni souhlasili a začali jej uskutečňovat. Především vykopali díru na vodu hlubokou asi jeden metr a širokou třicet centimetrů v průměru. Voda se v ní bude shromažďovat tavením ledu.
Opravdu nemuseli litovat použití kahanu, neboť účinkem ohně, který Penellan nasměroval na sněhovou hmotu, se voda řinula velmi brzy.
Chodba se pomalu prodlužovala, ale kormidelník nemohl dlouho pokračovat v této práci, protože voda kapající na jeho šaty, mu začala pronikat až na kůži. Po čtvrthodině musel Penellan přerušit práci a vytáhnout kahan, aby se osušil. Misonne ho okamžitě vystřídal a pracoval s nemenší vervou než jeho předchůdce.
Po dvouhodinové práci, i když chodba už měřila jeden a půl metru délky, okovaná hůl stále nemohla prorazit ven.
„Není možné,“ řekl Jan Cornbutte, „že by napadlo tolik sněhu! Zřejmě ho vichřice navála do těchto míst. Snad bychom se měli pokusit o proražení na jiném místě?“
„Nevím,“ odpověděl Penellan, „ale kdybychom měli pokračovat v započatém díle jen proto, aby naši druhové neklesali na mysli, pokračujme! Není možné, abychom odtud nenašli východ!“
„Nedojde líh?“ zeptal se kapitán.
„Doufám, že ne,“ odpověděl Penellan, „ovšem s podmínkou, že se zřekneme kávy a horkých nápojů! Ostatně to není to, co mě nejvíc znepokojuje!“
„A co je to, Penellane?“ zeptal se Jan Cornbutte.
„To, že naše lampa zhasne nedostatkem oleje a brzy nám dojdou potraviny! Děj se však vůle Boží!“ Potom šel Penellan vystřídat Ondřeje Vaslinga, který pracoval velmi energicky k všeobecné záchraně.
„Pane Vaslingu,“ řekl mu, „já vás vystřídám, ale dávejte, prosím, pozor na možné hroucení chodby, abychom je mohli včas odvrátit.“ Nadešel čas odpočinku, a když se chodba prodloužila o dalších asi třicet centimetrů, šel si také Penellan lehnout ke svým druhům.

XI.
OBLÁČEK DÝMU.

Jakmile se námořníci následující den probudili, uviděli místnost pohrouženou ve tmě. Lampa zhasla. Jan Cornbutte požádal Penellana o rozsvícení. Penellan vstal, aby křesadlem zapálil kahan, ale narazil hlavou na ledový strop. Zhrozil se, protože ještě večer mohl stát vzpřímа. Když se mu podařilo kahan zapálit, uviděl při matném lihovém světle, že se strop snížil asi o třicet centimetrů.
Penellan se dal zuřivě do práce.
V tu chvíli Marie pohlédla na kormidelníkovu tvář a pochopila, jaká zoufalost i pevná vůle spolu zápasí. Přistoupila k němu, vzala ho za ruce a něžně je stiskla. Penellan pocítil, že se mu vrací odvaha.
„Ona nemůže takto zemřít!“ zvolal.
Uchopil kahan a opět vlezl do úzké chodby. Tam nebývalou silou vrazil okovanou hůl do ledu. Nepocítil odpor. Dostal se tedy až k měkčím sněhovým vrstvám? Vytáhl hůl a světlý paprsek vnikl do ledového domu.
„Ke mně, přátelé!“ vykřikl.
A rukama a nohama odhrabával sníh, ale vnější povrch nebyl ještě rozměklý natolik, jak by si představoval. S paprskem světla vnikl do chýše prudký mráz a zachvátil všechny vlhké části, které rázem ztuhly. Pomocí svého nože Penellan rozšířil otvor a mohl konečně vdechovat čerstvý vzduch.
Klesl na kolena, aby poděkoval Bohu, a brzy se k němu připojili ostatní i s Marií.
Nádherný měsíc ozařoval ovzduší, ale veliký mráz byl k nesnesení.
Všichni se vrátili dovnitř, ale předtím se Penellan rozhlédl kolem sebe.
Předhůří už zde nebylo a ledová chýše se nacházela na nesmírné ledové pláni. Penellan chtěl zamířit k sáním, kde nechali zásoby. Sáně zmizely!
Mráz ho přiměl k návratu. Ostatním však nic neřekl. Především museli vysušit oděvy, a to za pomoci lihového kahanu. Teploměr, vystavený na okamžik účinkům venkovního vzduchu, klesl na třicet stupňů pod nulou.
Za hodinu se odhodlali Ondřej Vasling a Penellan vyjít ven na mrazivý vzduch. Zahalili se do zavlhlých šatů a vyšli dveřním otvorem, jehož stěny ztvrdly na kámen.
„Byli jsme zahnáni na severovýchod,“ řekl Ondřej Vasling a orientoval se podle hvězd, které neobyčejně jasně zářily.
„To by ještě nebylo tak zlé,“ odpověděl Penellan, „kdyby nás následovaly také naše sáně!“
„Sáně zde nejsou?“ zvolal Ondřej Vasling.
„Ale pak jsme ztraceni!“
„Tak je budeme hledat,“ odpověděl Penellan klidně.
Obešli chýši, což byl nyní jednolitý ledový balvan činící do výše asi pěti metrů. Nesmírné množství sněhu napadalo za vichřice a ta jej navála k jedinému vyvýšenému místu, které se na pláni nacházelo. Celý balvan zahnal vítr mezi roztříštěné kry přes čtyřicet pět kilometrů na severovýchod a uvěznění bezděky sdíleli osud svého plovoucího vězení. Sáně, nesené jinou krou, bezpochyby vítr zahnal jiným směrem, protože po nich nezůstala ani stopa, a psi zahynuli zřejmě v té strašlivé vánici.
Ondřej Vasling a Penellan pocítili, že se jim do srdcí vkrádá zoufalost.
Neodvažovali se oznámit osudnou zvěst svým druhům v neštěstí! Vystoupili na ledový balvan, u kterého se nacházel jejich příbytek, ale neviděli nic než nesmírnou bílou pláň, která je kolem dokola obklíčovala. Mrazem jim začaly tuhnout údy a vlhkost v jejich oděvech se proměnila v rampouchy, které z nich visely.
V okamžiku, když chtěl Penellan sestoupit s pahorku, vrhl pohled na Ondřeje Vaslinga. Spatřil, jak hledí dychtivě určitým směrem a pak se zachvěl a zbledl. „Co je vám, pane Vaslingu?“ zeptal se ho.
„To nic není!“ odpověděl Ondřej Vasling. „Sestoupíme a budeme se snažit opustit tyto končiny co nejdříve, abychom se sem už nikdy nemuseli vrátit!“ Penellan vystoupil ještě o trochu výš a pohlédl směrem, který tak upoutal pozornost prvního důstojníka. Ale to, co uviděl, mělo na něj zcela opačný účinek než na jeho druha, protože vzápětí radostně vykřikl:
„Díky Pánu Bohu!“ Lehký dým vystupoval na severovýchodě. Nebylo už pochyb, že tam žijí živé bytosti. Penellanovy radostné výkřiky přivolaly jeho druhy a všichni se mohli na vlastní oči přesvědčit, že se kormidelník nemýlil. Aniž by se znepokojovali nedostatkem potravin a dbali na drsné teploty, zahaleni ve své kapuce se všichni pustili dlouhými kroky k udanému místu.
Dým se zvedal na severovýchodě a malý hlouček se chvatně ubíral tím směrem. K cíli měli asi osm až deset kilometrů, ale kráčet najisto bylo velmi obtížné. Dým zmizel a v okolí se neobjevovala žádná vyvýšenina, která by posloužila jako orientační bod – pláň byla úplně hladká. A přeci se nesměli uchýlit od přímého směru.
„Protože se nemůžeme při pochodu řídit vzdálenými předměty,“ řekl Jan Cornbutte, „použijeme osvědčené metody zeměměřičů, jenom ji přizpůsobíme pro naše účely. Penellan půjde vpředu, Vasling dvacet kroků za ním, já dvacet kroků za Vaslingem. Tak budu moci usoudit, jestli se Penellan neodchyluje od přímky.“ Takto pochodovali asi půl hodiny, když se Penellan náhle zastavil a naslouchal.
Skupina lodníků ho dohonila.
„Neslyšíte nic?“ zeptal se jich.
„Nic,“ odpověděl Misonne.
„To je zvláštní!“ promluvil Penellan pomalu, „zdálo se mi, jako by odtamtud zazněly výkřiky.“
„Výkřiky?“ zeptala se dívka.
„Byli bychom zcela blízko svého cíle!“
„K tomu není žádný důvod,“ podotkl Ondřej Vasling.
„V těchto vysokých zeměpisných šířkách a za silných mrazů jsou zvuky slyšet na velikou vzdálenost.“
„Ať je tomu jakkoli,“ řekl Jan Cornbutte, „musíme kupředu nebo tady zmrzneme!“
„Počkejte!“ pronesl Penellan. „Poslouchejte!“ Kdesi v dáli byly slyšet jakési zvuky, sice slabé, ale přeci jen slyšitelné.

Podobaly se výkřikům bolesti a úzkosti. Opakovaly se dvakrát. Zdálo se, že někdo volá o pomoc. Pak vše rázem utichlo.
„Nemýlil jsem se," vykřikl Penellan.
„Kupředu!" A utíkal směrem, odkud před chvíli zaznívaly výkřiky.Tak urazil asi tři kilometry a v úžasu uviděl před sebou na zemi ležet člověka. Přistoupil k němu, pozvedl ho a v zoufalství zvedl ruce k nebesům.
Ondřej Vasling, který ho dohonil s ostatními lodníky, zvolal:
„To je jeden z trosečníků! To je náš lodník Cortrois!"
„Je mrtvý," odpověděl Penellan, „zmrzl!" Jan Cornbutte a Marie došli hlouček a uviděli mrtvolu, již ztuhlou mrazem.
Zoufalství se odráželo v jejich tvářích. Mrtvý byl jedním z druhů Ludvíka Cornbutta!
„Vpřed!" zvolal Penellan odvážně.
Kráčeli ještě asi půl hodiny beze slova a uviděli před sebou vyvýšeninu, která jistě byla pevnou zemí.
„To je beze všech pochybností ostrov Shannon," promluvil Jan Cornbutte.
Když ušli ještě asi dva kilometry, uviděli již zcela zřetelně dým vystupující ze sněhové chýše s dřevěnými dveřmi.
Vyrazili výkřiky nadšení. Dva muži vyběhli z chýše a v jednom z nich poznal Penellan Petra Nouqueta.
„Petře!" vykřikl.
Ten zůstal stát jako omráčený a nedokázal si uvědomit, co se kolem něj děje.
Ondřej Vasling s určitým znepokojením, s nímž se mísila i krutá radost, pozoroval druha Petra Nouqueta, protože v něm nepoznával Ludvíka Cornbutta.
„Petře! To jsem já, Penellan! Tohle jsou mí přátelé!" Petr Nonquet se vzpamatoval a padl starému kamarádovi do náruče.
„A můj syn? Ludvík?" vykřikl Jan Cornbutte s přízvukem nejhlubšího zoufalství.
XII.
NÁVRAT K LODI.
V tom okamžiku vyšel z chýše jakýsi muž a vlekl se po ledě.
Byl to Ludvík Cornbutte.
„Synku!" „Můj drahý otče!" Oba výkřiky splynuly v jeden a Ludvík Cornbutte klesl v mdlobách do náruče svému otci a své snoubence, kteří ho odvlekli do chýše. Tam se jim ho podařilo přivést k plnému vědomí.
„Otče! Marie!" šeptal Ludvík Cornbutte.
„Jsem rád, že vás ještě vidím předtím, než umřu!"
„Neumřeš," prohlásil Penellan, „protože všichni tvoji blízcí a přátelé jsou u tebe." Nenávist Ondřeje Vaslinga musela být opravdu veliká, neboť na Ludvíka Cornbutta ani nepromluvil, ani mu nepodal ruku.
Petr Nouquet nevěděl samou radostí, co dělá, objímal kdekoho. Pak přiložil do kamen dříví a brzy se v chýŠi rozhostilo teplo.
V příbytku byli ještě dva muži, které neznali ani Jan Cornbutte, ani Penellan.
Byli to Jocki a Herming, jediní norští lodníci, kteří zůstali z mužstva Frooernu.
„Přátelé, jsme tedy zachráněni!" řekl Ludvík Cornbutte. „Otče, Marie, vy jste se vydali v taková nebezpečí!"
„Nelitujeme toho, Ludvíku," odpověděl Jan Cornbutte.
„Tvoje briga Mladá Odvážlivá kotví pevně mezi ledy asi sto kilometrů odtud. Vrátíme se k ní společně."
„Až se Cortrois vrátí," pronesl Petr Nouquet, „bude věru spokojen." Po těchto slovech následovalo smutné ticho a Penellan oznámil Petrovi Nouquetovi a Ludvíku Cornbuttovi smrt jejich druha, kterého zabil mráz.
„Přátelé," řekl Penellan, „vyčkáme, až se mráz zmírní. Máte potraviny?"
„Ano, a spálíme vše, co nám zbylo z Frooernu." Frooern byl opravdu zahnán asi sedmdesát kilometrů od místa, kde přezimoval Ludvík Cornbutte. Tam jej rozbily kry, které pluly za oblevy. Trosečníky, i s částí trosek vraku, moře zaneslo na jižní břeh ostrova Shannonu, kde z vyplavených trosek postavili chýši.
Těch, co se zachránili, bylo tenkrát pět: Ludvík Cornbutte, Cortrois, Petr Nouquet, Jocki a Herming. Co se týká ostatních z norské lodi, ti utonuli spolu se záchranným člunem.
Když Ludvík Cornbutte viděl, že je zahnán mezi ledy, které se sevřely kolem jeho člunu, provedl všechna nutná opatření k přezimování. Byl to muž energický, pracovitý a velmi odvážný. Ale přes veškerou svou sílu ho udolalo strašlivé podnebí, a když ho nalezl jeho otec, čekal jen na příchod smrti. Ostatně musel zápasit nejen s nástrahami živlů, ale i se zlou vůlí obou norských plavců, kteří by mu měli být vděčni za záchranu života. Ale byli to takoví divoši, nepřístupní těm nejpřirozenějším lidským citům.
Když se Ludvíku Cornbuttovi naskytla příležitost, zmínil se o nich Penellanovi a doporučil, aby jim nedůvěřoval. Na oplátku se mu Penellan zase svěřil s chováním Ondřeje Vaslinga.
Ludvík Cornbutte se vzpíral tomu uvěřit, ale Penellan mu dokazoval, že od té doby, co zmizel, jednal Ondřej Vasling tak, aby si zajistil přízeň statečné Marie.
Celý den věnovali všichni odpočinku a radosti ze shledání. Poblíž obydlí Fidele Misonne a Petr Nouquet usmrtili několik mořských ptáků. Tato čerstvá strava a hlavně oheň, který byl horlivě udržován, vrátily trochu sil i těm nejchuravějším.
Také Ludvík Cornbutte se zřejmě cítil lépe. Byl to první okamžik radosti, který prožívali tito stateční lidé v bídné chýši, tisíc kilometrů od pevniny, v mrazu třiceti stupňů Celsia pod nulou!
Velký mráz trval až do novoluní a teprve 17. listopadu, týden po shledání, mohla celá výprava v čele s Janem Cornbuttem pomýšlet na odchod. Jenom svit hvězd jim dělal průvodce, ale mráz byl méně ostrý a připadlo dokonce i trochu sněhu.
Než opustili místo táboření, vykopali hrob pro ubohého Cortroise. Byl to velmi smutný obřad a velice všechny sklíčil.

Cortrois, jako první z nich, už nikdy víc nespatří svůj domov!
Misonne zhotovil z prken chýše jakési sáně k dopravě potravin a v tažení se jednotliví lodníci střídali. Jan Cornbutte vedl výpravu již po známých cestách a velice se snažil neodchýlit se z cesty. Doufal pevně, že tak najde skladiště zásob, protože při přírůstku čtyř osob by bez dalších potravin nepřežili. Když nadešel čas k odpočinku, velmi rychle vybudovali společnými silami tábořiště.
Řízením Prozřetelnosti objevili při cestě zpět opět své původní sáně, které uvízly u podhůří, kde přestály všechny nástrahy počasí. Psi nejdříve sežrali svoje postroje, aby tak ukojili hlad, a pak se pustili postupně do zásob na sáních. Díky psům vlastně sáně Jan Cornbutte nalezl.
Výprava dále postupovala v cestě k zátoce, v které briga přezimovala.
Psy zapřáhli znovu do sání a žádná další nečekaná příhoda už výpravu nepotkala.
Pouze Aupic, Ondřej Vasling a oba Norové se drželi opodál od ostatních, ale aniž by to tušili, ostatní je přísně střežili.
Toto semeno neshody vzbuzovalo nejednou obavu v duších Ludvíka Cornbutta a Penellana.
7. prosince, dvacet dnů po setkání, uviděli zátoku, v které přezimovala Mladá Odvážlivá. Jaké bylo však jejich překvapení, když na ně briga shlížela z výšky čtyř metrů nad zemí, posazená na ledových balvanech! Rozběhli se k lodi se starostí o své druhy, ale přivítaly je radostné výkřiky Gerviquea, Gradlina a Turquietta. Všichni tři přestáli nástrahy polární zimy bez větších zdravotních následků.
Vichřice řádila v celém polárním moři. Ledy i zde byly roztříštěny, a jak je bouře hnala sem a tam, podle toho se nakupily různě na sebe a přitom poškodily ledové lože lodi. A protože ledy vichřice zvedala i do výše, octla se briga nad mořem.
První okamžiky osazenstvo lodi věnovalo chvílím radosti ze šťastného shledání. Ty, co se zúčastnili pátrání, potěšilo především, že našli všechno v dobrém stavu. Sice je očekávala ještě dlouhá a krutá zima, ale loď vyzdvižení vůbec nepoškodilo. A až nastane obleva, bude třeba ji nechat sklouznout po nakloněné ploše neboli spustit na uvolněné moře. Ty, co hlídali loď, potěšil hlavně návrat trosečníků v čele s Ludvíkem Cornbuttem.
Zlá zpráva zasmušila tváře Jana Cornbuta a jeho druhů. Strašlivá bouře úplně zničila sněhové skladiště, vybudované na pobřeží. Uskladněné potraviny vichřice roznesla po okolí a zachránit se z nich prakticky nedalo nic.
Jakmile se oba Cornbuttové dozvěděli o tomto neštěstí, navštívili podpalubí lodi, aby zjistili, kolik potravin jim zbývá ve spižírně.
Obleva měla nastat teprve v květnu a briga nemohla dříve zátoku opustit. To tedy znamenalo strávit pět zimních měsíců mezi ledy. Po tuto dobu se muselo uživit čtrnáct lidí. Jan Cornbutte provedl podrobný rozpočet a shledal, že vystačí nanejvýš do vyplutí, a to jen za předpokladu, že bude každému vydávána poloviční porce než obvykle. Lov se tedy stal nezbytností k získání potravy a vylepšení jídelníčku.
Z obavy, aby se toto neštěstí neopakovalo, rozhodl Jan Cornbutte neukládat jiné zásoby na zemi a všechny potraviny ponechat na lodi. Ve společné místnosti pro mužstvo přibyly i postele pro nově příchozí. Turquiette, Gervique a Gradlin vysekali v ledu schodiště, po kterém se dalo vystupovat na palubu lodi.

XIII.
DVA SOUPEŘI.
Ondřej Vasling se spřátelil s oběma norskými lodníky. Aupic také příslušel k této skupince, která se držela stranou a hlasitě reptala proti všem novým opatřením. Ludvík Cornbutte, kterému otec předal velení na lodi, neuposlechl Mariiných rad, aby jednal s touto skupinkou raději mírně, a dal na srozuměnou, že nikdo nebude mít v ničem výjimky.
Dvěma Norům se podařilo zmocnit se bedny s nasoleným masem. Ludvík Cornbutte je požádal, aby ji ihned vrátili. Ale Aupic se k nim přidal a Ondřej Vasling prohlásil, že opatření týkající se výživy, nebudou mít dlouhé trvání.
Těmto nešťastníkům nebylo třeba vysvětlovat, že nařízení je ve všeobecném zájmu. Oni si to uvědomovali, ale hledali jen záminku ke vzpouře. Penellan skočil po Norech, kteří měli v rukách nože, ale za pomoci Misonna a Turquietta se jim podařilo vyrvat nože z rukou a zmocnit se bedny s nasoleným masem. Když Ondřej Vasling a Aupic viděli, že jsou v menšině, do šarvátky nijak nezasáhli.
Ludvík Cornbutte však odvedl prvního důstojníka stranou a řekl mu důrazně:
„Ondřeji Vaslingu, jste bídák. Vím o vašem chování i to, kam směřuje.
Protože mně bylo svěřeno velení nad celým mužstvem, spikne-li se někdo z vás proti tomuto mužstvu, zabiji ho vlastní rukou!“
„Ludvíku Cornbutte,“ odpověděl první důstojník, „hrajete si na všemocného, ale pamatujte si: zde už neexistuje poslušnost podřízených a jen silnější vydává zákony!“ Dívka se nikdy nezachvěla před nástrahami polárních moří, ale bála se této zášti, jejíž příčinou byla ona sama, a kterou se jí nepodařilo u Ludvíka Cornbutta zcela potlačit.
I přes toto vypovězení války se v jídelně zasedalo společně a v určenou hodinu. Lovem získali lodníci několik ptarmiganů a bílých zajíců. Věděli však, že za velikých mrazů, které se blížily, pramen čerstvé potravy vyschne.
Mrazy začaly o slunovratu 22. prosince. Ten den klesla rtuť teploměru na pětatřicet stupňů pod nulou. Všichni cítili bolest v uších, v nose a ve všech končetinách. Zmocňovala se jich mrtvolná ztuhlost, doprovázená bolením hlavy a ztíženým dýcháním.
V takovém stavu neměl už nikdo odvahu vyjít na lov nebo provádět nějaké cviky. Zůstávali schouleni kolem kamen, která jim mnoho tepla neposkytovala a jakmile se od nich na krok vzdálili, cítili, že v nich náhle tuhne krev.
Nejhůře se zdravím na tom byl Jan Cornbutte, nemohl už vstát ani s postele. Objevily se u něho příznaky kurdějí a jeho nohy se pokryly bělavými puchýřky.
Dívce se vedlo dobře a pečovala o nemocné s horlivostí milosrdné sestry. Všichni stateční námořníci jí z hloubi srdce děkovali za její obětavost.
1. leden byl jedním z nejsmutnějších dnů z celého přezimování. Vál prudký vítr a mráz se stal nesnesitelný. Vyjít ven

bylo spojeno s nebezpečím zmrznutí. Nejstatečnější se omezili jen procházkou po palubě, chráněné stanovou plachtou. Jan Cornbutte, Gervique a Gradlin už neopouštěli ani postele. Oba Norové, Aupic a Ondřej Vasling, zatím zdraví, vrhali záštiplné pohledy na nemocné druhy.
Ludvík Cornbutte odvedl Penellana na palubu a zeptal se ho na stav zásob paliva.
„Uhlí je všechno spálené," odpověděl Penellan, „a topíme už jen posledními kusy dříví!"
„Jestli nepřekonáme mráz," pronesl Ludvík Cornbutte, „je s námi konec!"
„Zbývá nám jediné," podotkl Penellan, „spálit z naší brigy vše, co je možné. Od okřídlí až po čáru ponoru a v případě potřeby můžeme loď rozebrat úplně a vybudovat si loď menší."
„To je ale krajní prostředek," odpověděl mladý kapitán, „který použijeme až budou naši lidé zase zdrávi, protože," připojil s tlumeným hlasem, „našim sil ubývá a nepřátelům, jak se zdá, sil přibývá. Je to vskutku velmi zvláštní!"
„To je pravda," řekl Penellan, „a nebýt té opatrnosti, že bdíme ve dne v noci, nevím, co by se s námi stalo."
„Vezmeme si každý sekeru," pronesl Ludvík Cornbutte, „a půjdeme na dříví."
Přestože byl veliký mráz, vystoupili oba na okřídlí přídě a odsekali všechno dřevo, které nutně nepotřebovali při provozu lodi. Když se vrátili s touto novou zásobou, přiložili znovu do kamen a jeden zůstal na stráži, aby v nich nevyhaslo.
Avšak Ludvík Cornbutte a jeho přátelé byli brzy u konce svých sil. Žádnou maličkost ze společného života na lodi nemohli svěřit svým nepřátelům. Kurděje u Jana Cornbutta pokračovaly, nešťastník trpěl nesnesitelnými bolestmi. Také u Gerviqua a Gradlina se dalo vypuknutí choroby očekávat co nejdříve. Nebýt zásob citronů, a těch měli zatím dostatek, této nemoci by velmi brzy podlehli. Proto se u nich s tímto přírodním lékem nijak nešetřilo.
Jednoho dne, 15. ledna, sestoupil Ludvík Cornbutte do spižírny pro další citrony a zůstal v úžase stát. Sudy, kam citrony uložili, zmizely.
Vrátil se k Penellanovi a informoval ho o novém neštěstí. Ti, kdo spáchali krádež, mohli být snadno označeni. Teprve nyní pochopil Ludvík Cornbutte, proč se nehoršilo zdraví jeho nepřátel! Jeho lidé už neměli tolik sil, aby jim zásobu citronů odejmuli, i když na ní závisel život vlastní i životy jeho druhů. Poprvé se ho zmocnilo hluboké zoufalství.
XIV.
ÚZKOSTI.
20. ledna už většina nešťastníků nenašla sílu na opuštění lůžek. Kromě vlněných přikrývek měl každý přes lůžko přehozenou buvolí kůži, která ho ochraňovala proti mrazu. Ale jakmile se někdo pokusil vysunout ruku, pocítil takovou bolest, že ji musel ihned zase ukrýt.
Protože Ludvík Cornbutte rozdělal v kamnech oheň, opustili Penellan, Misonne a Ondřej Vasling svá lůžka a uchýlili se k teplu.
Penellan uvařil kávu a dodával nemocným víru v lepší budoucnost právě tak jako Marie, která přišla rovněž posnídat. Potom přistoupil Ludvík Cornbutte k posteli svého otce, který ležel úplně bez hnutí. Nohy měl bezvládné, tak zákeřně nemoc postupovala. Starý námořník šeptal nesouvislá slova, která rozdírala srdce jeho syna.
„Ludvíku," šeptal, „umírám!… Strašlivě trpím! Zachraň mne!"
Ludvík Cornbutte se rozhodl k zoufalému činu. Vrátil se k prvnímu důstojníkovi a řekl, stěží se ovládaje:
„Víte o citronech, Vaslingu?"
„Snad jsou ve spižírně," odpověděl první důstojník, aniž se pohnul.
„Víte dobře, že tam nejsou, protože jste je ukradl!"
„Jste tady pánem, Ludvíku Cornbutte," pronesl ironicky Ondřej Vasling, „a můžete mluvit a dělat, jak se vám zlíbí!"
„Slitujte se, Vaslingu, můj otec umírá! Můžete ho zachránit! Odpovězte!"
„Nemám, co bych vám odpověděl," řekl Ondřej Vasling tvrdě a ironicky se uchechtl.
„Bídáku!" vykřikl Penellan a vrhl se na prvního důstojníka s nožem v ruce.
„Sem, přátelé!" vykřikl Ondřej Vasling.
Aupic a oba norští lodníci vyskočili za svých postelí a postavili se po bok Ondřeje Vaslinga. Turquiette, Penellan a Ludvík Cornbutte se chystali k obraně. Petr Nouquet a Gradlin, i když velice trpěli bolestmi, se zvedli ze svých lůžek, aby jim pomohli.
„Jste na nás stále ještě příliš silní!" řekl s úšklebkem Ondřej Vasling.
„My se chceme bít jen najisto." Zesláblí námořníci se neodvážili vrhnout se na čtyři bídáky, protože v případě nezdaru by byl s nimi konec.
„Ondřeji Vaslingu," pronesl Ludvík Cornbutte temným hlasem, „jestli můj otec zemře, budeš jeho vrahem a já tě zabiji jako prašivého psa." Po těchto slovech se oba hloučky stáhly každý na jinou stranu. Nepadla žádná další slova.
Přestože mráz sílil, Ludvík Cornbutte vystoupil na palubu, aby získal další dřevo na topení. Začal s osekáváním části pažení brigy.
Za čtvrt hodiny musel však práce nechat, protože se vydával v nebezpečí zmrznutí. Při pohledu na venkovní teploměr s hrůzou shledal, že rtuť zamrzla.
Mráz tedy překročil dvaačtyřicet stupňů pod nulou! Počasí bylo jasné a suché, vítr vál od severu.
Šestadvacátého se změnil směr větru na severovýchodní a teploměr venku ukazoval pětatřicet stupňů pod nulou. Jan Cornbutte ležel v agónii a jeho syn hledal marně nějaký prostředek na zmírnění otcových bolestí. Ten den se nečekaně vrhl na Ondřeje Vaslinga a podařilo se mu vyrvat. citron, který se chystal Vasling vysát. Ondřej Vasling se kupodivu vůbec nebránil.
Zdálo se, že jen čeká na příležitost, aby mohl provést své nekalé plány.
Citronová šťáva navrátila trochu sil Janu Cornbuttovi. Aby se však nemoc nezhoršovala, musel by i nadále dostávat tento lék. Dívka prosila na kolenou Ondřeje Vaslinga, aby starému námořníkovi tento jediný lék neodpíral, ale ani jí

neodpověděl.
Penellan vzápětí zaslechl, jak říká svým kumpánům:
„Starý je před umřením! Gerviquovi, Gradlinovi a Nouquetovi se nedaří lépe. Ostatním den ze dne ubývá sil! Blíží se chvíle, kdy jejich životy budou náležet nám!“ A tak se Ludvík Cornbutte se svými přáteli rozhodl déle nečekat a využít posledního zbytku svých sil. Domluvili se, že příští noc pobijí kumpány prvního důstojníka a jejich vůdce s nimi, aby tak předešli jejich útoku.
Teplota poněkud stoupla. Ludvík Cornbutte se odvážil vyjít s puškou na lov.
Vzdálil se asi pět kilometrů od lodi, a protože ho často mýlilo zrcadlení a odraz světla, zašel dál, než měl v úmyslu. Bylo to od něj velice neopatrné, protože na zemi viděl nepříliš staré stopy dravé zvěře. Bez čerstvého masa se nechtěl vrátit a tak pokračoval dál v cestě. Už v této chvíli se ho zmocňoval zvláštní pocit, při kterém se mu točila hlava. Přicházelo na něj to, čemu se v polárních krajinách říká „závrať z bělosti“.
Opravdu, světelný odraz od ledových pahorků a ledové pláně na něho působil od hlavy až po patu a zdálo se mu, že bílá barva jím proniká a vyvolává v něm neodolatelnou ošklivost, jeho oči byly touto barvou přesyceny, a tím byl porušen i zrak. Myslel, že zešílí. Přesto dál pokračoval v cestě a brzy vyplašil ptarmigana, kterého vytrvale pronásledoval. Ptáka se mu po chvíli podařilo zastřelit. Když ho však chtěl zvednout, seskočil z balvanu na pláň a dopadl velice těžce z výšky tří metrů, ačkoli odraz světla mu ukazoval nejvýš půl metru. Náhle se Ludvíka Cornbutta zmocnila závrať, a aniž by věděl proč, začal po několik minut volat o pomoc, i když mu pád nezpůsobil žádné zranění.
Když už ho začal přemáhat mráz a on usínal, zmobilizoval veškeré síly s pudem sebezáchovy. Podařilo se mu vstát, třebaže jen s velkými obtížemi.
Pojednou ucítil zápach spalovaného tuku. Protože stál v místě od lodi po větru, myslel si, že zápach přichází odtamtud. Nechápal, proč se tam spaluje tuk, když by zápach mohl přilákat nějakou skupinu ledních medvědů, což pro osazenstvo lodi znamenalo velké nebezpečí.
Ludvík Cornbutte nastoupil zpáteční cestu k brize za stálého přemítání o možných následcích, které se v jeho představách měnily v hrůzu. Zdálo se mu, že se na obzoru pohybují jakési obrovské hmoty, a v duchu se ptal, zda to není další otřes mezi ledy.
Několik těchto předmětů proniklo mezi něj a loď a mladému muži se zdálo, jako by stoupaly po bocích lodi. Zastavil se, aby je mohl lépe pozorovat. Jeho hrůza dosáhla okamžitě vrcholu, když poznal, že jde o skupinku obrovských medvědů.
Zvířata přivábil pach páleného tuku, který předtím také cítil Ludvík Cornbutte. Mladý muž se ukryl za pahorek a napočítal tři mohutná zvířata, chvatně šplhající po ledových balvanech, na kterých spočívala Mladá Odvážlivá.
Vše nasvědčovalo tomu, že lidé na lodi nevědí nic o možném nebezpečí.
Velká úzkost sevřela srdce Ludvíka Cornbutta. Jak se postavit na odpor strašlivým nepřátelům? Spojí se Ondřej Vasling a jeho kumpáni s ostatními proti společnému nebezpečí? Mohli Penellan a ostatní, zpola vysílení a ztuhlí mrazem, odolávat hrozným šelmám, které hladověly? Nebudou obyvatelé lodi překvapeni jejich nenadálým útokem?
Tak uvažoval Ludvík Cornbutte v těchto okamžicích.
Medvědi vylezli po ledových kamenech a udeřili na loď. V tuto chvíli mohl kapitán opustit skrýš za balvanem a plazil se po ledě blíž a blíž a brzy uviděl, jak obrovská zvířata rozervala stanovou plachtu svými drápy a seskočila na palubu.
Ludvíka Cornbutta napadlo vystřelit do vzduchu z pušky, aby dal výstrahu svým druhům. Tuto možnost vzápětí zavrhl. Co kdyby vyběhli neozbrojeni? Pak by je dozajista zvířata roztrhala na kusy.
Nic přece nenasvědčovalo tomu, že o novém nebezpečí vědí!

XV.
BÍLÍ MEDVĚDI.

Když Ludvík Cornbutte odešel, zavřel za ním Penellan pečlivě dveře z místnosti, nacházející se u paty schodiště s paluby. Vrátil se ke kamnům, v kterých měl udržovat oheň. Ostatní se vrátili na lůžka, aby se v nich alespoň trochu zahřáli.
Okolo šesti hodin večer začal Penellan připravovat večeři. Sestoupil do spižírny pro nasolené maso, aby jej pak uvařil. Po svém návratu uviděl, že jeho místo u kotle mezitím zaujmul Ondřej Vasling, který právě hodil do kotle několik kousků tuku.
„Byl jsem zde před vámi,“ řekl Penellan prudce.
„Proč jste se postavil ke kotli?“
„Z téhož důvodu jako vy,“ odpověděl Ondřej Vasling, „chci si uvařit něco k večeři.“
„Ihned to dejte pryč,“ pronesl Penellan, „nebo uvidíte!“
„Co uvidím?“ odsekl Ondřej Vasling.
„Nic neuvidím, protože večeři si uvařím navzdory komukoli!“
„Pak ji ani neochutnáte!“ vykřikl Penellan a vrhl se na Ondřeje Vaslinga, který vzal nůž a křičel:
„Ke mně Norové! Sem Aupici!“ Ti stáli rázem na nohou, ozbrojeni pistolemi a dýkami – tak jak se předtím domluvili.
Penellan se tedy vrhl na Ondřeje Vaslinga, který si zřejmě vymínil, že ho přemůže sám, protože jeho druhové běželi k postelím Misonna, Turquietta a Petra Nouqueta. Posledního jmenovaného, bezbranného a sklíčeného nemocí, velice zuřivě napadl Herming, který mu dýkou zasadil ránu do boku. Tesař Misonne na svou obranu popadl sekeru, seskočil z postele a vrhl se vstříc Aupicovi. Thrquiette a Nor Jocki spolu zuřivě zápasili. Gervique a Gradlin, sužováni hroznými bolestmi, si ani neuvědomovali, co se kole m nich děje.
Po zásahu Petra Nouqueta se Herming s dýkou obrátil proti Penellanovi, který dál zuřivě zápasil s Ondřejem Vaslingem. Ihned jak začala rozmíška, zápasící převrhli kotel na oheň a tuk, který se rozlil do žhavých oharků, plnil ovzduší pronikavým zápachem. Marie se zvedla se zoufalým výkřikem a vrhla se k posteli, na níž chroptěl Jan Combutte.

Ondřej Vasling, který nebyl tak silný jako Penellan, cítil, že mu docházejí síly. Oba stáli příliš blízko u sebe a tak nemohli použít bodné zbraně.
Jakmile však Ondřej Vasling zahlédl Herminga, vykřikl:
„Pomoc, Hermingu!“
„Pomoc, Misonne!“ zvolal Penellan.
Ale Misonne se právě bil na zemi s Aupicem, který se ho snažil zasáhnout nožem.
Tesařova sekera nebyla v tuto chvíli vhodná zbraň k obraně, protože vyžadovala více prostoru a tesař sám měl dost práce s odrážením dýky v rukou Aupice.
Za řevu a křiku tekla krev.
Turquietta napadl Jocki, člověk neobyčejné síly, a dýkou ho zasáhl do ramene. Marně se Turquiette snažil uchopit pistoli za jeho pasem. Jocki tiskl Turquietta jako ve svěráku, takže se nemohl ani pohnout.
Na výkřik Ondřeje Vaslinga, kterého Penellan přirazil na dveře, přiběhl Herming. V okamžiku, kdy chtěl Bretoňci vrazit do zad svůj obrovský nůž, Penellan ho srazil mohutným kopnutím na zem. Při tomto pohybu se podařilo Ondřeji Vaslingovi vyprostit pravou ruku z Penellanova sevření. Dveře, na kterých oba soupeři spočívali celou vahou, náhle povolily a Ondřej Vasling upadl naznak.
Vtom se ozval strašlivý řev a obrovský medvěd se objevil na schodech do podpalubí. Ondřej Vasling ho uviděl první. Padla rána a medvěd, poraněný a vyděšený, se dal na ústup. První důstojník, kterému se podařilo mezitím zvednout, ho pronásledoval a na Penellana jako by zapomněl.
Kormidelník zavřel dveře a rozhlédl se. Misonna a Turquietta protivníci spoutali a hodili do kouta. Marně se snažili vyprostit. Penellan se jim vrhl na pomoc, ale Aupicovi s oběma Nory se podařilo povalit Penellana na zem.
Zcela vyčerpaný se nedokázal ubránit trojnásobné přesile, takže také jeho svázali, a to tak pevně, že se nemohl ani pohnout. Pak na pokřik prvního důstojníka vyběhli na palubu v domnění, že budou zápasit s Ludvíkem Cornbuttem.
Tam se však bránil Ondřej Vasling proti medvědovi, kterému zasadil už dvě rány dýkou. Zvíře tlouklo do vzduchu svými strašlivými tlapami, aby zasáhlo vyděšeného muže. Ten před medvědem couval pomalu k pažení a byl by ztracený, kdyby náhle nepadl druhý výstřel. Mědvěd klesl. Ondřej Vasling zvedl hlavu a spatřil Ludvíka Combutta v ráhnoví předního stěžně s puškou v ruce. Ludvík Combutte mířil medvědovi na srdce a medvěd byl už v tuto chvíli mrtvý.
Zášť potlačila vděčnost ve Vaslingově srdci. Ale než jí dal průchod, rozhlédl se kolem sebe. Aupic měl hlavu roztříštěnou tlapou krvelačné šelmy a ležel mrtvý na palubě. Jocki se oháněl kolem sebe sekerou a s námahou odrážel útoky medvěda, který předtím srazil Aupice. Zvíře už mělo dvě bodné rány od zásahu dýky, ale o to vztekleji se kolem sebe oháněl v strašlivém zápase. Třetí medvěd mířil na příď lodi.
Ondřej Vasling si však třetího zvířete nevšímal a šel spolu s Hermingem na pomoc Jockimu. Medvěd padl pod ranami pistolí, které na něj námořníci vypálili. Jockimu se už pomoci nedalo. Medvěd stále držel jeho mrtvolu ve svých drápech.
„Už jsme jenom dva,“ řekl Ondřej Vasling chraplavě s tváří divokou a zasmušilou, „ale jestli padneme, neodejdeme z tohoto světa nepomstěni!“ Bez odpovědi nabil Herming opět svoji pistoli. Především musel zabít třetího medvěda.
Ondřej Vasling pohlédl na příď, ale už zvíře neviděl. Pozvedl oči a k svému úžasu uviděl, jak mohutná šelma stojí na pažení a vzpíná se už k ráhnoví, aby dostala Ludvíka Cornbutta.
Ondřej Vasling sklonil ručnici, kterou předtím namířil na zvíře a divoká radost mu zaplála v očích.
„Tak,“ zvolal, „to ty vykonáš mou pomstu!“ Ale Ludvíkovi Cornbuttovi se mezitím podařila jedna věc. Ukryl se do koše na předním stěžni. Medvěd lezl stále dál a už byl asi dva metry od Ludvíka Combutta. V tu chvíli mladý muž zacílil pušku na medvědovo srdce.
Ondřej Vasling v tom okamžiku také namířil svou pušku. Zvedl zbraň, aby vystřelil na mladého kapitána v případě, že medvěd padne.
Ludvík Combutte sice vystřelil, ale stále více běsnící šelmu nezasáhl, protože zvíře se jedním skokem vyšvihlo do koše. Celý stěžeň se pod jeho vahou zachvěl.
Ondřej Vasling vyrazil radostný výkřik.
„Hermingu,“ zavolal na norského námořníka, „dojdi mi pro Marii! Běž rychle pro moji nevěstu!“ Herming ihned sestoupil po schodišti do podpalubí.
Zatím se rozzuřená šelma vrhla na Ludvíka Combutta, který před ní hledal úkryt na protější straně stěžně. V okamžiku, kdy se tlapa medvěda už už přibližovala, aby muži roztříštila hlavu, Ludvík Cornbutte se zachytil jedné z pardun a svezl se k zemi. Ne bez nebezpečí, protože v půli cesty mu kolem hlavy zasvištěla střela. Ondřej Vasling na něj právě vystřelil, ale minul ho.
Vzápětí oba soupeři stáli proti sobě tváří v tvář s noži v rukou, planoucí záští.
Mělo dojít k rozhodujícímu střetu. Tím, že chtěl Ondřej Vasling podle svého plánu naplnit pomstu úplně, a to s dívkou přinucenou dívat se na jistou smrt svého snoubence, zbavil se možné pomoci Herminga. Spoléhal se tedy pouze a jen na sebe.
Oba soupeři se popadli a drželi se tak pevně, že nemohli ustoupit ani o píď. Jeden z nich musel zemřít. Zasazovali si prudké rány a krev tekla na obou stranách. Ondřej Vasling se snažil ovinout pravou ruku kolem krku protivníka, aby ho přitlačil k zemi. Ludvík Cornbutte si uvědomoval, že ten kdo upadne, je ztracený. Proto se snažil popadnout soupeře oběma rukama, ale přitom mu vypadla z ruky dýka.
Náhle zaslechl zoufalý výkřik Marie, kterou se snažil Herming už vyvléci na palubu. Nevyslovitelný vztek naplnil srdce Ludvíka Cornbutta. Mladý kapitán napnul veškeré síly, aby podrazil Ondřeji Vaslingovi nohy. V tom však oba soupeři ucítili, že jsou sevřeni mohutným stiskem.

Medvěd, který slezl z koše na předním stěžni, se vrhl na nic netušící soky.
Ondřeje Vaslinga přitiskl medvěd k svému obrovitému tělu a Ludvík Cornbutte cítil, jak mu šelmí drápy pronikají do těla.
„Pomoc, Hermingu!“ vykřikl první důstojník s vypětím sil.
„Pomoc, Penellane!“ volal Ludvík Cornbutte těžce.
Na schodech se vzápětí ozvaly kroky. Objevil se Penellan, který okamžitě zacílil a střelil zvíře do ucha, zacílil ještě jednou a střela prolétla čelem zvířete. Medvěd zařval. Na okamžik bolestí uvolnil tlapy.
Ludvík Cornbutte padl v bezvědomí na palubu.
V posledním smrtelném zápasu se medvědovy tlapy sevřely, zvíře padlo a strhlo s sebou Vaslinga. Medvědovo tělo svou vahou rozdrtilo proradného důstojníka.
Penellan se vrhl na pomoc Ludvíku Cornbuttovi. Žádné vážné zranění bezprostředně neohrožovalo jeho život, jenom dech mu na okamžik vypověděl službu.
„Marie?…“ řekl za pár minut a otevřel oči.
„Zachráněná, pane!“ odpověděl kormidelník. „Herming leží dole s dýkou v těle! Ale ještě dýchá!“
„A medvědi?“
„Jsou mrtví, Ludvíku, mrtví právě tak jako naši nepřátelé! Ale musím říci, že nebýt těch zvířat, je s námi konec! Opravdu, přišli nám na pomoc!
Poděkujme za to Prozřetelnosti!“ Ludvík Cornbutte podpírán Penellanem sestoupil do místnosti pro mužstvo. Jakmile ho uviděla Marie, padla mu do náruče.
XVI.
ZÁVĚR.
Smrtelně zraněného Herminga uložili do postele Misonne s Turquiettem, kterým se podařilo zpřetrhat svá pouta. Bídák už chroptěl v smrtelné křeči, a oba lodníci prohlíželi poranění Petra Nouqueta, která naštěstí nebyla těžká.
Velké neštěstí však postihlo Ludvíka Cornbutta. Jeho otec nejevil žádné známky života! Zemřel úzkostí, když viděl, že jeho syn je v rukou nepřátel?
Zemřel, když slyšel, co se odehrává? Na to už se odpověď nedozvíme. Starý námořník skončil svou pozemskou pouť, zdolán nemocí! Tak tomu chtěli věřit jeho blízcí, tak tomu můžeme věřit i my.
Po této nečekané ráně upadli Ludvík Cornbutte a Marie v hluboké zoufalství. Oba klečeli u smrtelné postele a modlili se za spásu duše Jana Cornbutta.
Penellan, Turquiette a Misonne je zanechali v místnosti o samotě a vystoupili na palubu. Všechna tři těla zabitých medvědů odvlekli na příď. Penellan se rozhodl, že jejich kožešiny zužitkuje, ale ani na okamžik nepomyslel na využití jejich masa. Počet lidí, které bylo potřeba živit se očividně zmenšil. K mrtvolám Ondřeje Vaslinga, Aupice a Jockiho, hozeným do jámy vykopané na pobřeží, brzy přibyla i mrtvola Herminga. Nor zemřel v noci, bez výčitek svědomí, s pěnou vzteku kolem úst.
Tři lodníci opravili stan, protržený na několika místech drápy šelem, aby sníh nepadal na palubu.
Velká zima trvala až do návratu slunce, které se na obzoru objevilo opět až 8. ledna.
Jana Cornbutta pochovali na pobřeží. Opustil svou vlast, aby našel syna a přišel umřít do těchto hrozných končin! Hrob pro něj jeho věrní a blízcí námořníci vykopali na vyvýšenině. Po obřadu na hrobě vztyčili prostý dřevěný kříž a s pietou se s Janem Cornbuttem rozloučili.
Od toho dne měl Ludvík Cornbutte se svými druhy zažít ještě mnoho krutých útrap.
Když se námořníci po smutečním obřadu vrátili na palubu, přála jim náhoda. Našli vzácný lék: citrony, které jim opět navracely zdraví.
Gervique, Gradlin a Petr Nouquet asi po dvou týdnech od oněch událostí opustili lůžka a začali už přecházet.
Lov se stal brzy snadnějším a hojnějším. Vodní ptáci se vraceli ve velkých hejnech. Často se námořníkům podařilo zabít divoké kachny, které jim dávaly znamenitou potravu. Lovci neměli jiné ztráty než dva ze psů, kteří zahynuli při průzkumu ledových plání jižním směrem, asi ve vzdálenosti padesáti kilometrů od lodi.
Měsíc únor se vyznačoval prudkými vichřicemi a hojnými vánicemi. Průměrná teplota se pohybovala kolem pětadvaceti stupňů pod nulou, ale přezimující mrazem už nijak netrpěli. Těšili se pohledem na slunce, které vystupovalo na obloze výš a výš, jako by slibovalo naději.
Patrně se nad nimi také slitovala nebesa, protože v tomto roce přišlo oteplení velmi záhy. Již v březnu spatřili kroužit kolem lodi několik havranů. Ludvík Cornbutte ulovil jeřáby, kteří sem zalétli na své pouti na sever.
Hejna stěhovavých ptáků zahlédli také na jihu.
Tento návrat ptáků sice předznamenával zeslabení mrazů, ale zcela se tomu nedalo důvěřovat. Když se změnil vítr nebo za novoluní a úplňku poklesla náhle teplota a námořníci se museli opět uchýlit pod ochranu protizimních opatření. Už spálili celé pažení lodi, přepážky v místnostech, které neobývali, i velkou část podpalubí, a to vše, aby se trochu zahřáli. Byl tedy nejvyšší čas, aby přezimování skončilo.
Od rovnodennosti se udržovalo slunce stále nad obzorem. Nastal den trvající osm měsíců. Ustavičné světlo a trvalé teplo, i když zpočátku velmi slabé, se brzy začalo projevovat v účincích na konzistenci ledu.
Námořníci chystali spuštění brigy z ledových balvanů, které ji obklopovaly, na moře. V důsledku toho museli loď náležitě podepřít a vyčkat do doby, kdy ledy roztrhá obleva. Ale spodní kry, které se nacházely už v teplejší vodě, se ponenáhlu oddělily a briga se sesunula na volnou vodu, aniž to kdo zpozoroval. V prvních dubnových dnech nabyla briga obvyklého ponoru.
S měsícem dubnem se dostavily přívalové deště, které rozlily proudy vody po ledové pláni a tak urychlily její rozpad.
Teplota vystoupila na deset stupňů pod nulou. Někteří z námořníků již odložili šaty z tulení kůže. Udržovat oheň ve

dne v noci už nemuseli. Zásoby lihu, které ještě nevyčerpali, využívali jen k přípravě pokrmů.
Brzy začaly s temným lomozem praskat ledy. Trhliny vznikaly velmi rychle, a chodit po ledové pláni bez hole k ohledání cesty a případných puklin, by bylo neopatrností. Někdy se stalo, že námořníci spadli do vody, ale vyvázli z toho pouze se studenou koupelí.
V té době se vrátili tuleni a námořníci je s úspěchem lovili, aby z nich zužitkovali zejména jejich tuk.
Zdraví všech obyvatel lodi se zdálo výborné. Času všichni využívali na přípravy k odplutí nebo k lovu. Ludvík Cornbutte často prohlížel soutěsky.
Vzhledem k tomu, jak bylo jižní pobřeží utvořeno, rozhodl se o proplutí více na jihu. Na mnohých místech se už obleva projevila a plovoucí kry směřovaly na širé moře.
25. dubna byla loď připravena k vyplutí. Plachty, vytažené z obalů, nijak neutrpěly přezimováním a námořníci cítili skutečnou radost, když je viděli vzdouvat se ve větru. Loď se zachvívala, protože už našla svou čáru ponoru a i když se nemohla zatím pohnout, nacházela se v přirozeném živlu.
V měsíci květnu obleva rychle pokračovala. Sníh, pokrývající pobřeží, roztál a tvořil na pobřeží břečku, z které se bojácně ukazovaly lišejníky, jako by smějící se na tu trochu tepla. Konečně teplota vystoupila nad nulu!
Asi pětatřicet kilometrů na jih od lodi se kry už úplně uvolnily a směřovaly do Atlantického oceánu. I když nebylo moře kolem brigy ještě zcela volné, tvořily se průchody, kterých chtěl Ludvík Cornbutte využít.
21. května opustila briga zátoku, když se předtím Ludvík Cornbutte rozloučil, tentokrát na věky, se svým otcem u jeho hrobu.
Srdce statečných námořníků se naplnila radostí i smutkem zároveň, protože nikdo neodchází bez lítosti z míst, na kterých viděl umírat své přátele.
Vítr vál od severu a podporoval tak odplutí brigy. Tu na cestě zdržovala ledová pole, která lodníci museli prořezávat pilou. Často se před lodí vztyčily ledovce a ke slovu musely přijít výbušniny. Ještě měsíc trvala plavba s různými nebezpečími, které uváděly loď na pokraj zkázy. Ale odvážné mužstvo překonalo všechny nástrahy.
Penellan, Petr Nouquet, Turquiette a Fidele Misonne vydali svou houževnatostí za deset lodníků. Marie měla pro každého z nich vděčný úsměv.
Mladá Odvážlivá konečně opustila plavbu mezi ledy naproti ostrovu Jana Mayena. 25. června potkala briga lodi, plující na sever na lov tuleňů a velryb. Téměř měsíc trvala její plavba, než se dostala z vod polárního moře.
16. srpna zahlédla Mladá Odvážlivá Dunkerk. Hlídka ji ohlásila a všechno obyvatelstvo Dunkerku se shromáždilo v přístavu.
Lodníci brigy padli do náručí svých přátel. Starý farář přitiskl Ludvíka Cornbutta a Marii na srdce a z obou mší, které sloužil v následujících dvou dnech, první platila klidu duše Jana Cornbutta a druhou bylo požehnáno oběma snoubencům dlouhé a šťastné žití.